

Herend Város

Integrált Településfejlesztési Stratégia

Pro Arch Építész Stúdió

2024

A TOP_Plusz 1.2.1.-2.1. „Élhető településfejlesztés Herenden” pályázat finanszírozásában

Planteus Kft.

anyagának átdolgozása

2016. április 7.

Módosítva: 2019. május 29.

ALÁÍRÓLAP

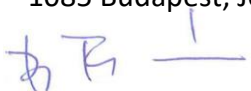
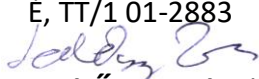
Megbízó:

Herend város Önkormányzata
8440 Herend, Kossuth u.97.

Tervező:

PRO ARCH. Építész Stúdió
1085 Budapest, József krt. 36

Településtervezés:

R. Takács Eszter okl. építészmérnök, vezető településtervező,
É, TT/1 01-2883

Leel-Óssy Zsolt okl. településmérnök

A 2016- ban elfogadott, és 2019-ben módosított ITS készítője:

Planteus Kft.

Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök
településrendezési vezető tervező

Munkatárs: Cseh Edina okl. településmérnök

Kiemelt fejezetek az adatszolgáltatás és a megvalósult projektek alapján kerültek átdolgozásra. A munka alapja a Planteus Kft által kidolgozott (irányító tervező: Németh Ferenc okl. építészmérnök, vezető településtervező) és Herend város Önkormányzata által 2019-ben elfogadott Herend város ITS dokumentuma.

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

Tartalomjegyzék

ELŐZMÉNYEK.....	5
I.MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT.....	6
1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ.....	7
1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok ..	7
1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	8
1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	13
1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai	16
1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása	16
1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai	16
1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések.....	17
1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata.....	19
1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök.....	19
1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek	20
1.7. A település társadalma	21
1.7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok.....	21
1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok.....	26
1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők	26
1.8. A település humán infrastruktúrája.....	27
1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)	27
1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása	28
1.9. A település gazdasága.....	29
1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre	29
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	30
1.9.3. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.).....	30
1.9.4. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat).....	31
1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	31
1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	31
1.10.2. Foglalkoztatáspolitikai	36
1.10.3. Lakás- és helyiséggazdálkodás	37
1.10.6. Intézményfenntartás.....	37
1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások	37
1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata.....	38
1.12.1. Természeti adottságok.....	38
1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet	39
1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek	39
1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése	41
1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata	41
1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei.....	41
1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái.....	42
1.14. Az épített környezet vizsgálata	43
1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata.....	43
1.14.2. Az építmények vizsgálata	44
1.14.3. Az épített környezet értékei.....	45
1.14.4. Az épített környezet konfliktusai, problémái.....	53
1.15. Közlekedés	54

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

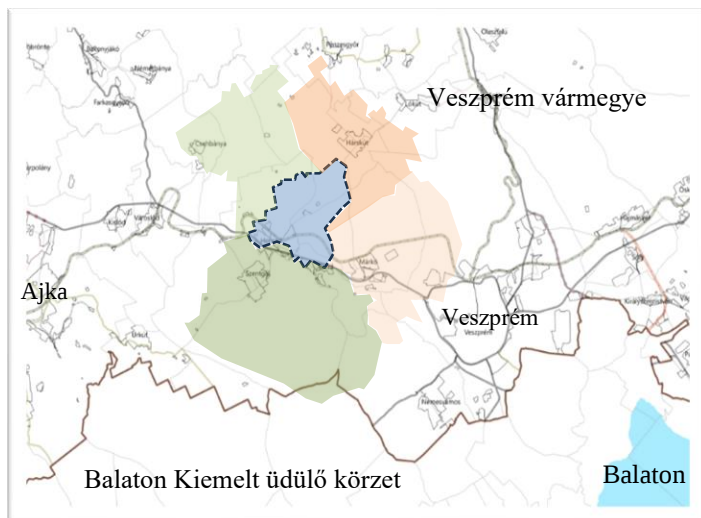
R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

3

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok	54
1.15.2. Közúti közlekedés.....	54
1.15.3. Közösségi közlekedés	54
1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés	54
1.15.5. Parkolás	55
1.16. Közművesítés	55
1.16.1. Víziközművek.....	55
Főbb létesítményei: Bándi mélyfúrású kút	57
1.16.2. Energia	61
1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)	61
1.17. Környezetvédelem	61
1.17.1. Talaj.....	61
1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek	61
1.17.3. Levegőtisztaság és védelme	62
1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés.....	63
1.17.5. Sugárzás védelem.....	63
1.17.6. Hulladékkezelés.....	63
1.17.7. vizuális környezetterhelés.....	64
1.17.8. árvízvédelem	64
1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák.....	64
2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	65
2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése	65
3. HELYZÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	68
3.1. A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis.....	68
3.2. SWOT analízis.....	70
3.3. Érték- és problématérkép	72
II. INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA	73
1. Jövőkép.....	74
2. Középtávú célok, és azok összefüggései.....	74
2.1. A stratégiai fejlesztési célok meghatározása	74
2.2. A tematikus és a stratégiai célok közötti összefüggések bemutatása	75
2.3. A megvalósítást szolgáló beavatkozások	76
2.4. Akcióterületek.....	79
3. Szegregáció.....	79
4. A stratégia külső és belső összefüggései	79
5. A megvalósítás eszközei és nyomon követése	79
5.1. A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek ..	79
5.2. Az ITS megvalósításának szervezeti kereteinek meghatározása	79
5.3. Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok	81
5.4. Monitoring rendszer kialakítása	81

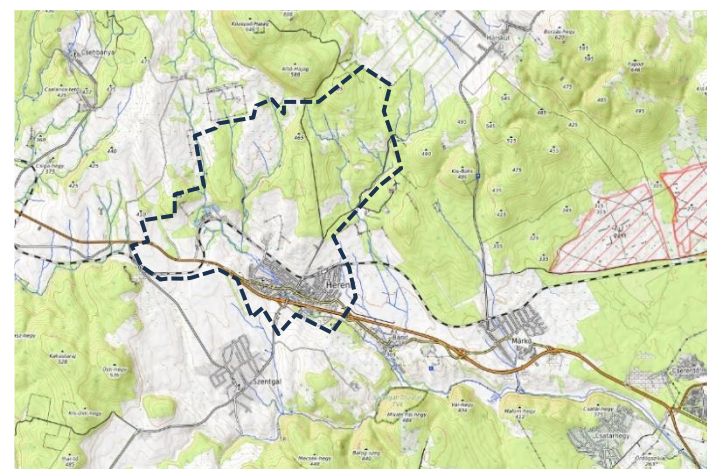
ELŐZMÉNYEK

A század fordulón várossá vált Herend, Veszprém vármegyei település, mely mind közúton, mind vasúton jól elérhető. A 3512 lakosú település Veszprém és Ajka városától 20-20 kilométerre fekszik.

A város az itt működő Porcelán Manufaktúráról világhírű. A Bakonyi dombok lábánál lévő község lakóházai a hajdan bővízü vízfolyások mellett épültek fel, majd kibővült a község a kerámia gyárral és azt körülvevő lakóterületekkel. Jelenleg a 8-as számú elsőrendű főút és a vasút közé „zárt” településfejlődése a főúttól délre is megkezdődött.

A város Integrált településfejlesztési Stratégiája 2016-ban 56/2016. (IV.07.) számon került elfogadásra (Planteus Kft., témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök, településrendezési vezető tervező készítette). A város képviselő testülete az ITS-t 2019-ben a 97/2019. (VI.27.) határozattal módosította. **Az érvényben lévő ITS tartalmazza a megalapozó vizsgálatokat is, a jelenlegi törvényi előírások szerinti tartalommal.**

A tervezett módosítás elkészítésével az Önkormányzat a Pro Arch. Építész Stúdiót bízta meg. A kidolgozott anyag a város településfejlesztési tervének része lesz.

A módosítás során új fejlesztési terület nem kerül kijelölésre, az érvényben lévő településrendezési terv módosítása nem szükséges.

A módosításhoz így Környezeti vizsgálat és Örökségvédelmi Hatásvizsgálat kidolgozása nem válik szükségessé.

A képviselő testület Herend város Településszerkezeti tervét 7/2011. (II.23.) számú határozattal és a Helyi Építési Szabályzatát 1/2011. (II.24.) rendelettel fogadta el. Az alapidokumentumok többször módosultak, a törvényi előírások és a fejlesztési igények alapján módosításra, egységes szerkezetben átdolgozásra kerültek.

Herend város partnerségi rendelete 11/2017. (VII.14.) került elfogadásra. Epres Róbert okl. építészmérnök látja el a városban a főépítési feladatokat.

Az ITS módosítás a 419/2021. (VII.15.) Korm. rendelet tartalomra és egyeztetésre vonatkozó szabályai szerint, az érvényben lévő Étv, OTvT, OTÉK, Veszprém megyei TrT, ágazati előírások, törvények alapján készül.

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

I.MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

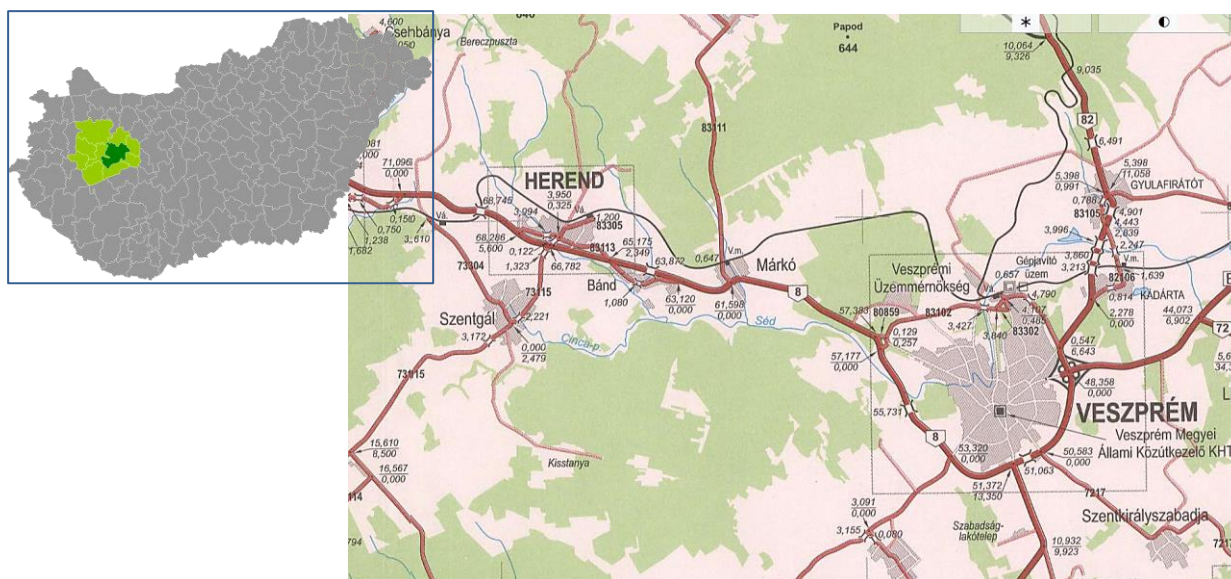
A település Veszprém megyében, az Északi- és Déli-Bakony találkozásánál, a 8-as számú főközlekedési út mellett, 341 méter tengerszint feletti magasságban fekszik. Határát a Séd-patak szeli át. Területe: 19,53 km², népsűrűsége 179,16 fő/km². A város határának mintegy kétharmadát erdő, rét legelő teszi ki. Szántóföldi művelésre a dombhátak, és völgyek talaja kevésbé alkalmas ezért a megélhetést az ipari tevékenység jelenti.

Herend település 1999. július 1-én kapta meg a városi rangot az önkormányzati törvényben megfogalmazott feltételek, teljesítése alapján, amely a város életében, fejlődésében meghatározó tényező volt. Herend városa kedvező közlekedési és földrajzi adottságokkal rendelkezik, hiszen Veszprémtől és Ajkától is 20 km-re található a 8. számú főút mentén. Közúton és vasúton is jól megközelíthető, mindkét úthálózatban önálló megállóhellyel rendelkezik. Közúton a Székesfehérvár-Veszprém-Rábafüzes-Graz, vasúton Budapest-Veszprém-Szombathely vonalon érhető el.

Herend város **távolsági közlekedése** jónak mondható, ez köszönhető annak is, hogy az egyik legfontosabb és legforgalmasabb közlekedési tengelyen található. Fél óránként indulnak buszok a környékbeli városokba. A lakosság egy része a Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt.-nél dolgozik, többen más helyi foglalkoztatónál dolgoznak, illetve Veszprémbe, Ajkára és más környékbeli településre ingáznak.

A település **úthálózata** jó állapotban van. A belterületi utak nagy része, 95 %-a kiépítettnek (szilárd burkolattal ellátottnak) tekinthető.

Herend a Közép-Dunántúli Régióban, Veszprém Megyében a veszprémi járásban található.

Veszprémi járás
(forrás: jaras.info.hu)

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Nemzeti Fejlesztési 2030

Az Országgyűlés a Nemzeti Fejlesztés 2030 című dokumentumban határozta meg az Ország területfejlesztési jövőképét, elhatározásait, melyet 1/2014. (1.3.) Országgyűlési határozattal fogadtak el.

2016-ban Országgyűlési beszámoló készült a megvalósult elképzelésekről, pályázatiok állásáról, pénzügyi elszámolásokról. 2023-ban az Országgyűlés új törvényt fogadott el a területfejlesztésről.

Nemzeti Fejlesztés alapelvei:

a) horizontális szempontok:

- aa) befogadás – társadalmi felzárkózás,
- ab) esélyegyenlőség megteremtése nemzetiégi identitás erősítése,
- ac) fenntartható fejlődés – fenntartható növekedés,
- ad) értékmegőrzés és intelligens növekedés;

2030-ig szóló átfogó fejlesztési célok:

- a) értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- b) népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- c) természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- d) térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Az átfogó célok megvalósulása érdekében az Országgyűlés megerősíti a Konceptió specifikus és területi céljait

a) szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok:

- aa) versenyképes, innovatív gazdaság,
- ab) gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,
- ac) életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése,
- ad) kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I,
- ae) értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom,
- af) jó állam, szolgáltató állam és biztonság,
- ag) stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme,

b) területi specifikus célok:

- ba) az ország makro-regionális szerepének erősítése,
- bb) a többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat,
- bc) vidéki térségek népességtartó képességének növelése,
- bd) kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése,
- be) területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése,
- bf) összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása.

Az Országos területfejlesztési koncepcióval való összefüggések

Fejlesztéspolitikai feladatok:

Innováció- és tudásbázisú gazdaság, kreativitás orientált környezet kialakítása.

Gazdasági szempontokat is integráló városfejlesztés, átlátható együttműködésben a piaci szereplőkkel.

Megbízható, kiszámítható fejlesztési beavatkozások, tervezett területkínálat.

Beruházásokat ösztönző, az országos tervekhez illeszkedő gazdasági (ipar) területek kialakítása térségileg összehangolt módon.

A jellegzetes táji környezethez alkalmazkodó, hagyományőrző és a tájképet megőrző gazdálkodás támogatása (legelők, nagyparcellás gazdálkodás).

A kulturális örökség megőrzése. Az épített örökség mellett a településszerkezet és településképi is megőrzendő érték ezekben a térségekben.

Az épített örökség és a tájhasználat megőrzését támogatja a térségre jellemző hagyományos mesterségek, haszonvétek, iparágak megőrzése és fenntartható fejlesztése.

A helyi közösségek, helyi identitástudat fejlesztése, erősítése.

A jellegzetes táji sajátosságokra épülő fenntartható turizmus fejlesztése, a helyi értékek bemutatása, a lokális adottságokhoz alkalmazkodó idegenforgalmi infrastruktúra, szálláshelyek, desztináció menedzsment kialakítása.

Az idegenforgalom igényei szerint alakuló, koncentrált területhasználat kialakulásának megelőzése vagy tudatos irányítása, a túlzott mértékű, a táj- és településképet romboló beépítés megakadályozása.

Az időben és térben koncentrált vendégforgalom szétterítése, a szezon meghosszabbításával, sokoldalú turisztikai kínálattal.

Több lábon álló gazdasági szerkezet fejlesztése, az idegenforgalomtól való túlzott függés legalább szezonális csökkentése a turizmus igényeivel, érdekeivel összhangban.

A „Silver economy” lehetőségeinek kihasználása.

A kellemes környezetben alkotóhelyek és távmunka lehetőségek biztosításával a kvaterner és K+F szektorbeli munkahelyek teremtése.

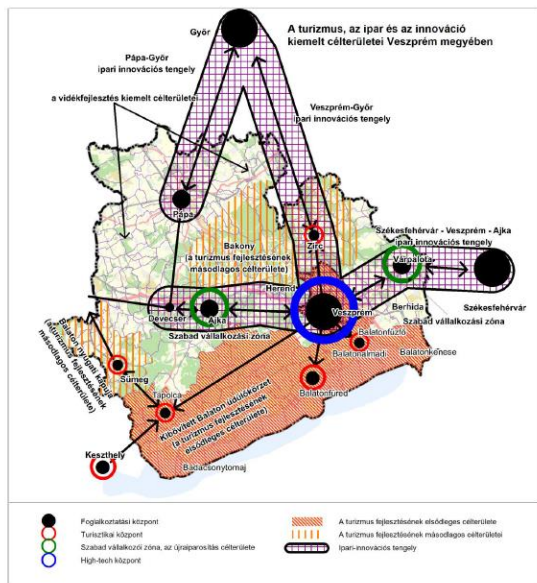
A fokozott környezeti terhelés megelőzése, illetve környezettechnológiai fejlesztésekkel annak kezelése, a vízellátás, a hulladékgazdálkodás, a szennyvízkezelés, a zajvédelem, a levegőminőség-védelem fejlesztése fokozott prioritás ezekben a térségekben.

A helyi lakosság számára is hosszútávon élhető, vonzó lakóhelyként kell megőrizni a frekventált településeket, amit célirányos ingatlanpolitikával, szabályozással, képzésekkel, a fiatalok munkahelyhez és lakáshoz jutásának támogatásával, családbarát települések kialakításával lehet segíteni.

Veszprém Megye Területfejlesztési Koncepció

A Veszprém vármegyei önkormányzat 2013-ban (62/2013. (XII.19.) MÖK határozattal) fogadta el a megyei fejlesztési koncepciót, ennek a dokumentumnak a módosítására 2021-ben került sor, elfogadó határozat szám: 33/2021. (IV.21.) MÖK határozat.

Veszprém megye jövőképe

A Dunántúl szívében fekvő, ezerarcú természeti környezettel rendelkező, tradícióit gondoskodva őrző Veszprém megye egészséges társadalmának alkotó munkáerejével, tudásával, innovációra való nyitottságával, feltörekvő gazdaságával vonzó, élhető és versenyképes térség.

Olyan terület, ahol jó és biztonságos az élet, kulturált a társadalom, megvalósul a kiemelkedő táji-, természeti és az emberi erőforrások fenntartható használata. Javul a környezet minősége, a helyi társadalom rétegei széleskörű együttműködésének is köszönhetően erősödik a közösség megtartó ereje és az indokolatlan térbeli és társadalmi egyenlőtlenségek mérséklődnek.

Veszprém megye fejlesztésének átfogó céljai 2030-ig

1. A gazdasági növekedés, a térségi potenciálokra építő, a versenyképességet fokozó gazdaságfejlesztés

Az átfogó célként megjelölt életminőség emeléséhez nélkülözhetetlen a gazdasági alapok megerősítése, a megye gazdaságának fejlesztése (a különböző térségi potenciálok és sajátosságok figyelembevételével), a gazdasági növekedés támogatása, versenyképes, innovatív, a kitörési pontokra épülő gazdaságfejlesztés, a megye és települései fejlesztésének gazdasági alapjainak megteremtése, a foglalkoztatás és a jövedelmek bővítésével a lakosság megélhetésének javítása, közvetve a megye térségei és települései népességmegtartó és népességvonzó képességének erősítése.

2. A lakosság életminősége javítása, „jól léte” biztosítása, a XXI. század nyújtotta technikai lehetőségek sokoldalú alkalmazásával, a helyi társadalmak fejlesztése

Veszprém megye területfejlesztése csak akkor lehet eredményes és sikeres, ha az hozzájárul a megye településein élők életminősége javulásával, „jól létének” biztosításával. Az életminőség javításának célkitűzése ezért átfogja a koncepció egészét, az egészséges társadalom megteremtésétől a megélhetés feltételeinek javítását szolgáló gazdaságfejlesztésen, a szolgáltatások elérhetőségének javításán át a települési terek környezetminőségének javításáig.

3. A térszerkezet tudatos alakítása, a versenyképességet segítő szerkezetfejlesztés, várostérségek összehangolt fejlesztése

Veszprém megye fejlesztésének fontos feltétele az összehangoltan, harmonikusan és fenntarthatóan működő, a meglévő térszerkezet rendszerét építő módon hasznosító és a környező makroregionális kapcsolatokban aktívan részt vevő gazdasági, társadalmi és területi térszerkezet megteremtése, amelyben együttműködő, értékeket teremtő és védő partnerként vehet részt a megye minden térsége és települése. Ennek megteremtése átfogó fejlesztéspolitikai célkitűzés.

Veszprém Megye módosított Területfejlesztési Programja

Veszprém Megye Területfejlesztési Programjának módosítására került, az Veszprém Vármegyei Önkormányzat a 34/2021. (IV.21.) MÖK határozattal fogadta el. Az eredeti dokumentum,

a Veszprém Megye Területfejlesztési Programja 2014-ben került kidolgozásra. A fejlesztési dokumentumok Operatív programja részletezi az egyes fejlesztési prioritásokat és az intézkedési, támogatási formákat és a összefüggéseiket.

Herendet is érintő főbb fejlesztési prioritások, támogatott intézkedések:

1. Specializált gazdaságfejlesztés, a fenntartható munkaerőpiac feltételeinek biztosításával, a versenyképesség növelése

Célterületek:

- a 8-as főút menti innovációs tengely mellett, Herend is

intézkedések:

- Ipari és gazdasági területek, telephelyek szolgáltatás- és infrastruktúra fejlesztése, inkubáció a munkahelyteremtés érdekében
 - A kkv-k versenyképességének, munkahelymegtartókéességének támogatása, foglalkoztatás-bővítésük és innovációs teljesítményük javítása
 - A munkaerőpiaci kereslet és kínálat összhangjának javítására irányuló intézkedések
 - A képzések szerkezetének és tartalmának továbbfejlesztése az innovatív megoldások támogatására, a térségi gazdaság és a társadalom igényeihez való jobb alkalmazkodás érdekében
 - Veszprém megye egyedülállóan gazdag turisztikai potenciáljának hasznosítása

2. A területi potenciál erősítése a vidékies térségekben, a városok és térségeik összehangolt integrált fejlesztése, fenntartható térség- és településfejlesztés

Célterületek:

- A fenntartható városfejlesztés területei, -gazdaságfejlesztés
- Erdőgazdasági térségeket érintő fejlesztési zóna -erdőtelepítés
- Városok, környék ellátásának javítása, fejlesztés

intézkedések:

- települések demográfiai problémáinak kezelése, szegregátumok kezelése,
- Városok ellátó szerepének növelése a várostérségek központi funkcióinak erősítése
- A helyi foglalkoztatási szint javítása megyei és helyi alternatív foglalkoztatás bővítést célzó programok támogatásával,
 - A megye agroökológiai potenciáljának hasznosítása, termelési feltételeinek megőrzése,
 - Helyi, kistérségi turisztikai fejlesztések.

3. A lakosság életminősége javítása, egész megyében

intézkedések: A szociális alapszolgáltatásokhoz és gyermekjóléti alapellátásokhoz (bölcsőde, családi napközök stb.), valamint óvodai ellátáshoz való hozzáférés javítása és a szolgáltatások minőségének fejlesztése,

- A lakosság egészségének megőrzése, egészségi állapotának javítása, prevenció,
- A népesség képzettségének és innovációs képességeinek javítása, fiatalok, pályakezdők megyei foglalkoztatásba integrálása,

4. A megye külső és az egyes térségei közötti belső kapcsolatrendszerét javító, a munkahelyek és szolgáltatások jó színvonalú elérhetőségét korszerű és fenntartható módon biztosító mobilitás, egész megyében.

- Az elérhetőség javítása,
- Térségi mobilitás biztosítása,
- A környezeti károk enyhítését szolgáló közlekedési módok fejlesztése,
- Intelligens közlekedési rendszerek fejlesztése,
- Forgalmbiztonság növelése.

5. A természeti erőforrások megóvása, a természeti környezet és a vizek védelme, a környezeti állapot javítását szolgáló közműfejlesztés, a klímaadaptációs képesség fokozása, az energiatudatosság és energiahatékonyság növelése megye egész területén.

- A természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás,
- Zöldinfrastruktúra fejlesztés,
- Közműfejlesztés az életkörülmények-, a környezeti állapot-, és a fenntarthatóság javítására, a klímaváltozás okozta hatások kompenzálására A megye környezetminőségének javítása,
- A klímaadaptációs képesség fokozása,
- Az energiagazdálkodás racionalizálása, a települések alternatív és megújuló energiahasznosításának elősegítése, intézmények energiaracionalizáló fejlesztései.

TOP PLUSZ területi operatív program **prioritásai és azok főbb támogatási célterületei**

1. Élhető vármegye

- a klíma-alkalmazkodás fejlesztése,
- a helyi közlekedési infrastruktúra és szolgáltatások, a települési zöld és kék infrastruktúra, helyi közösségi és kulturális, sport és szabadidős terek és szolgáltatások, IKT és okos település-fejlesztések,
- szociális városrehabilitáció,
- belterületi utak fejlesztése,
- fenntartható városfejlesztés kapcsolódó fejlesztései.

2. Klímabarát vármegye

- önkormányzati épületek és gyógyfürdők energiahatékonysági korszerűsítése, valamint a megújuló energia-felhasználás növelése,
- fenntartható városfejlesztés kapcsolódó fejlesztései.

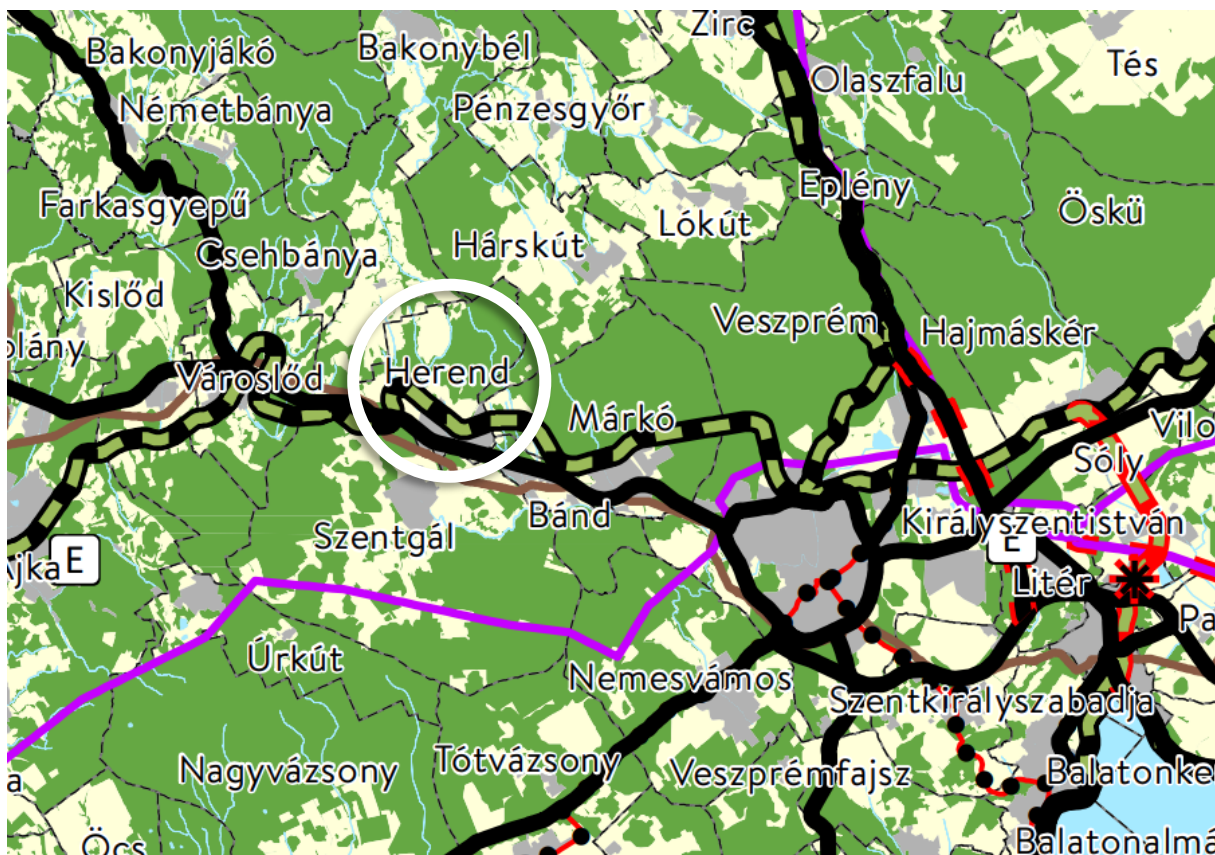
3. Gondoskodó vármegye

- vármegyei foglalkoztatási-gazdaságfejlesztési együttműködések,
- szociális városrehabilitáció soft programjai,
- helyi közösség fejlesztése,
- gyermekjóléti alapellátás, bölcsődei és óvodai ellátás infrastrukturális fejlesztése,
- egészségügyi és szociális alapellátás infrastrukturális fejlesztése,
- köznevelés infrastruktúra fejlesztése,
- fenntartható városfejlesztés kapcsolódó fejlesztései.

1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

MaTrT (Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési terve, 2018. évi CXXXIX. törvény) határozza meg az Országos térszerkezetet, nagyobb infrastruktúra elemek térbeli hálózatait, a fejlesztést befolyásoló tényezőket.

ORSZÁGOS TÉRSZERKEZET

Az országos térszerkezet szerint a város közigazgatási területén kelet-nyugati irányba haladnak át az országos közlekedési hálózat elemei (közút, vasút), s ezekkel párhuzamosan nagynyomású gázvezeték halad. A belterület közvetlen környezetét kivéve, a érség erdővel fedett.

A MaTrT térségi övezetei közül a kiváló termőhelyi adottság szántóterületek és a világörökségi övezetek nem érintik.

A további három országos övezeti térképen van információ Herendről, de azok a megyei térségi tervlapokon részletesen, részletesen kerültek meghatározásra.

Honvédelmi és Katonai célú övezetekkel érintett települések

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

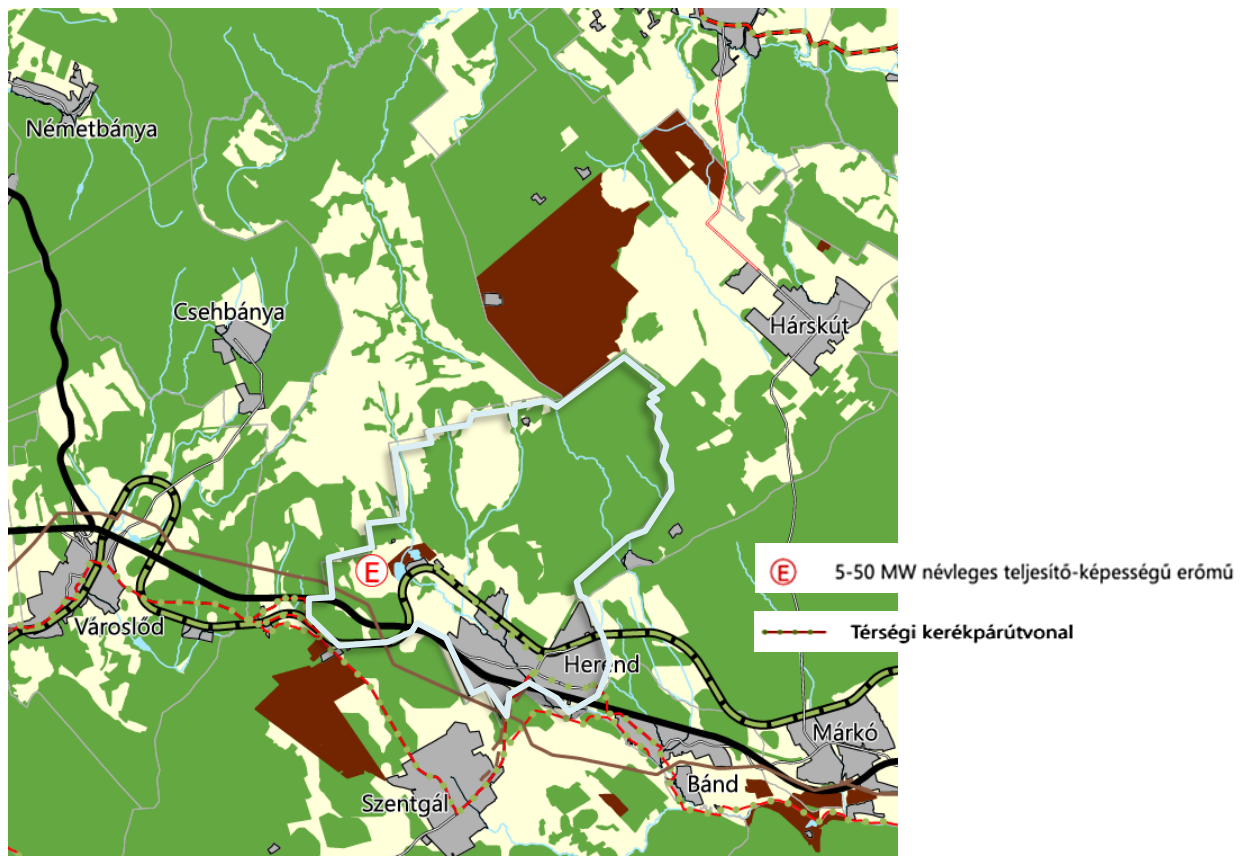
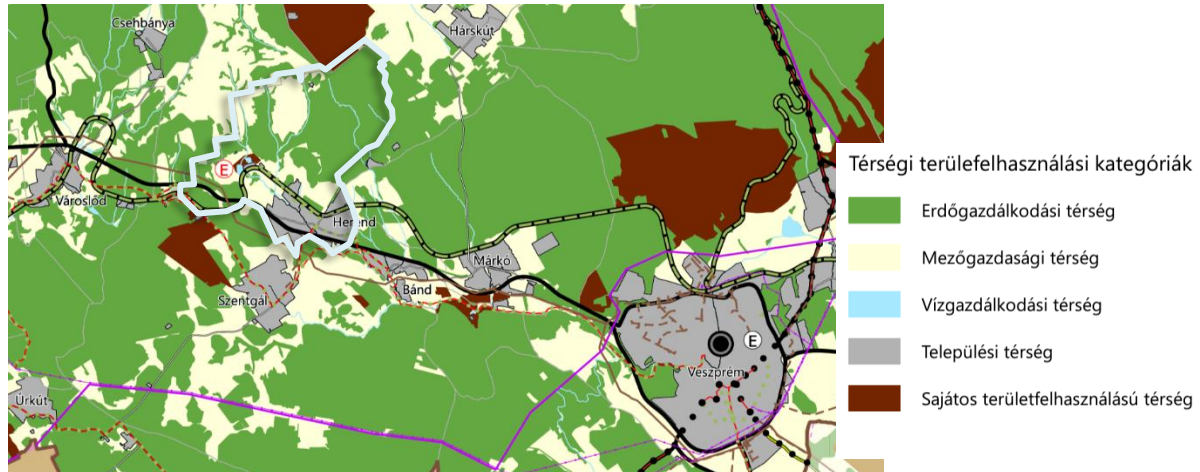
13

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építésmérnök munkája alapján

VvTrT, Veszprém vármegye Hatályos területrendezési Terve (2020.01.12-től) 15/2019. (XII. 13.) önkormányzati rendelet

A Veszprém megye területrendezési szabályzatáról, térségi szerkezeti tervéről és Veszprém megye területrendezési szabályzatáról, térségi szerkezeti tervéről és övezeteiről

VvMTTrT SZERKEZETI TERV

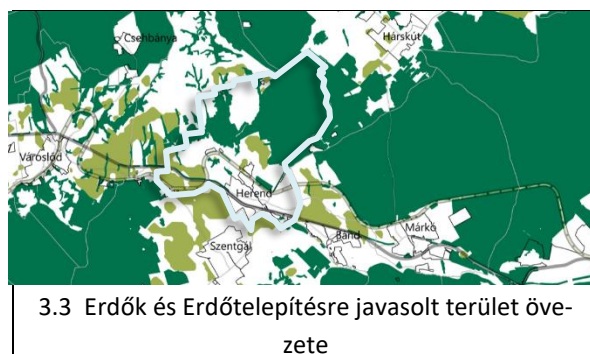
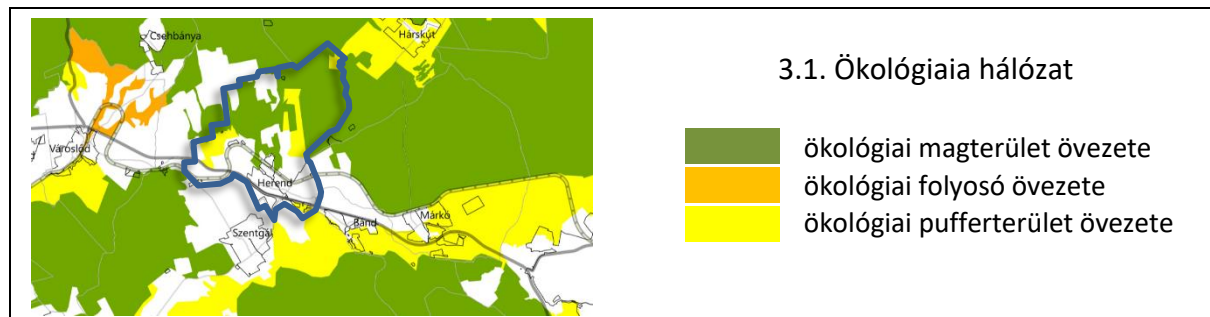

VvmTrT TÉRSÉGI ÖVEZETEK

3.1.	Országos Ökológiai Hálózat (mag-, folyosó, pufferterülete)
3.2	Kiváló, jó termőhelyi adottságú szántók övezete
3.3	Erdők övezete, Erdőtelepítésre javasolt terület övezete
3.4	Tájképvédelmi terület övezete
3.5	Világörökségi várományos terület által érintett települések
3.6	Vízminőségvédelmi terület övezete
3.7	Nagyvízi meder övezete
3.8	Honvédelmi és katonai célú terület övezete
3.9	Ásványi nyersanyagvagyon övezete
3.10	Rendszeresen belvízjárta terület övezete
3.11	Földtani veszélyforrás terület övezete
3.12.	Egyéb övezetek-ÁBHT
3.12.1	Gazdaságfejlesztés kiemelten támogatott célterületeinek övezete
3.12.2	Innovációs-technológiai fejlesztés kiemelten támogatott célterületének övezete
3.12.3	Karsztvíz emelkedéssel veszélyeztetett települések övezete
3.12.4	Turisztikai fejlesztések kiemelten támogatott célterületének övezete
3.12.5	Együtt tervezendő térségek övezet – Veszprém megye várostérségeinek övezete
3.12.6	Együtt tervezendő térségek övezet – Az „Európa kulturális fővárosa Veszprém 2023” program érdekében együttműködő térség településeinek övezete

Herend város teljes közigazgatási) és részterületeit érintő térségi, tervi övezeteket kiemeléssel jelöltük.

Herend várost részterületeit érintő térségi, tervi övezetek

1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai

Herend város szomszédos települései: Szentgál, Bánd, Hárskút, Márkó.

Herend város településfejlesztését és településrendezési eszközeit a közlekedési infrastruktúra és a belterület szomszédos település igazgatási határával való közvetlen szomszédsága befolyásolja. Így a **Székesfehérvár-Szombathely vasútvonal és a 8. számú főközlekedési út**, mint meghatározó infrastrukturális vonal jelentősen korlátozza a belterület és ezen belül döntően a lakóterület fejleszthetőségét, ezen belül is keletről a márkói igazgatási határig kinyúló lakóterület tovább növelésének akadálya befolyásolja legnagyobb mértékben.

A 8. számú főközlekedési út a települések mellett elkészült.

A szomszédos településekkel összhangban van (elsősorban a 8-as út tekintetében) Herend város településszerkezeti terve, összhangba került Szentgál, Bánd és Márkó közlekedési infrastruktúra hálózatával.

Márkó község igazgatási határa miatt keleti irányban a település csak akkor lenne fejleszthető, ha igazgatási határmódosítás történne, melyre korábban volt már példa. Jelenleg azonban erre nincs szükség, mert kellő mennyiségű fejlesztési terület áll rendelkezésre még kihasználatlanul.

Északi irányban Hárskút felé a csapadékvíz elvezetési rendszer kapcsolódik, melynél Hárskút településszerkezeti tervében lehetnek kapcsolódási pontok a Herendi csapadékvíz elvezetési rendszerhez.

Szentgál felé a meglévő herendi iparterületek fejlesztése történhet, melyet nem akadályoz a szomszédos település szerkezeti terve. Bánd községgel pedig a szükséges közlekedési kapcsolatok és azok fejleszthetősége biztosított a települések szerkezeti tervein.

1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

- a településközpont fejlesztése,
- a zöldterületek fejlesztése különösen a településközpontban,
- a belterületi csapadékvíz hálózat rekonstrukciója, bővítése,
- a lakóterületek továbbfejlesztése, a családi házastól eltérő beépítési lehetőségek biztosítása,
- kereskedelmi szállásférőhelyek létrehozása,
- intézményhálózat fejlesztése, ezen belül az iskola bővítése és felújítása, az egészségház bővítése és felújítása,
- kereskedelem és szolgáltatás fejlesztése,
- közlekedési infrastruktúra fejlesztése, elsősorban a szomszédos települések és Veszprém felé a kerékpárút kiépítése, helyi járatú tömegközlekedés biztosítása, megfelelő kapacitású aluljáró és szintbeni kereszteződés kialakítása a vasútvonalon,
- ipari park létrehozása, a meglévő iparterületek elsősorban barnamezős fejlesztése,
- temető bővítés,
- megfelelő védőerdősávok telepítése a gazdasági területek körül,
- a bányatelepi lakóterület rehabilitációjának tovább folytatása.

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

16

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Újabb fejlesztési irányok, beadott és beadandó pályázatok

Elnyert pályázatok:

- TOP_Plusz-1.2.1-21. Élhető települések

A projekt fejlesztési céljai között szerepel a **városközpont további fejlesztése**, vizes játszótér létrehozása, vízlépcső kialakítása, szökőkút létesítése a jóléti tó közepén, járdák építése, okos zebrák megjelenítése, buszpályaudvar és a 8-as számú főút között elhelyezkedő park újra tervezése, **pumpa pálya (bringa hullámpálya)** építése, valamint a **csapadékelvezető árokrendszer** felújítása, kiépítése: I. ütem: Táncsics, Dózsa Gy és Árva utcában, II. ütem: a Fasor, Ág, Rózsa Kossuth utcában, III. ütem: Pipacs, Rózsa, Vadvirág utcában. A projekt további fejlesztési céljai között szerepel, a település stratégiai szempontból fontos részeit lefedő közterületi térfigyelő kamera- rendszer korszerűsítése és új kamerapontokkal történő bővítése.

- TOP_Plusz-3.3.2-21 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése

A projekt keretében a Herend, **Kossuth u. 45. szám alatti Idősek Klubjának helyet adó épület teljes felújítása, korszerűsítése**, napelemmel történő ellátása valósult meg, eszközbeszerzéssel, illetve új busz beszerzéssel

- TOP_Plusz-1.2.2.-21 Szociális célú városrehabilitáció (infrastruktúra fejlesztés)

A projekt keretében a Herend, Bányatelep (**Majolika liget**) **B épülete kerül felújításra**, ennek során hőszigetelés, nyílászáró csere, vízszigetelés, földémszigetelés valósul meg, a bejárat akadálymentesítésére, lépcsőn járó lift kiépítésére, a folyosó felújítására, új villanyvezeték kiépítésére

sére, parkoló kialakítására és napelemes rendszer kiépítésére kerül sor. Valamint az önkormányzati tulajdonú bérlakás is felújításra kerül, melyet utána a közösségi rendezvények helyszínéként fognak használni.

-TOP_Plusz-2.1.2-21 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése

A projekt segítségével a Herend, **Kossuth u. 105. alatti önkormányzati tulajdonban lévő épület energetikai korszerűsítésére kerül sor**. Külső hőszigetelés, nyílászáró, aljzat és földem szigetelés, napelemes rendszer kiépítése valósul meg.

Beadott pályázatok:

- TOP_Plusz1.2.3-21 Belterületi utak fejlesztése

A projekt keretében felújításra kerülne az Ág, Rózsa, Pipacs és Ady utca, a Hóvirág utcában kiépülne az **aszfaltos út, és körforgalom kialakítása** valósulna meg a Kossuth-Tölgy-Ág és Nagyfa utca csomópontban.

-TOP_Plusz-6.1.4-23 Aktív turizmusfejlesztés

A projekt keretében **kerékpáros nyomvonal kerül kijelölésre Herend és Farkasgyepű között**, megállókkal, kerékpár bérlési lehetőséggel, attrakciókkal.

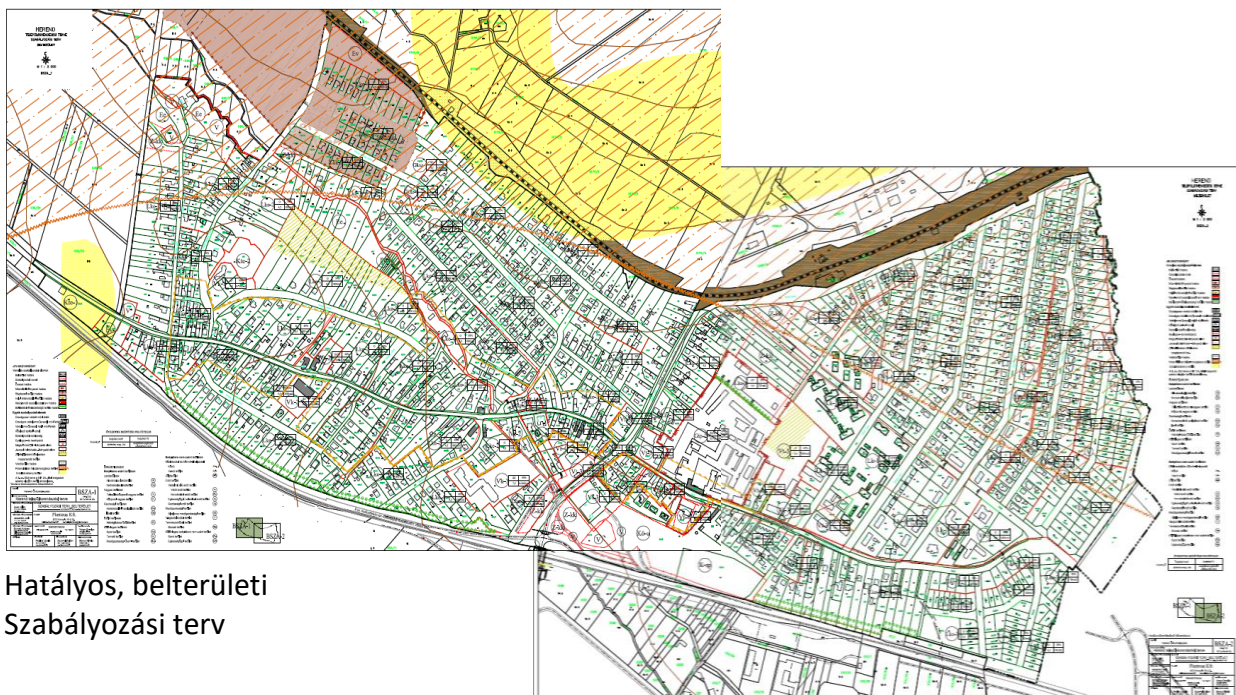
-TOP_Plusz-3.3.1-21 Gyermekeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése

A projekt keretében az óvodaépület bővülnek egy tornaszobával és fejlesztő irodával, valamint ebben is szerepel a Rozmaring intézményi étterem, főzőkonyha fejlesztése, korszerűsítése, kapacitásemelése 500 adagosra.

További fejlesztési elképzelések

- Herend központ kiemelt területeinek fejlesztése, (településkapu, vonzó lakókörnyezet, turizmus)
- Zöldterületek, fásítás, patak melletti területek
- kerékpárutak, természetjáró külterületi turista utak
- Környezettudatos fejlesztések, épületek hőkibocsátásának csökkentése, energia „függetlenség” - napelempark, termikus energia
- Iparterület kialakítása a 8. út mellett
- Herend szennyvíztisztító telep fejlesztése
- Útfelújítások
- Csapadékvízvezető rendszer kialakítása, felújítása az egész településen, vízmegtartó felszíni vízrendezés
- Kilátó létesítése
- Herend, Petőfi utca víz és szennyvízvezetékrendszer cseréje,
- további lakótelkek kialakítása,
- óvodai- és bölcsődei férőhelykapacitás bővítése,
- orvosi rendelők belső korszerűsítése,
- közvilágítási rendszer korszerűsítése

A Helyi Építési Szabályzatot és a Szabályozási Tervet 2011 óta többször módosították, utolsó, egységes szerkezetű anyag 2020.10.06.-án került összeállításra. Az alaprendelet jóváhagyási száma: 1/2011. (II.24.).

Hatályos, belterületi
Szabályozási terv

1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

A TRT alapján került sor a 8-as számú főközlekedési út 2x2 sávra bővítésére és a környező kiszolgáló utak kialakítása is részben már megvalósult. Mivel a bővített főúton tilos kerékpárral közlekedni, ezzel egy időben megszűnt a települések között vezető kerékpárút, melynek új nyomvonalon történő megépítése megkezdődött.

Új fejlesztések valósultak meg:

- lakóterület fejlesztés a belterület dél-keleti részén
- horgász tó körüli rekreációs terület rendezése
- városközpont közterületeinek rendezése megkezdődött, vízi színpad létesült
- A volt sportpálya területén településközponti vegyes területen lakások, üzletek szolgáltatások kialakíthatósága, a városközpontban megtörtént a termelői piac kiépítése.

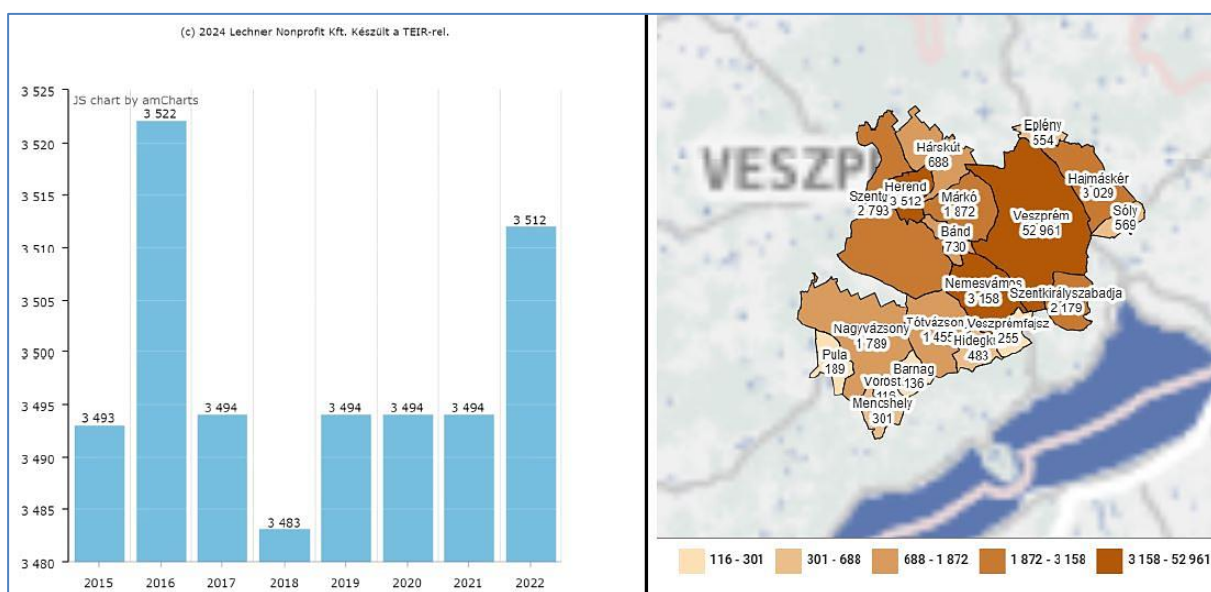
Ipari területfejlesztésre alkalmas területek állnak rendelkezésre a 8-as út mellett. További lakóterületfejlesztésre van lehetőség a belterület nyugati részén.

1.7. A település társadalma

1.7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok

Herend a Közép-Dunántúli Régióban, Veszprém Megyében a veszprémi statisztikai kistérségben található. A városi rangot 1999. július 1. napján kapta meg.

Magyarországon 10-11 évente tartanak népszámlálást, amikor a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) részletesen feltérképezi a lakosság és a települések főbb adatait, valamint azok eloszlását. Az utolsó népszámlálás 2022.10.01-jén volt, amiről a hivatalos adatokat már közzé tette a KSH. Ezek azonban nem teljesen egyeznek meg a Lechner Tudásközpontoz tartozó E-TÉR felületén lekérdezhető Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TEIR) adat-szolgáltatásaival.

Állandó népesség, TEIR

A TEIR alapján jelentős változás nem volt Herend lakosságában az elmúlt tíz évben. A legtöbbben 2016-ban éltek ott (3522 fő), ami egy 2018-as visszaesés után három évig 3494 főnél stagnált. Ez 2022-re 18 fővel növekedett (3512 fő), ami a KSH adatai alapján a népszámlálás időpontjában 3356 fő volt, majd lecsökkent 2023.01.01-re 3346 lakosra. Ahogy az ábra is mutatja, a szomszédos települések közül Herend a legnépesebb: Hárskúton 688-an, Márkón 1872-en, Bándon 730-an, Szentgálon pedig 2793-an laknak a 2022-es adatok szerint.

Nők és férfiak aránya a népességben, TEIR

2022. év	fő			%	
	nők	férfiak	összesen	nők	férfiak
össz. lakosság	2825	1752	4577	61,72	38,28
0-14 évesek	249	266	515	7,09	7,57
15-17 évesek	55	58	113	1,57	1,65
18-59 évesek	2019	1065	3084	27,16	30,32
60-64 évesek	106	92	198	3,02	2,62
65+ évesek	396	271	667	11,28	7,72

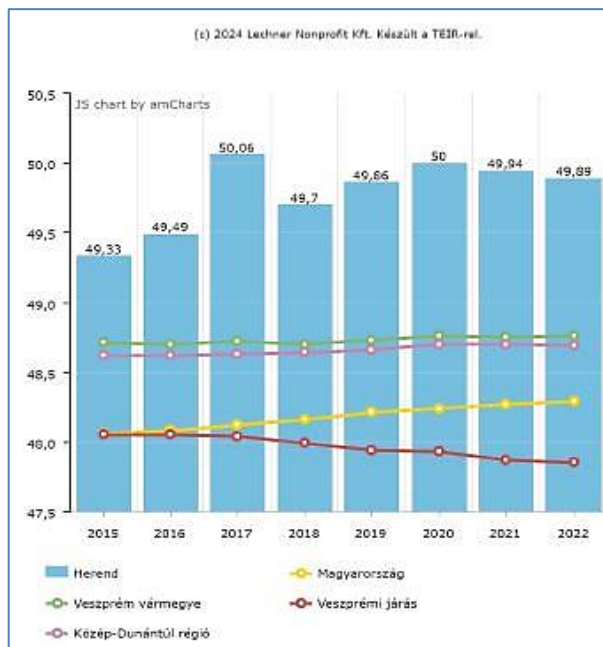
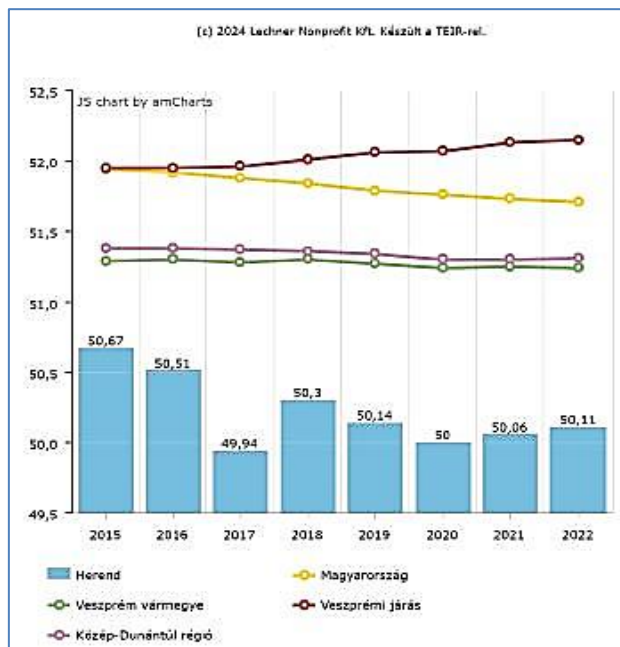
átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

21

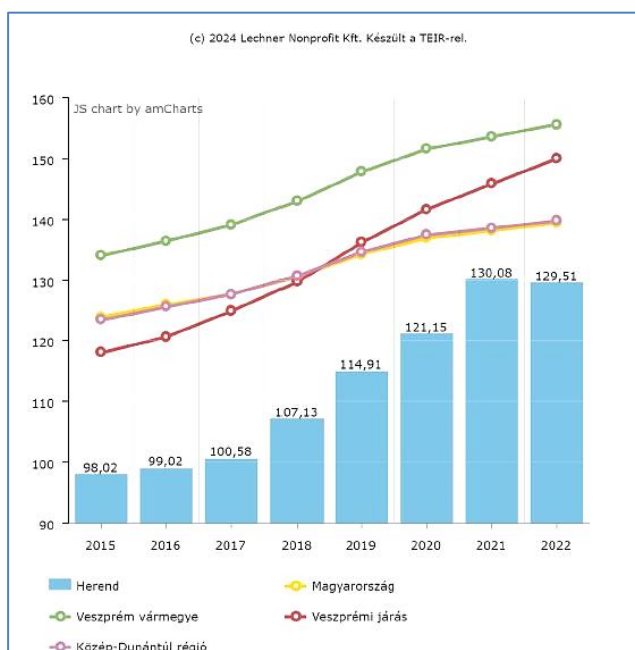
Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

A nemek eloszlásának aránya eltér a nagyjából egységes országos-járási, illetve vármegyei-regionális arányoktól. Az értékek hullámzóak az elmúlt tíz évet tekintve, azonban a nők konstans kevesebben a férfiak pedig ennek megfelelően többen vannak az egyéb területi átlagokhoz képest.

Nők és férfiak aránya a népességben, TEIR

Egy adott lakosság idősödését jól kifejező mérőszám az öregedési index, ami a 14 éves és annál fiatalabb népességre jutó 65 éven felüliek arányát mutatja. Vagyis, ha az index 100%-on van, akkor megegyezik a 65 év feletti lakosok száma és a 0-14 évesek száma, ha 100% alatt van, akkor több a fiatal, mint az idős, ha pedig 100% fölötti az érték az idősek felé billen a mérleg. A jelenleg hatályos ITS-ben is szerepel öregedési index, aminek mutatója 2010 és 2014 között folyamatosan emelkedett, a kezdeti 82,6%-ról 2014-re már 94,1%-ra nőtt. Ez a folyamat azóta is folytatódik, sőt egyre intenzívebben emelkedik. 2010-től 2014-re 11,5%-kal nőtt az öregedési index, ami a következő 5 évben már 16,89%-kal lett több, majd 2019 és 2022 között újabb 14,6%-kal nőtt és elérte a 129,51%-os értéket. Ez ugyan valamivel jobb a térségi és országos mutatóknál, amik már elérték a 135-155%-ot, de így is erősen előregedő lakosságot mutat.

Öregedési index, TEIR

Öregedési index, TEIR

A belföldi vándorlási egyenleg nem szisztematikus, több kiugrás is érzékelhető az egyes éveknél. A 2017-es negatív érték óta elindult pozitív iránya az egyenleg, azonban

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

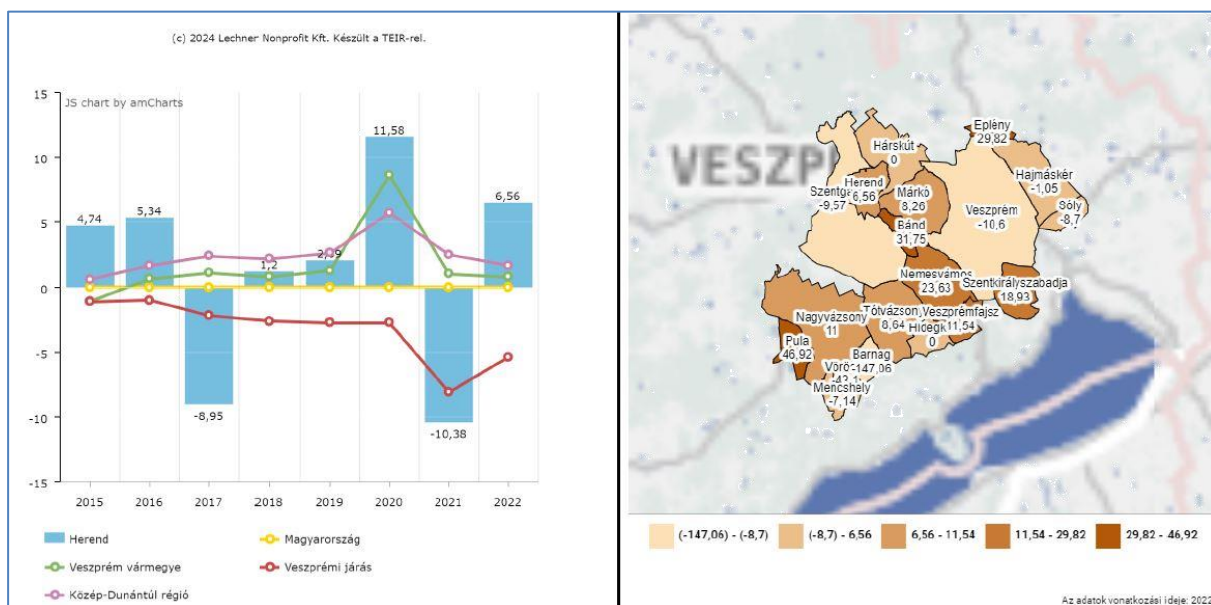
R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

22

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

a 2020-as 11,58-as érték után erős visszaesés jött 2021-ben (-10,38), majd a Covid után 2022-ben ismét elkezdett emelkedni. Ugyan változóak az értékek, de a vármegyei és járási kilengéseket követi, azokat felerősítve. Herend egyenlege átlagosnak tekinthető a járást tekintve.

2016 óta nagyjából stagnál az álláskereső száma Herenden: 30-40 fő körül változik. Legacsonyabb 2017-ben volt (23 fő), míg az utóbbi években 30 főnél stagnált. Az elmúlt évtized adatai alapján a 2021-22-es adatok a legacsonyabbak.

Belföldi vándorlási egyenleg, TEIR

Az aktív korú lakosság – 2388 fő – egy része a méltán világhíres Herendi Porcelánmanufaktúrában dolgozik, de sokan ingáznak a két közeli nagyvárosba, Veszprémbe és Ajkára is.

Fontos azonban megjegyezni, hogy a jelenlegi szokások alapján, egyre több fiatal család értékeli újból a vidék nyugalmaát. Herend kiváló célpont az adottságok alapján. A környező településekről és Veszprémből is sokan ide költöznek a nyugodt, csendes zöldövezetes kisvárosba,

Nemzetiségek

Herenden a 2022-es népszámláláskor a lakosság 90,4%-a vallotta magát magyarnak. A legnagyobb kisebbségbe a német nemzetiségűek tartoznak 218 fővel (jelentős, 40%-os csökkenés az előző népszámlálás óta), míg cigánynak 13-an vallották magukat.

Herenden Német Nemzetiségi Önkormányzat működik. A Herendi Hétszínvilág Óvoda és Bölcsődében 3 óvodai csoportban folyik német nemzetiségi nevelés, a városban Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola működik.

Jövedelem viszonyok

Herenden a szó klasszikus értelmében vett mélyszegénységben, nyomorban élő nincsen. A szerény és szegényes körülmények között élőkre, a megélhetési nehézséggel küzdőkre az önkormányzat fokozott figyelmet fordít.

Herend városában is megfigyelhető az alacsony jövedelműek számának csökkenése. Egyre kevesebb család, lakos fordul az önkormányzathoz támogatás, segély megállapítása

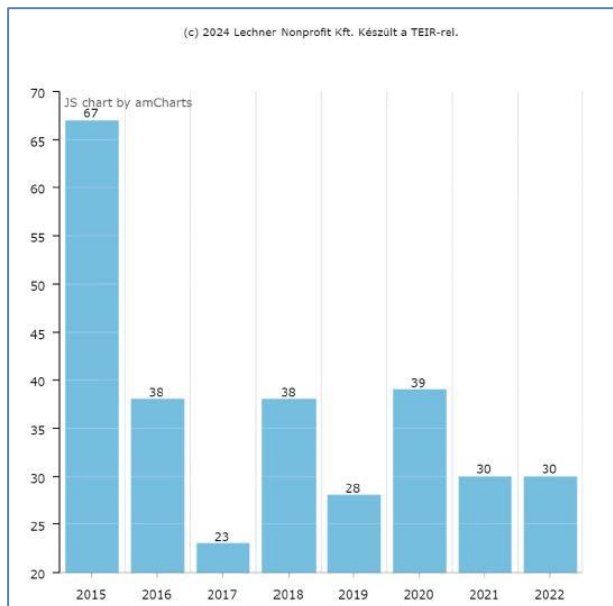
érdekében. Az alacsony jövedelműek bevételeinek egy része szociális pénzbeli juttatásból származik, amely Herend városát illetően 10-20 családot jelent.

A helyi lakosok többsége átlagosnak mondható körülmények között él. A lakások, otthonok fenntartása azonban egyre nagyobb terhet jelent a lakosságra. Egyre több családnál előre fizetős mérőkészülék van felszerelve a villany és gáz közműszolgáltatás vonatkozásában.

Az inaktív lakosságra és a nagyon alacsony jövedelemmel rendelkezőkre az alacsonyabb, általában 8. általános iskolai végzettség a jellemző. A szakmával rendelkezők közül kevesebb a munkanélküliek száma. Jövedelem kiegészítés, érdekében sokan mellékállást, alkalmi munkát vállalnak. A mélyszegénységben élők által nyújtott szakipari munkákról, szolgáltatásnyújtásról nincs információ. Herenden a munkanélküliségi ráta 3.9 %, szemben a megyei 6.36 %-os átlaggal. A nők és a férfiak aránya a munkanélküliek között közel azonos. Az elmúlt két évben a nyilvántartott álláskeresők száma folyamatosan csökkent. A nyilvántartott álláskeresők közel egyharmada tartós munkanélküli.

A kedvező munkaerő-piaci helyzet részben a Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. munkaerő-tartó, munkaerő-feltevő és megtartó hatásának, részben Herend munkavállalás szempontjából kedvező fekvésének köszönhető. A városban a működő vállalkozások száma 2012. évben 267, ezek közül sok a kevés alkalmazottal működő és az egy személyes vállalkozás. A kiskereskedelmi egységek száma évek óta 5. A településen 6 vendéglátó ipari egység áll a lakosok és az ide látogatók rendelkezésére. A közeli megyeszékhelyre, valamint a szintén közeli Ajkára több herendi lakos ingázik naponta.

A családok döntően saját tulajdonú családi házakban, lakásokban élnek. Növekszik azonban az albérletben élők száma. Megfigyelhető a több generáció együttélés növekedése. A családi házakhoz tartozó kerteket egyre többen megművelik.

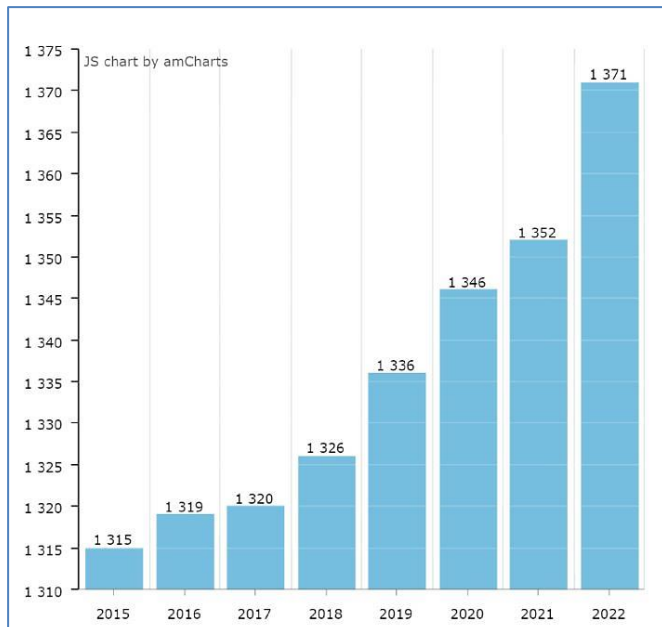

Nyilvántartott álláskeresők száma, TEIR

2 016 óta nagyjából stagnál az álláskeresők száma Herenden: 30-40 fő körül változik. Legalacsonyabb 2017-ben volt (23 fő), míg az utóbbi években 30 főnél stagnált. Az elmúlt évtized adatai alapján a 2021-22-es adatok a legalacsonyabbak.

Az enyhe népességnövekedésre reflektál az új lakások építése. Az elmúlt évtizedben folyamatosan nőtt a lakásállomány, aminek intenzitása az utóbbi években fokozódott.

A TEIR adatszolgáltatásai alapján ez 2022-ben csúcsosodott ki, amikor az adattábla szerint 31 lakás (a diagramon viszont 19 lakás) épült. A KSH helységnévtára szerint 2022.10.01-jén 1358 lakás volt Herenden, amiből 1307 állt a központi belterületen, 46 a bányatelepen, 4 külterületen és volt továbbá 1 vasúti őrház.

Változás állt be a lakástípusok között is, ugyanis az egy- és kétszobás lakások aránya folyamatosan csökken – a 2015-ös 33,69%-ról 2022-re 28,01%-ra –, vagyis többszobás lakásokat, családi házakat építenek. Nem csak új lakások épültek az elmúlt években, hanem az önkormányzat folyamatosan fejlesztette a közművesítettséget is.

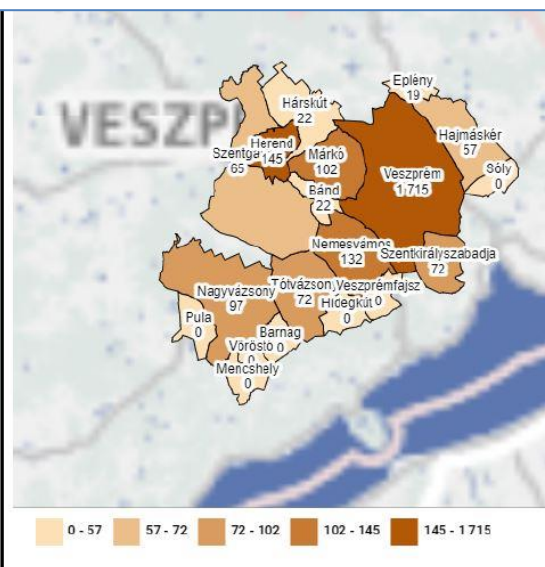
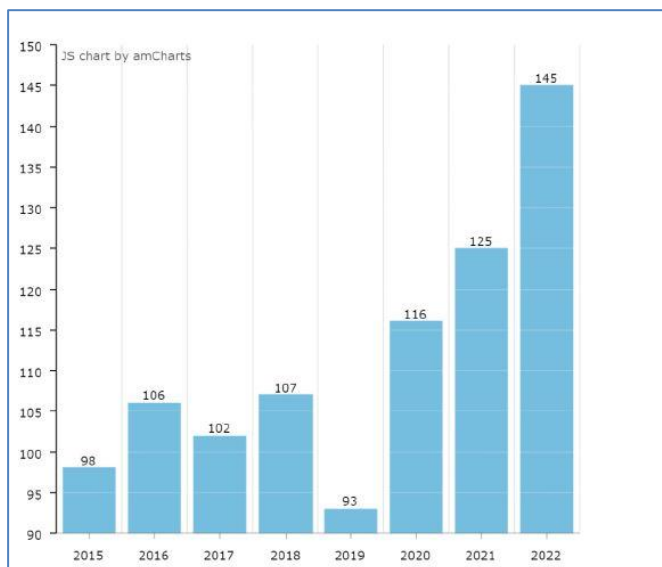
Ennek köszönhetően 6 év alatt 2021-re 2,51%-kal 100%-ra növelte a közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások arányát, a közcsatornahálózatra s 2022-ban már minden lakás csatlakozott.

Lakásállomány, TEIR

Képzettség

Az óvoda fejlesztésének következtében a korábbi 5-ből 6 gyermekcsoport lett, így az óvodába beírt gyermeke száma is növekedni tudott – 2022-re már elérte a 145 főt, ami 50%-os növekedés 2015 óta. Ez kiemelkedő mennyiség, az egész járáson belül csak Veszprémben van több óvoda.

Az óvoda még rendelkezik minimális (5 db) szabad férőhellyel. Az általános iskolai osztályokba

járó tanulók száma magasabb a területi és országos átlagnál, de így is 21-22 tanuló/osztály kö-

zötti. A 17 általános iskolai osztályban enyhén, azonban folyamatosan növekszik a más településről bejárók aránya, ami az utóbbi 8 évben 18,38%-kal emelkedett és már elérte a 40,82%-ot. Ezzel együtt évről-évre a 8. évfolyamot eredményesen befejezők száma 40-45 fő közötti.

Óvodába beírt gyermekek, TEIR

A 2022-es népszámlálási adatok még nem dolgozta fel maradéktalanul a KSH, ezért szegregáció tekintetében csak a 2011-es adatokra tudunk hagyatkozni. Szegregációról akkor beszélünk, ha a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül eléri a 30%-ot. Herend belterületén nem éri el, azonban a Bányatelep nevű külterületen a szegregációs mutató a belterületi 7,7%-kal szemben 32,8% volt a 2011. évi népszámlálás alapján. Az önkormányzat azóta számos projekttel javította az életkörülményeket és felszámolja a szegregátumot.

1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Herend város a környező, kisebb településekhez képest fejlődő település. Jó munka és közlekedési lehetőségekkel rendelkezik.

A kisváros kínálja munka és lakhatási lehetőségek több fiatal beköltöző számára kedvezőek. A népesség általában megfelelő lakhatási lehetőségekkel rendelkezik, minden lakóépület közművesített, egyre több a nagy alapterületű lakóház. Az Önkormányzat rendszeres támogatást, lakhatási segítséget nyújt a szegényebb, tartós munkanélküliek számára.

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők

Herend város legfőbb vonzereje az idegenforgalom területén a herendi porcelán. Herendet világhírűvé tevő Porcelánmanufaktúrát 1826-ban Stingl Vince alapította, amikor létrehozta kőedénygyárát. 1839-ben Fischer Mór kereskedő kezébe került a vállalkozás, akinek a nevéhez fűződik a porcelán gyártás beindítása. A manufaktúra dacolva korokkal, gazdasági helyzetekkel mind a mai napig vezető szerepet tölt be hazánk porcelángyártásában, de jelentős a szerepe az egész világon. A dolgozók létszáma a 2024.02.05-i állapot szerint 627 fő.

A település 1999. július 1-jétől városi rangot kapott.

A Német Nemzetiségi Önkormányzatnak és a több mint negyed évszázada fennálló Herendi Német Nemzetiségi Kulturális Egyesületnek komoly szerepe van abban, hogy a város a mai napig őrzi sváb hagyományait. Herend város németországi testvértelepülése Marktleuthen.

Fontos szerepet játszanak a település mindennapjaiban a civil szervezetek, amelyek saját működési területükön kiemelkedő munkát végeznek, mind a hétköznapiakban, mind pedig a jeles eseményeken, a település fejlődésének érdekében, a lakosság érdekeit, igényeit figyelembe tartva. Minden csoportról elmondható, hogy képviseltetik magukat a település rendezvényein, ahol aktív jelenléttel, munkával segítik a sikeres lebonyolítást.

Herenden működő civil szervek: Nyugdíjas Klub, Viktória Táncegyesület, Nefelejcs Tánccsoport, Német Nemzetiségi Dalkör, Herendi Német Nemzetiségi Egyesület, Bakony-Hargita Baráti kör, Szent Euszták Kórusért Alapítvány, Stingl Vince Szociális és Kulturális Közalapítvány, Általános Iskolás Gyermekekért Közalapítvány, Herendi Horgász Egyesület, Herendi Porcelánművészeti Múzeum Alapítvány, Herendi Porcelán Sportkör, Herend Városi Tekeklub, Herendi Tea-kwondo Egyesület, Herendi Modellező Sportegyesület.

A városban működő civil szervek öntevékeny csoportok részére a Művelődési Ház, valamint annak telephelyeként működő Községi és Tájház biztosít helyiséget.

A herendi lakosság többsége római katolikus (a vallásukat aktívan gyakorlók, templomba járók aránya 20 % körülire tehető), de a település egyben református egyházközség is és evangélikusok is találhatók a településen.

1.8. A település humán infrastruktúrája

1.8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy stb.)

Herendi Hétszínvilág Óvoda és Bölcsőde gyermekintézmény két önálló intézményegységében óvodai nevelés-oktatás, valamint bölcsődei gondozás-nevelés folyik. Az óvoda 5 óvodai csoporttal működik, melyből 3 csoportban német nemzetiségi nevelés folyik. Másik két csoport sajátos arculatát a hagyományápolás, valamint a zenei nevelés, dramatizálás, bábozás biztosítja.

Jelenleg a gyermeklétszám 150 fő, amely mutatja, hogy az óvoda az alapítói okiratban engedélyezett maximális gyermeklétszámmal működik. Nevelő és nevelő-munkát segítők létszáma a törvényi elvárásnak megfelelő.

A bölcsőde 3 csoporttal működik és ellátja Herend város, valamint Szentgál település (7 fő) lakosságának gyermekek napközbeni ellátására vonatkozó igényeit.

Jelenlegi gyermeklétszám 36 fő, ami egyben a maximális felvehető gyermeklétszám is. A bölcsőde tárgyi felszereltsége jó, a másféltől hároméves korú gyermekek számára megfelelő számú és minőségű eszközkészlettel rendelkezik.

A Herendi Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola a 2015/2016-os tanévben 311 tanulóval, 17 tanulócsoporthal végzi a településen az oktató-nevelő munkát. Az iskola épülete 2019-ben „A középületek kiemelt jelentőségű épületenergetikai fejlesztése” tárgyú KEOP-2015-5.7.0 számú pályázati projekt keretein belül új nyílászárókat és új külső hőszigetelést kapott, kívülről megújult.

Fischer Mór Porcelánipari Szakközépiskolában Kerámia- és porcelánkészítő szakma gipszmodell-készítő, kerámia- és porcelántárgy- készítő, valamint porcelánfestő szakmáira nap-pali iskolai rendszerben folyik a szakmai oktatás. A duális képzést szakképzési munkaszerződés keretében a világhírű Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. biztosítja. Általános iskolát végzett vagy érettségizett tanulók szakirányú képzése folyik a szakiskolában.

Az egészségügyi alapellátás körében a települési önkormányzat gondoskodik:

- a házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátásról,
- a fogorvosi alapellátásról,
- az iskola-egészségügyi ellátásról.

Herenden egy felnőtt, valamint egy gyermek házi orvosi szolgálat biztosítja az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzájutást. Iskola egészségügyi ellátást a házi gyermekorvos látja el, mind az óvodában, mind az iskolában.

A településen egy fogorvosi alapszolgáltatás működik.

Az egészségügyi alapellátáshoz való hozzájutás akadálymentes, vizesblokkjaiban akadálymentes mellékhelyiség található.

A munkaidőn kívüli, a munkaszüneti-; valamint az ünnepnapok alkalmával az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátást az Országos Mentőszolgálat biztosítja.

A településen 2012. év végéig önálló védőnői szolgálat működött 2 fő védőnő foglalkoztatásával. 2013. január 1. napjától ezt a feladatot a Szentgál Település Önkormányzatával közösen fenntartott Védőnői Szolgálat látta el. A védőnők ellátják a várandósokat, a 0-7 éves gyermekeket és az iskola egészségügy keretén belül az általános iskola tanulóit, illetve az óvodásokat. A védőnői szolgáltatás 2023. július 1. napjától a Vármegyei Csolnoky Ferenc Kórház alá integrálódott. Az infrastruktúrát az önkormányzat biztosítja továbbra is.

A Veszprémi Kistérség Többcélú Társulás fenntartásában lévő Egyesített Szociális Intézmény telephelyeként működő herendi Idősek Klubja szolgáltatja a szociális étkeztetést, a házi segítségnyújtást és a nappali ellátást.

Családsegítést és a gyermekjóléti szolgáltatást Herend és további 6 település illetékességi területén a Herend Környéki Önkormányzatok Család és Gyermejjóléti Szolgálata látja el. Az alapellátás keretében gondozzák a rászorult családokat, segítenek az ügyek vitelében.

Herenden egy gyógyszertár működik, amely részben akadálymentesített.

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Az esélyegyenlőség fontos egy társadalomban, hiszen mindenkinek joga van az egyenlő feltételekhez a munkavállalásban, karrierben, jó minőségű szolgáltatások elérésében, függetlenül attól, hogy az illető nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékkal élő, vagy rendelkezzen bármilyen anyagi helyzettel és legyen bármilyen a kora. Ennek érdekében és elősegítésére az nemzetközi (EU-s) és magyar jogszabályoknak megfelelően Herend Város Önkormányzata kidolgozta és 2024. március 21-én a 51/2024. (III.21.) sz. önkormányzati határozatával jóvá hagyta a Helyi Esélyegyenlőségi Programját (HEP). A HEP megjeleink az önkormányzat költségvetésében és gazdasági programjában, valamint a településfejlesztési koncepciójában, ITS-ében és egyéb programjaiban.

A program egyik fontos eleme a *Herend Környéki Önkormányzatok Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat*a, ami Herend és további hat környéki településen nyújt segítséget a rászorulóknak, többek között: a gyermekek családban történő nevelésének elősegítése, a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése, illetve megszüntetése.

A szociális alapszolgáltatási feladatokat (nappali ellátás, étkeztetés, házi segítségnyújtás) a Veszprémi Kistérség Többcélú Társulása által fenntartott *Egyesített Szociális Intézmény* (ESZI) látja el.

Herenden kifejezett mélyszegénység, nyomorban élő lakos nincsen, azonban szükség van az önkormányzat támogatására, mivel a településen is egyre több család küzd megélhetési gondokkal, amit fokoz a munkanélküliség, munkahelyek hiánya és az elhelyezkedési nehézségek.

Az önkormányzati támogatás és minimálbérek növekedése, munkahelyek számának emelkedése következtében egyre kevesebben fordulnak az önkormányzathoz segélyért. Ezen családok, háztartások száma 10-re csökkent.

A HEP Intézkedési Terve (HEP IT) több célcsoportot határoz meg:

- romák és/vagy mélyszegénységben élők
- gyermekek

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

28

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építésmérnök munkája alapján

- idősek
- nők
- fogyatékkal élők

Ezekre a csoportokra vagy több csoportot összevonva neveztek meg 5-9 problémát fejlesztési lehetőségekkel együtt, amitől az életszínvonal javulását, problémák enyhítését várják.

Az önkormányzat az általa fenntartott intézményeket ellenőrzi, a magán intézményeket pedig partneri viszony keretein belül kéri, hogy valósítsák meg az esélyegyenlőségi programot. Ebbe tartozik az is, hogy az önkormányzat kéri a partnereket, azok is vizsgálják meg, hogy a működésüket érintő és az esélyegyenlőség szempontjából fontos dokumentumaikba építsék bele, amit lehet a HEP-ből. Saját keretein belül az önkormányzat a HEP IT-ben foglaltak megvalósulásának biztosítására és annak ellenőrzésére létre hozta a Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot.

1.9. A település gazdasága

Herend a kisebb szomszédos községek részbeni kistérségi ellátását segítheti több területen. A felsőbb szintű ellátásban mindenképpen Veszprémnek van prioritása. Így a település gazdasági súlya is döntően speciális gazdasági területekre korlátozódik, melyek jövedelmezősége nem kiugró, hírneve viszont annál erősebb. (Porcelánmanufaktúra, Majolikagyár, bútorgyár). Ezek mellett több kisebb, közepes vállalkozás található. A gazdaság viszont éppen a kedvező infrastruktúra miatt és a kijelölt új gazdasági és lakóterületek miatt is erősödhet, mely főleg az ország gazdasági szerepének erősödésével együtt történhet. Hasonlóképpen nőhet szerepe a mikro- és kistérség szociális, oktatási, kereskedelmi és szolgáltatási ellátásában.

Ehhez már eddig is történtek településrendezési és más intézkedések is, valamint újabbak készülnek, jelen ITS előkészítésével is.

1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

HEREND					
Más településekre elingázók a foglalkoztatottak arányában: 54,3%					
Összes foglalkoztatott száma: 1542 fő					
...ebből más településekre elingázók száma: 837 fő					
...ebből járásközpontokba elingázók száma: 646-653 fő					
Céltelepülés (járásközpont)	Elingázók száma	Elingázók az összes elingázó arányában	Leggyorsabb út hossza	Leggyorsabb út időtartama	
Veszprém	555 fő	66,3%	18 km	21 p	
Ajka	38 fő	4,5%	19 km	19 p	
Budapest	16 fő	1,9%	142 km	116 p	
Pápa	7 fő	0,8%	34 km	33 p	
Balatonfüred	5 fő	0,6%	33 km	32 p	
Devecser	5 fő	0,6%	26 km	24 p	

Lechner, Elingázók aránya a foglalkoztatottakon belül, 2011.

Herendről könnyen megközelíthető a megyeszékhely Veszprém, amit csak fokozott a 8-as számú elsőrendű főút 2x2 sávossá bővítése. Ez hozzájárult ahhoz, hogy a foglalkoztatottak mintegy 54%-a másik településre jár dolgozni, azon belül is első sorban Veszprémbe (az ingázók 66,3%), Ajkára (4,5%) és Budapestre (1,9%) a Lechner Tudásközpont 2011-es összesítése alapján.

1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

A TEIR adatai alapján 2021-ben 2001 fő fizetett SZJA-t. Ez nagyjából megegyezik a korábbi évek adataival: 2011-21 között 1944 és 2059 fő között ingadozott. A legalacsonyabb 2020-ban, a koronavírus járvány kitörésének évében volt 1818 fő, míg a legtöbben (2059 fő) 2017-ben fizettek személyi jövedelemadót. 2012-ben 267 vállalkozás működött, ami 2017-re lecsökkent 211 db-ra. Ez utána növekedésnek indult, de az utolsó hivatalos adat a TEIR-en még a COVID járvány kezdetéről van, amikor 287 db vállalkozás működött.

A legjelentősebb gazdasági szerepe a város életében egyértelműen a kerámiának van, ami áll a méltán híres Herendi Porcelánmanufaktúrából és kevésbé ismert Herendi Majolika-gyárból. A világszínvonalú Porcelánmanufaktúra a város közepén helyezkedik el, ott található a hatalmas gyárépület és az 1999-ben megnyitott látogató központ.

A www.ceginformacio.hu nyilvános adatai szerint 2024.02.05-én 627 főt foglalkoztatott a manufaktúra, ami

(ha az ingázásokat nem számítanánk) a foglalkoztatottak mintegy 31%-a. A Manufaktúra nem csak munkaadóként vállal nagy szerepet a település életében, iparűzési adó formájában az önkormányzat teljes adóbevételeinek 67%-a származik tőle. Ezen túlmenően több, ennél szerényebb, illetve több, kisebb méretű gazdasági szereplő működik a belterület mellett. Herendnek ugyan klasszikus értelemben vett ipari parkja nincsen, a 8-as főút féli oldalán jelentős gazdasági területek vannak kijelölve. Itt már most is jelen van autóbontó és szerelő, autóalkatrész üzlet, acélgyártó, bútorasztalos üzem és benzinkút, azonban a gazdasági területek nyugati irányba való bővítését jelenleg is tervezi az önkormányzat.

1.9.3. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

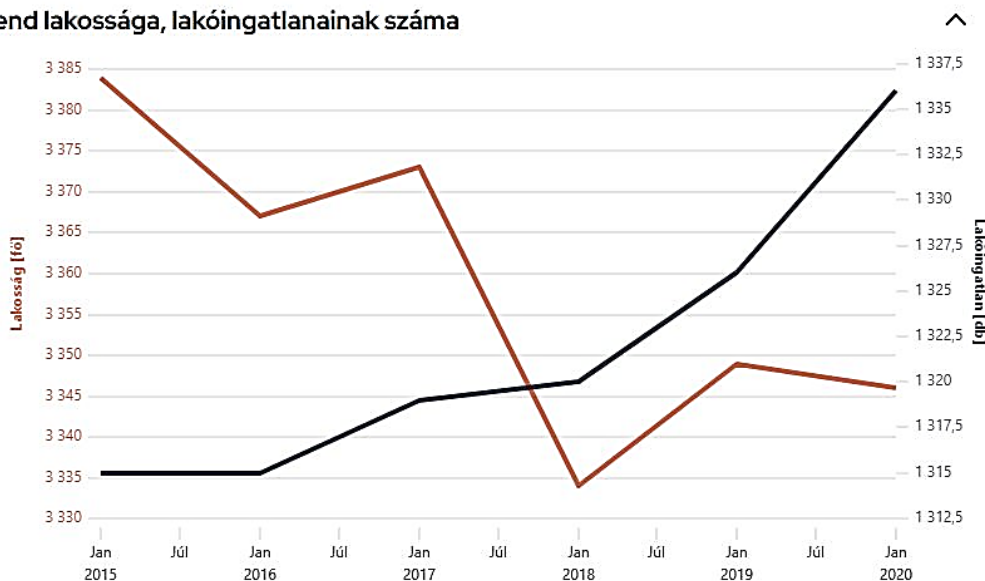
A 8-as számú főút és a kistérség településeit összekötő út vagy felújított utak, valamint a tervezett hivatásforgalmi és turisztikai kerékpárút segítheti a versenyképességet, elérhetőséget. Egyúttal természetesen Veszprém igen gyors és biztonságos elérése elszívó erő is jelenthet. A munkaerő képzettségben is kettős hatás van jelen. Egyrészt a képzett munkaerő közelsége a veszprémi egyetem és középiskolák, szakképzők révén, másrészt éppen Veszprém város munkahelyeinek elszívó ereje miatt a munkaerő könnyű eláramlása.

Ezt próbálja kompenzálni a városfejlesztés politikája, melyben erősíti a gazdasági vállalkozások letelepedését új gazdasági területek kijelölésével is, valamint javítja a humán infrastruktúrát. Ehhez ad további induló lökést az ITS-ben szereplő több fejlesztés előkészítése is.

1.9.4. Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

Az elmúlt évtizedben nagy változás állt be Herend ingatlanpiaci helyzetében. A www.ingatlan.com KSH adatokra alapuló nyilvános elemzése értelmében a város lakosságának és lakóingatlanainak mértékében fordítottan arányos növekedés volt. Az adatok 2015 és 2020 közöttiek, amely időszakban a népesség szakaszosan ugyan, de csökkent (mintegy 40 fővel 5 év alatt), míg a lakóingatlanok száma folyamatosan nőtt 2016-tól kezdve (20 db-bal nőtt). Ezzel párhuzamosan az önkormányzat folyamatosan bővítette a közműhálózatot, aminek köszönhetően nem csak a lakások 100%-a lett bekötve a csatorna- és vízhálózatra 2022-re, de az új, még üres telkek is összeközművesítve vannak. Ezzel együtt az átlagos négyzetméterárak is drasztikusan megemelkedtek, míg 2019-ben 250 000 Ft volt egy m², napjainkban ez már 650 000 Ft.

Herend lakossága, lakóingatlanainak száma

forrás: www.ingatlan.com.

1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Költségvetés

Herend város költségvetésében jelentős változások voltak az elmúlt években. Míg 2022-ben 1300 millió Ft. volt a költségvetés, addig 2024-es tervezetre már 2000 millió fölötti az összeg. Arányában a legnagyobb különbség az intézményi működések bevételeiben, valamint az előző évi maradványok felhalmozásában mutatkozik.

Megnevezés		2023. évi várható teljesítés	2024. évi terv
I.	Működési célú bevételek		
1.	Intézményi működési bevételek	26 488 000	116 260 000
2.	Közhatalmi bevételek	266 544 683	208 962 000
3.	Működési támogatások	550 867 033	517 309 852

Herend Város

Integrált Településfejlesztési Stratégia módosítása

4.	Működési célú támogatások bevétele államháztartáson belülről	0	0
5.	Működési célú átvett pénzeszköz államháztartáson kívülről	0	0
6.	Előző évi működési maradvány igénybevétele	151 476 527	453 238 878
	Működési célú bevételek összesen	995 376 243	1 295 770 730
II.	Felhalmozási bevételek		
1.	Saját felhalmozási bevételek		
2.	Felhalmozási támogatások	20 219 685	75 354 000
3.	Felhalmozási támogatások államháztartáson belülről		0
4.	Felhalmozási célú átvett pénzeszközök államháztartáson kívülről	893 474 014	0
5.	Előző évi felhalmozási maradvány igénybevétele	0	0
	Felhalmozási bevételek összesen	913 693 699	742 382 400
III.	Finanszírozási bevételek		
1.	Működési célú finanszírozási bevételek	169 272 296	0
2.	Felhalmozási célú finanszírozási bevételek		0
	Finanszírozási bevételek összesen	169 272 296	0
Σ	BEVÉTELI FŐÖSSZEG	2 078 342 238	2 038 153 130
I.	Működési kiadások		
1.	Személyi juttatások	393 506 333	483 386 000
2.	Munkaadókat terhelő adók, járulékok	52 190 811	56 324 000
3.	Dologi kiadások	107 089 030	444 549 000
4.	Ellátottak juttatásai	1 949 000	2 500 000
5.	Egyéb működési kiadások	82 133 753	93 565 765
6.	Működési céltartalék		53 072 789
7.	Általános tartalék		20 000 000
	Működési kiadások összesen	636 868 927	1 153 397 554
II.	Felhalmozási kiadások		
1.	Beruházások	32 779 493	144 001 000
2.	Felújítások	5 652 655	262 863 000
3.	Egyéb felhalmozási kiadások	1 617 717	0
4.	Felhalmozási tartalék		460 095 807
	Felhalmozási kiadások összesen	40 049 865	866 959 807
III.	Finanszírozási kiadások		
1.	Működési célú finanszírozási kiadások	526 605 299	17 795 769
2.	Felhalmozási célú finanszírozási kiadások		
	Finanszírozási kiadások összesen	526 605 299	17 795 769
Σ	KIADÁSI FŐÖSSZEG	1 203 524 091	2 038 153 130

Készült Herend Város Önkormányzatának költségvetése alapján

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

32

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

A teljes 2024-es tervezett költségvetés mintegy 25%-át adják a '*Működési támogatások*', amik az államháztartásból érkeznek. Az előző évben több fejlesztésre raktak félre pénzt, amit nem használtak fel, így az jelentősebb (közel 25%) összegként jelenik meg a '24-es költségvetésben '*Előző évi működési maradvány igénybevétele*' címen. A '*Működési támogatások*' kis mértékben csökkentek a 2023-as évhez képest, azonban az '*Intézményi működési bevételek*' több, mint négyszeresére nőttek.

A '*kiadási főösszeg*' jelentősen megnőtt (1204 millióról 2038 millióra) a 2023-as várható teljesítéshez képest. Ez részben az időzített kifizetések miatt van (a 2024-es beruházásokra és felújításokra fordított összeg csaknem 370 millió Ft-tal haladta meg az előző évet), részben pedig a jelentős, 460 millió Ft-os '*Felhalmozási tartalék*' miatt. Ezzel együtt a '*Finanszírozási kiadások*' 527 millióról 18 millióra csökkentek. A magas infláció miatt megnövekedtek a '*Személyi juttatások*' 90 millió forinttal, de a '*Dologi kiadásokon*' kívül a tartalékok is növelték a kiadásokat 2023-hoz képest.

Az önkormányzat gazdasági programja

Az önkormányzatnak - az önként vállalt feladatok terhére is - maradéktalanul gondoskodnia kell kötelező feladatai ellátásáról. Újabb önkéntes feladatvállalást a Képviselő-testület csak többlet-bevételi forrás biztosításával tehet, nem veszélyeztetve ezzel a kötelező feladatok ellátásának biztonságát és az ellátás színvonalát.

Az önkormányzati feladatok ellátásánál a lakosság szükségleteit a lehetőségekhez képest figyelembe kell venni. Az önkormányzati szolgáltatások ellátásának színvonalát meg kívánja tartani, illetve emelni szeretnénk.

Az önkormányzat fenn szeretné tartani a Veszprémi Kistérségen betöltött körzetközpont jellegű szerepkörét. A közfeladatok és közszolgáltatások színvonalasabb, és gazdaságosabb ellátása érdekében az önkormányzat a közös érdekek mentén együttműködik a Herend környéki települések települési és nemzetiségi önkormányzataival. Az együttműködésnek különösen a területfejlesztés, intézményfenntartás, a kultúra, valamint a város határain túlnyúló, az önkormányzat által ellátott feladatok körében kell hangsúlyos szerepet kapni (mint pl a jelen ITS-ben is rögzített ivóvízbázis fejlesztés).

Az önkormányzat Képviselő-testülete döntéseinél kiemelt szempontként kezeli, hogy a döntés szolgálja-e a *helyi gazdaság élénkítését*. Helyi gazdaságfejlesztést közvetlenül célzó beruházást a képviselő-testület nem indít, de a településen induló kezdeményezéseket támogatja és működésüket elősegíti.

Az önkormányzat továbbra is ápolja fennálló testvérvárosi-, testvér-települési kapcsolatát a német *Marktleuthennel*, és a székelyföldi *Madéfalvával* és a lengyelországi *Grybów járással*. Az együttműködést oly módon kell alakítani, hogy azok kölcsönös előnyöket, eredményeket jelentsenek az önkormányzatoknak, segítsék az önkormányzatok működését, színesítsék a települések életét - az eddigi kulturális és sport kapcsolatokon túlmenően - a gazdaság területén is.

Nagyobb gondot kell fordítani a település megjelenítésére (*marketing* - megyei sajtó, külső kapcsolatok, kiadványok, megyei-regionális rendezvényeken való megjelenés), az alkalmi írásos tájékoztatókat publikálni kell lehetőség szerint a Herendi Objektív című időszakos lapban.

Az önkormányzat törekszik a működési bevételek és kiadások egyensúlyának megteremtésére.

Új beruházást elsősorban kötelezően ellátandó önkormányzati feladathoz kapcsolódóan lehet megvalósítani, különösen akkor, ha az magas támogatás-intenzitású pályázattal támogatott, és a működtetés forrása hosszútávon is biztosítható.

Felül kell vizsgálni az önkormányzat közép- és hosszú távú vagyongazdálkodási tervét és biztosítani kell az önkormányzati vagyon értékének megőrzését. Ennek érdekében kiemelt gondot kell fordítani az elsősorban kötelező önkormányzati feladatellátást szolgáló ingó- és ingatlanvagyon karbantartására, felújítására, szükség szerinti pótlására.

Vizsgálni kell az *intézmények kihasználtságát*. A lakosság korösszetételének és életmódjának változása miatt fel kell készülni az *igényekhez igazodó feladatváltásra*. A feladatváltással összhangba kell hozni a beruházásokat, felújításokat és karbantartási munkákat.

Továbbra is fenn kell tartani a gazdálkodás törvényessége és a rendelkezésre álló erőforrások hatékony felhasználása érdekében az ellenőrzést. (Adóellenőrzés, belső ellenőrzés)

Városrendezés, városfejlesztés

A város gazdaságilag biztonságos működtetése és a kötelező önkormányzati feladatok elsőbbséget élveznek. Városrendezési és városfejlesztési célok csak a város gazdaságilag biztonságos működtetése mellett tűzhetők ki és finanszírozhatók.

Kiemelten kell kezelni minden olyan városrendezési, városfejlesztési feladatot, ami elősegíti a település városiasodását, az egységes, és nívós városkép kialakítását, valamint a kertvárosi övezetek lakossága életfeltételeinek javítását.

A városfejlesztési elképzeléseknek a kistérségi-, megyei területfejlesztési tervvel (koncepcióval) összhangban kell állni.

Városrendezést, városfejlesztést, városüzemeltetést szolgáló feladatok és fejlesztések:

- A „B” lakóövezetbe tartozó építési telkekhez **tartozó szilárd burkolatú út és közvilágítás**
- Ipari területek kialakításának elősegítése.
- Herend belterületi csapadékvíz hálózat rekonstrukciója, bővítése.
- Herend „Zöld Város” projekt folytatása (II. ütem – Élhető település).
- A Magyar Közútkezelő Nonprofit Kft. kezelésében lévő Kossuth utcai út felújításához kapcsolódóan az E.ON Áramhálózati Zrt. közreműködésével a jelenlegi fa villanyoszlopok cseréje betonoszlopokra.

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

34

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

- Fesztivál vagy hagyományteremtő rendezvény létrehozása, minden évben azonos időszakban, a herendi és a környező települések lakóinak bevonásával szervezett rendezvény elindítása.
- Az önkormányzati tulajdonban lévő utak felújítása.
- A városon belüli forgalom biztonságának növelése, a csomópontok forgalmának szabályozása, új közlekedési csomópontok kialakítása.
- A település központjában esztétikus, és időtálló idegenforgalmi tájékoztatótáblák és településtérkép elhelyezése, az arculat javítása.
- Köztéri padok és szeméttárolók kihelyezése, a szelektív hulladékgyűjtés bővítése elektronikai eszközök számára is.
- Vízbázisaink megfelelő védelme (eróziós káros megszüntetése).
- A közvilágítás felülvizsgálata, korszerű energiatakarékos LED világítás fejlesztése.
- A temetőben egyéb temetkezési mód lehetőségek megteremtése.
- A zöldterületek gondozása, fásítás, virágosítás a településen, utcai fasorok telepítése.
- Kezdeményezni a MÁV-nál a vasútállomás és környéke felújítását.
- A Városközpontban lévő településképet rontó villamoshálózati elemek (villanyoszlopok, transzformátorok) lehetőség szerinti kiváltása, áthelyezése, vezetékek föld alá helyezése.
- Herendi Rozmaring étterem felújítása – bővítése
- Egészségházba gyógyászati, gyógyítást segítő eszközök, valamint technikai eszközök beszerzése.
- A Herendi Városüzemeltetési Közzolgáltató Intézmény gépparkjának bővítése.
- Az anyagi erőforrások függvényében törekedni kell a Művelődési Ház ~~és Könyvtár~~ közművelődési szolgáltató szerepkörének fejlesztésére.
- Anyagi erőforrásai függvényében az önkormányzat támogatja a helyi sport és szabadidős tevékenységet, valamint a kulturális csoportokat.
- Az önkormányzat szükségesnek tartja a honismereti mozgalom szervezeti kereteinek kiépítését és koordinálását, a Herendi Krónika írásának folytatását.
- Folyamatosan figyelemmel kell kísérni a szociális szükségleteket és ezekhez igazítani a differenciált ellátási formákat.
- A városban tapasztalható elöregedési folyamatra tekintettel kiemelten kell kezelni az időskorú lakosság szociális problémáit.
- A külterületi lakosok ellátása, esélyegyenlőségük elősegítése érdekében tanyagondnoki szolgálat további működtetése.
- A Képviselő-testület a Bánd, Hárskút, Márkó, Csehbánya, Városlőd, Kislőd és Szentgál települések önkormányzataival közösen létrehozott intézményfenntartó társulás útján gondoskodik a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat fenntartásáról és működtetéséről.

A gazdasági program anyagi forrásainak megteremtése

Az Önkormányzat a gazdasági programban meghatározott célkitűzések megvalósításához szükséges anyagi források biztosítása érdekében a következő feladatokat rögzíti:

- Az Önkormányzat saját működési bevételeinek növelési lehetőségeit meg kell keresni.
- Olyan helyi adórendszert kell működtetni, amely megfelel a helyi adópolitika elvárásainak és hatékony eszköze az Önkormányzat saját forrása növelésének úgy, hogy figyelembe veszi a helyi gazdálkodó szervezetek és a lakosság teherbíró képességét is.

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

35

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

- A Képviselő-testület figyelemmel kíséri a költségvetési támogatási rendszert, és igyekszik kihasználni a támogatási rendszerben rejlő előnyöket (pl. társulások).
- Az Önkormányzat áttekinti a meglévő vagyontárgyait, azok hasznosításának módjait és lehetőségeit, valamint a fenntartási, üzemeltetési költségek nagyságát.

Az Önkormányzat a gazdasági programban meghatározott célkitűzések megvalósításához szükséges anyagi forrásokat részben a költségvetésben meghatározott saját bevételeiből, részben pedig pályázatok útján állami vagy uniós támogatásokkal tervezi megvalósítani. Egyes esetekben érdemes lehet átgondolni egy PPP konstrukción belül a magán tőke bevonásának lehetőségét is megvizsgálni.

Az Önkormányzat törekszik arra, hogy a gazdasági programjában meghatározott célkitűzéseket lehetőség szerint hitelfelvétel nélkül, minél több pályázati forrás bevonásával valósítsa meg.

1.10.2. Foglalkoztatáspolitikai

A kedvező munkaerő-piaci helyzet részben a Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt. munkaerőt-megtartó, munkaerőt-fellevő és megtartó hatásának, részben Herend munkavállalás szempontjából kedvező fekvésének köszönhető. Az alkalmazottak száma 627 fő. A telephelybővítésnek és a további fejlődésnek köszönhetően az Árkossy Bútor Kft.-nél az alkalmazottak száma 2024-re elérte a 95 főt. A közeli megyeszékhelyre, valamint a szintén közeli Ajkára több herendi lakos ingázik naponta. Számos kisebb gazdasági szereplő is foglalkoztat helyi lakosokat, azonban méretük elmarad a két vezető cégtől.

1.10.3. Lakás- és helyiséggazdálkodás

A Herendi Önkormányzat egy darab szolgálati jellegű, és egy szociális jellegű bérlakással rendelkezik. A szolgálati bérlakásban a házi orvos kapott lakásbérleti jogot addig, míg Herenden és ebben a pozícióban dolgozik. Az önkormányzat átadott állami vagyon útján 1 darab szociális bérlakással rendelkezik. A fentieken túl az önkormányzatnak egyéb lakáscélra használt ingatlanok nincsenek. Már rövid távon is szükség lenne a bérlakások fejlesztésére, melyhez a településrendezési eszközök kellő segítséget nyújtanak.

1.10.6. Intézményfenntartás

Herendi Városüzemeltetési Közzolgáltató Intézmény – önálló intézményként működik. Feladata: köznevelési feladatot ellátó intézmény működtetése, sportcsarnok üzemeltetése, temető fenntartás, önkormányzati vagyon működtetése, gyermekétkeztetés biztosítása köznevelési intézményben.

1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások

Az önkormányzat intézmény- és feladatstruktúrája:

- Herendi Hétszínvilág Óvoda és Bölcsőde – önállóan működő intézmény. Feladata: óvodai nevelés, bölcsődei ellátás, nemzetiségi nevelés, sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése.
- Pesovár Ernő Művelődési Ház – önállóan működő intézmény. Feladata: közművelődési, könyvtári, közgyűjteményi feladatok ellátása.
- Herendi Városüzemeltetési Közzolgáltató Intézmény – önállóan működő intézmény. Feladata: köznevelési feladatot ellátó intézmény működtetése, sportcsarnok üzemeltetése, temető fenntartás, önkormányzati vagyon működtetése, gyermekétkeztetés biztosítása köznevelési intézményben.
- Herendi Polgármesteri Hivatal – önállóan működő gazdasági szervezettel rendelkező intézmény. Feladata: közigazgatás, a Képviselő-testület és Bizottságok, valamint a Nemzetiségi Önkormányzat Képviselő-testülete és az önkormányzati tisztségviselők működési feltételeinek biztosítása és támogatása.
- Felnőtt és Gyermekek házi orvosi szolgálat – önkormányzaton belül kormányzati funkciókat ellátó.
- Idősek nappali ellátása, házi segítségnyújtás, szociális étkeztetés - a Veszprémi Kistérség Többcélú Társulása által fenntartott Egyesített Szociális Intézmény által telephelyként helyben biztosítva.
- Herend Környéki Önkormányzatok Család és Gyermekegészségügyi Szolgálat – önálló intézmény – fenntartója: Herend Környéki Önkormányzatok Család és Gyermekegészségügyi Szolgálatot Fenntartó Társulás

A helyi közügyek és a helyben biztosítandó közfeladatok körében ellátandó feladatok:

- Utak, hidak üzemeltetése, fenntartása
- Lakó- és nem lakó ingatlan hasznosítás
- Köztemető fenntartás

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

37

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

- Közvilágítás
- Ár- és belvíz védelem
- Házi- és fogorvosi alapellátás
- Védőnői ellátás
- Családsegítés, gyermekjóléti szolgálat
- Pénzügyi és természetbeni szociális ellátások
- Közfoglalkoztatás
- Városüzemeltetés
- Zöldterületek kezelése, fenntartása
- Gyermekétkeztetési feladatok
- Sportcsarnok üzemeltetése
- Alapfokú szociális ellátás
- Közművelődési, könyvtári feladatok
- Köznevelési feladatokat ellátó intézmény működtetése
- Óvodai nevelés
- Gyermek napközbeni ellátása
- Polgármesteri hivatal működtetése
- Helyi önszerveződő közösségek, sport szervezetek támogatása
- Német nemzetiségi kultúra ápolásának elősegítése
- Testvérvárosi kapcsolatok ápolása
- Helytörténeti emlékek gyűjtése, ápolása.

1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata

1.12.1. Természeti adottságok

Herend város Veszprém megyében, az Északi- és Déli-Bakony találkozásánál, a veszprémi járásban. A 341 méteres tengerszint feletti magasságban lévő településen átfolyik a Séd patak. A város a dombokkal tarkított Veszprém—Devecseri árokban, a Herend—Szentgál-medence közepén, a 8-as számú főközlekedési út mentén épült ki.

A település határának közel kétharmadát erdő, rét és legelő teszi ki. Szántóföldje kevés van, mezőgazdasági művelésre a dombhátak, völgyek talaja alkalmas. Az eróziós völgyekben, völgyhátakon a termőréteg vastagsága 20-40 cm között váltakozik.

A település és környezetének domborzatára jellemző, hogy a Veszprém-Devecseri árok kelet-nyugati irányú, törések mentén süllyedt szerkezeti árok, amelynek mozaikos elrendeződésű sasbércek az alapjai. Ezek a sasbércek jelenleg több száz méter mélyen a talajfelszín alatt találhatóak. A terület a gyengén tagolt medencék domborzattípusát képviseli. A kistáj területének túlnyomó része dolomitkopár, vagy vékony rendzinatakarós felszín, néhol löszfelhalmozódással, sekély termőréteggel. Az Öreg-Bakony területét árkos-sasbércek szerkezet jellemzi északnyugat-délkeleti irányú szerkezeti tagolással. A terület jellemző talajképző kőzetei a dolomit és a mészkő, illetve a lösz. A kistáj szélein, ahogyan Herend területén is, előfordul kitermelhető szénvagyon (Herend esetében lignit).

A határ erdőtársulásait a cseres-gyertyános tölgyesek, bükkösök, hegyvidéki égerligetek alkotják, a szomszédos szentgáli határban a terület őshonos fája, a tiszafa is megtalálható.

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

A tájszerkezet tekintetében Herend közigazgatási területe két részre oszlik, a kistájakkal többé-kevésbé megegyezően. Az északi, Öreg-Bakony kistájhoz tartozó részen a tájat középhegység jellegű területek, tagolt térfelszín, erdőgazdálkodás, valamint a lepusztultabb, vékonyabb rétegű rendzina talajjal rendelkező részeken (ahol erdőterület csak nehezen él meg) cserjésedő, gyepes területek jellemzik. A közigazgatási terület ezen része még viszonylag természetközeli.

A település belterülete, illetve a közigazgatási terület déli része a Veszprém-Devecseri árok kistáj területén fekszik. A terület lankásabb, medenceszerű, mélyebb fekvésű, kisebb szintkülönbségekkel. Ezen a részen a talajok (pl. agyagbemosódásos barna erdőtalajok) jobb lehetőséget teremtenek a mezőgazdasági műveléshez, így a területen megjelennek a kiterjedtebb szántóterületek, valamint itt is jellemző a gyepes vagy parlagon hagyott mezőgazdasági terület. Ezen a területen a táj ember által okozott átalakulása jóval nagyobb mérvű.

Nagyjából a két kistáj határán húzódik a vasútvonal, ezzel és a Séd-patakkal többé-kevésbé párhuzamosan, kelet-nyugati irányban pedig a 8. sz. főút. Ezek az infrastruktúra-elemek mintegy közrefogják a település beépített területeit. Jellemzőek az utak, patakágak és vasút menti növénytelepítések, illetve az itt fennmaradt, többé-kevésbé természetes növényzet.

1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

Természetvédelmi szempontból Herend közigazgatási területe értékes, de kiemelkedő természeti vagy táji értékekről nem beszélhetünk.

Jellemző lágyszárúak a szagosmüge (*Asperula odorata*), a gombernyő (*Sanicula europaea*), a közönséges varázslófű (*Circaea lutetiana*), a holdviola (*Lunaria rediviva*), a gímpáfrány (*Phyllitis*

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

39

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

scolopendrium), a nádtippan (*Calamagrostis varia*), a magyar bogáncs (*Carduus collinus*) és a korai kankalin (*Primula acaulis*).

Jellemző közösleges állatfajok az egerészölyv (*Buteo buteo*), a széncinege (*Parus major*), a kékcinege (*Cyanistes caeruleus*), a tengelic (*Carduelis carduelis*), a gyurgyalag (*Merops apiaster*), városszéli területeken időszakosan előfordulhat az erdei fülesbagoly (*Asio otus*), a holló (*Corvus corax*), nappali pávaszem (*Inachis io*), kardoslepke (*Iphiclides podalirius*), atalanta-lepke (*Vanessa atalanta*), C- betűs lepke (*Polignia c-album*), nagy patkósorrú denevér (*Rhinolophus ferrumequinum*).

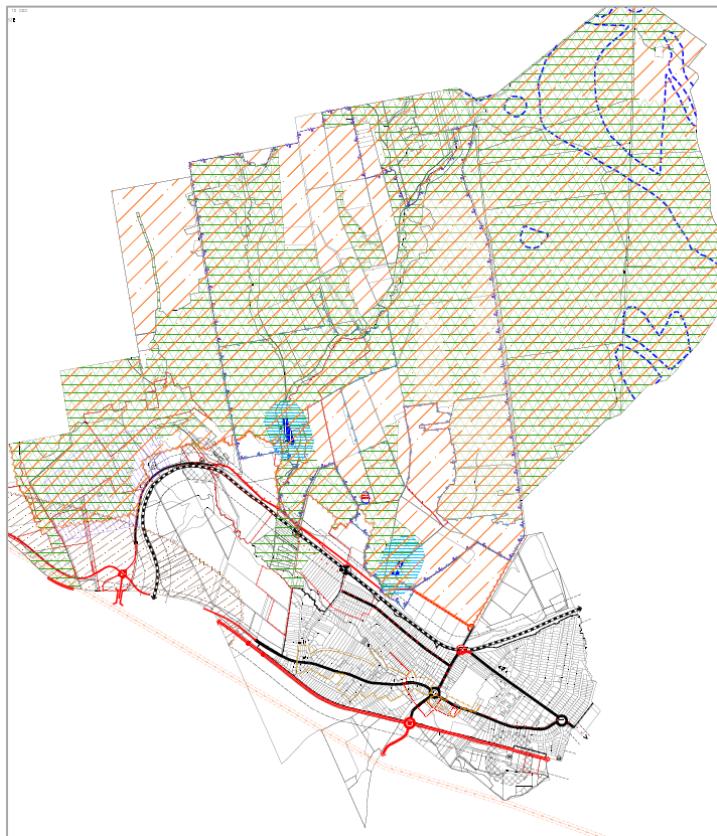
1.12.3.1. tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

A település közigazgatási területén a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján ex lege védett barlangok, illetve a 16/2009. (X. 8.) KvVM rendelet alapján hozzájuk tartozó felszíni védőterületek találhatók, a belterülettől északra, a Szolimán-tető közelében.

1.12.3.2. nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek – NATURA 2000 terület, illetve Ramsari terület – a területen nem találhatók. Országosan védett természeti terület, vagy helyi védelem alatt álló természeti érték a térségben szintén nem található.

A település közigazgatási területén a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján ex lege védett barlangok, illetve a 16/2009. (X. 8.) KvVM rendelet alapján hozzájuk tartozó felszíni védőterületek találhatók, a belterülettől északra, a Szolimán-tető közelében.

1.12.3.3. ökológiai hálózat

Az Országos ökológiai hálózat területei közül magterület és puffterület is található Herenden. A magterülettel, illetve puffterülettel érintett területek zömmel erdőterületek, vagy gyepes, esetleg felhagyott, cserjésedő-erdősülő mezőgazdasági területek. A magterületek főként a település közigazgatási területének északi részét, valamint a belterülettől nyugatra eső néhány foltot érintik. A puffterületek a település belterületétől északra, a magterületekhez csatlakozva, valamint a belterülettől délre, a Séd-völgy 8. sz. főúttól délre eső területén helyezkednek el.

1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

Tájhasználati konfliktust okozhat a vasútvonaltól északra fekvő volt majorsági terület, melyet három oldalról ökológiai pufferterület határol. Ezen a területen a környezetéhez alkalmazkodó gazdasági tevékenységek folytatása lenne kívánatos. A másik vasúttól északra található gazdasági és iparterület döntően az erdőgazdasághoz kötődik ugyan, de több roncsolt terület is található benne. Ezek rekultivációja feladat kell legyen.

A 8. számú főközlekedési úttól délre található még be nem épített iparterület beépítési feltételeinél a tájhasználat szempontjából rendkívül fontos, hogy a beruházásokkal egyidőben, de lehetőség szerint már azt megelőzően a szabályzási terven jelölt védő erdősáv telepítésre kerüljön.

Általánosságban a tájhasználati konfliktusok elkerülése érdekében lehetőség szerint a szabályzási terven jelölt véderdősávokat mielőbb telepíteni kellene, hogy azok kellő tájképi és talajvédelmet biztosítsanak a már meglévő és a tervezett beruházások esetén is.

1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

Herend és környéke botanikai szempontból két flórajárás határán terül el: a Dunántúli-középhegység (Bakonyicum) flórávidékén belül a Balatoni flórajárásba (Balatonicum) és a Bakonyi-Vértesi flórajárásba (Vesprimense) tartozik. A terület potenciális erdőtársulásai a következők: a gyertyánelegyes bükkösök (Melico-Fagetum hungaricum), a cseres kocsánytalan tölgyesek (Quercetum petraeae-cerris pannonicum), a gyertyános kocsánytalan tölgyesek (Quercus petraeae-Carpinetum), a gyertyános kocsányos tölgyesek (Quercus robur-Carpinetum), a bükkös karsztbokorerdők (Fago-Ornetum), és a hegyvidéki égerligetek (Alnetum glutinosae). A terület híres, őshonos fája a tiszafa (Taxus baccata). Jellemző légyszárúak a szagosmüge (Asperula odorata), a gombernyő (Sanicula europaea), a közönséges varázslófű (Circaea lutetiana), a holdviola (Lunaria rediviva), a gímpáfrány (Phyllitis scolopendrium), a nádtippa (Calamagrostis varia), a magyar bogáncs (Carduus collinus) és a korai kankalin (Primula acaulis).

1.13.1.1. szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A települési zöldfelületi rendszerek meghatározzák egy település képét, környezeti állapotát és a településen tartózkodók komfortérzetét. A település belterületén található zöldfelületnek mindenkor kondicionáló hatása van, a természetes növénytakaró látványa megnyugtatja, felüdíti az embert, emellett nagy szerepe van a környezeti elemek szennyezettségének mérséklésében is, hiszen mérsékli a légszennyezést, a belterületen tartja a lehulló csapadékot, ezáltal párásítja a levegőt, segíti a település átszellőzését és csökkenti a zajártalmakat. Ezen feladatokat egy település zöldfelületei hatékonyan akkor tudják ellátni, ha a belterületi és külterületi zöldfelületek rendszert alkotnak. Egy település zöldfelületi rendszerét az elsősorban kondicionáló hatású zöldfelületek szerkezeti és funkcionális kapcsolatban álló összessége képezi bel- és külterületen.

A település zöldfelületeiről általánosságban elmondható, hogy jó állapotúak és a település nagyságához viszonyítva megfelelő területűek. A térség zöldfelületi arculatában meghatározó a város körüli nagy kiterjedésű, összefüggő erdőterület. Az erdő nem nyúlik le egészen a

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

településig, közéjük rétek, legelők, szántók ékelődnek. A település kondicionálásában fontos szerepet képeznek a Séd melletti ligeterdők, gyepfelületek és a belterületi zöldterületek. Ezek a zöldterületek az év nagy részében a bő vízellátottságból adódóan dús vegetációval rendelkeznek, magas párolgási mutatóval. A belterületi zöldfelületek rendezettek. A családi házas övezeten belüli régebbi területek magas zöldfelületi részarányral bírnak, a HÉSZ alapján kertvárosias lakóterületen a telek min. 50%-át zöldfelületként kell kialakítani.

A belterületi és külterületi zöldfelületek rendszere összefüggő, legfőképpen a Séd menti ligetes állományoknak, zöldsávoknak köszönhetően, azonban az utak fásítása sok esetben hiányzik. Az utcaszélesség főleg a keleti városrészben kedvező és elegendő teret biztosít fasorok számára, ami szükséges lenne a kellemesebb utcakép megteremtéséhez.

1.13.1.2. zöldfelületi ellátottság értékelése

Természetvédelmi szempontból Herend közigazgatási területe értékes, de kiemelkedő természeti vagy táji értékekről nem beszélhetünk. Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek – NATURA 2000 terület, illetve Ramsari terület – a területen nem található. Országosan védett természeti terület, vagy helyi védelem alatt álló természeti érték a térségben szintén nem található.

A település közigazgatási területén a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény alapján ex lege védett barlangok, illetve a 16/2009. (X. 8.) KvVM rendelet alapján hozzájuk tartozó felszíni védőterületek találhatóak, a belterülettől északra, a Szolimán-tető közelében.

Az Országos ökológiai hálózat területei közül magterület és pufferterület is található Herenden. A magterülettel, illetve pufferterülettel érintett területek zömmel erdőterületek, vagy gyepes, esetleg felhagyott, cserjésedő-erdősülő mezőgazdasági területek. A magterületek főként a település közigazgatási területének északi részét, valamint a belterülettől nyugatra eső néhány foltot érintik. A pufferterületek a település belterületétől északra, a magterületekhez csatlakozva, valamint a belterülettől délre, a Séd-völgy 8. sz. főúttól délre eső területén helyezkednek el.

A település területén, főként a közigazgatási terület északi részein az OTTrT alapján kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek találhatóak. Ezek a területek jelenleg is erdőművelés alatt állnak.

A település és környezete kedvező tájképi adottságokkal rendelkezik: az Öreg-Bakony kistáj Herend közigazgatási területére eső részén található váltakozó erdős és gyepes foltok, valamint a horgásztavak környéke különösen figyelemre érdemes. A temető környékéről észak-északkeleti irányba, valamint a település ún. „Szolimán-tető” nevű területéről nyíló kilátás igen szép. A közigazgatási terület északi fele, valamint a Szentgál felé eső, déli részen egy-egy folt a Veszprém Megyei Területrendezési Terv Tájképvédelmi övezetébe tartozik.

1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

A településrendezési eszközökben jelölt véderdő területek mielőbbi telepítése a 1.12.4.-ban leírt tájhasználati konfliktusoknál leírtak szerint kiemelt jelentőségű.

A települési közparkok esetében azok szakszerű fenntartása és funkcióval való ellátása kiemelt feladat annak érdekében, hogy azok folyamatos figyelmet és kezelést kapjanak. Ez különösen érvényes a kisebb közpark területekre. Zöldfelületi konfliktus forrása lehet a városon átfolyó

Séd környezetének rendezése, illetve rendezett partok fenntartása, ahol szintén fontos feladat a zöldfelületek, belterületi erdők funkcióval való ellátása és folyamatos karbantartása.

Zöldfelületi konfliktus forrása lehet a település kisvárosias beépítésű lakóterülete, ahol az épületek egy-egy úszótelken helyezkednek el, így az épületek körüli telek (zöld terület) ápolása bizonytalan.

Lényeges és folyamatos feladat a volt bánya területén kialakított horgásztó rendszer és sportterület karbantartása, használata.

1.14. Az épített környezet vizsgálata

1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata

1.14.1.1. a település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A település szerkezete egyedi sajátosságokat hordoz, mivel a 20. számú Székesfehérvár-Szombathely vasútvonal és a 8 számú főközlekedési út közé ékelődött belterülettel, döntően lakóterülettel rendelkezik, mely harmadik oldalról Márkó község igazgatási területével határos. Ennek következtében a belterület fejlesztése rendkívül korlátozott. A vasútvonaltól északra található volt majorság és ipari- gazdasági terület pedig az ökológiai védett területek miatt nem fejleszthetők. Hasonló a 8 úttól délre található ipari területek fejleszthetősége is, melyek a szentgáli és bándi igazgatási határ, illetve a 8 út közé szorítottak, további területi fejlesztésük nem lehetséges. A település elkülönült beépített területe még a majolikagyár és közvetlen környéke ahol a meglévő lakóterület teljes felújításra szorul. Fejlesztése szintén a természeti és táji környezet miatt igen korlátozott.

A települést korábban meghatározó két ipari vállalkozás közül a Porcelán Manufaktúra gyakorlatilag a település közepét foglalja el, melynek területi fejlesztése így nem lehetséges, de minőségi fejlesztése megoldható.

A módosított településrendezési eszközök lehetőséget biztosítanak a városközpont minőségi fejlesztésére.

A település igazgatási területének erdősültsége megfelelő, az erdő és mezőgazdasági területek döntő része ökológiai mag-, illetve puffterületbe tartozik, így védettségük biztosított.

A település infrastruktúráis ellátottsága megfelelő, a 8 számú főút fejlesztése biztonságosabbá tette a közlekedést, valamint gyorsabb kapcsolatot biztosít közeli és távoli környezetével. Megoldandó feladat azonban a 8 számú főúton kívüli településekkel való kapcsolat a kerékpáros közlekedés és a lassú járművek számára. Lényeges feladat még az igazgatási területen és különösen a belterületen a csapadékvíz elvezető rendszer rekonstrukciója.

További településszerkezetet érintő fontos fejlesztések: a Zöld Város projekt folytatása, a bányatelepi lakott külterülettel összekötő út létesítése a vasúttól északra.

1.14.1.2. az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület az OTTr és a VMTrT alapján a területen nem található. A terület talajai nem túl jó minőségűek, a legjobb szántóminőségi osztály Sz-3.

A település erdőterületeinek több mint fele kiváló minőségű erdőterületbe tartozik, mely egyúttal ökológiai magterület is, így védettsége biztosított. Rendelkezik továbbá nagyobb erdősítésre alkalmas területekkel is.

1.14.1.3. beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

Az 1.14.1.1. fejezetben leírtakból is látszik, hogy a beépítésre szánt területek reálisan csak minimális mértékben fejleszthetők tovább. Jelenleg további bővítésükre nincs is szükség, mivel a lakóterület, az iparterület és településközponti terület is kellő nagyságú szabad fejlesztési területtel rendelkezik.

1.14.1.5. alulhasznosított barnamezős területek

Barnamezős terület található a vasútvonaltól északra a márkói igazgatási határ mentén, valamint szintén a vasúttól északra lévő volt majorság területén. Ezek újrahasznosítását elősegíti az is, hogy területük ökológiai környezetük és elhelyezkedésük miatt csak minimálisan bővíthető.

Kevésbé alulhasznosított, de fejleszthető a 8-as úttól délre meglévő iparterület a benzinkút környezetében, ahol az igazgatási határ és a főút közötti terület adottságai csak a barnamezős fejlesztést teszik lehetővé.

1.14.1.6. konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

Konfliktussal terhelt terület a külterületi lakott hely a majolika gyár szomszédságában van, ahol a lakóépületek és környezetük fejlesztése folyamatban van.

1.14.2. Az építmények vizsgálata

A város jellemző területhasználatához illeszkednek a beépítési struktúrák, építmény magasságok,

Három főbb beépítési formát találunk a településen,

- alacsony intenzitású területek (telkes kertvárosias, falusias lakóterületek)
- közép magas beépítések (városközponti területek, intézmények, kisvárosias lakóterületek)
- gazdasági területek

A kertvárosias lakóterületek földszintesek, tetőtér beépítéses és kisebb részben egy emeletek. Tetőidomuk döntően nyeregtető, kisebb részt kontyoltak. A régebben beépült területeken döntően 45 fok környéki tetőhajlásúak, az újabb telektömbökben 30-45 fok közöttiek.

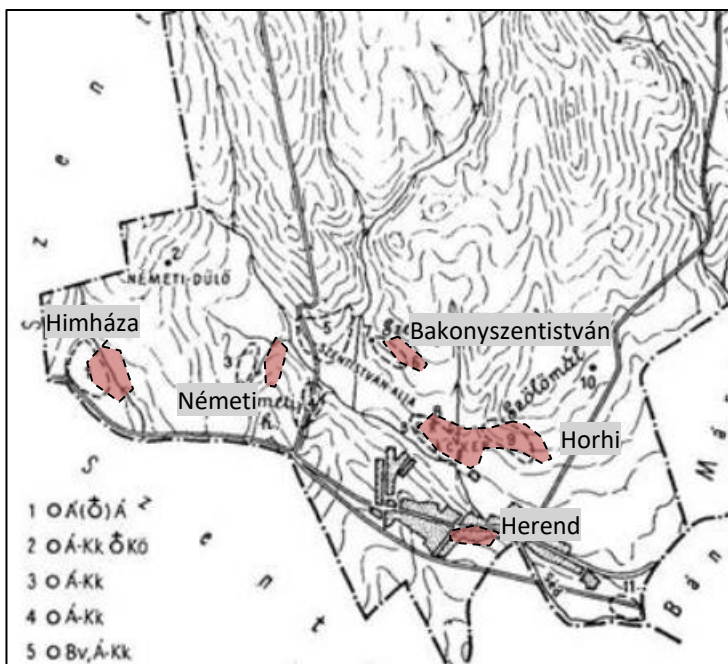
A városközpont és kisvárosias lakóterületen általában 3-4 emeletes beépítések találhatók, döntően 40 fok körüli nyeregtetővel.

A gazdasági területeken jellemzően magastetős, több helyen zárt sorú, intenzíven beépített területeken az épületek illeszkednek környezetükhöz. Mind magastetős, mind lapostetős házakat is találunk a gazdasági területek belső részein.

1.14.3. Az épített környezet értékei

1.14.3.1. településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

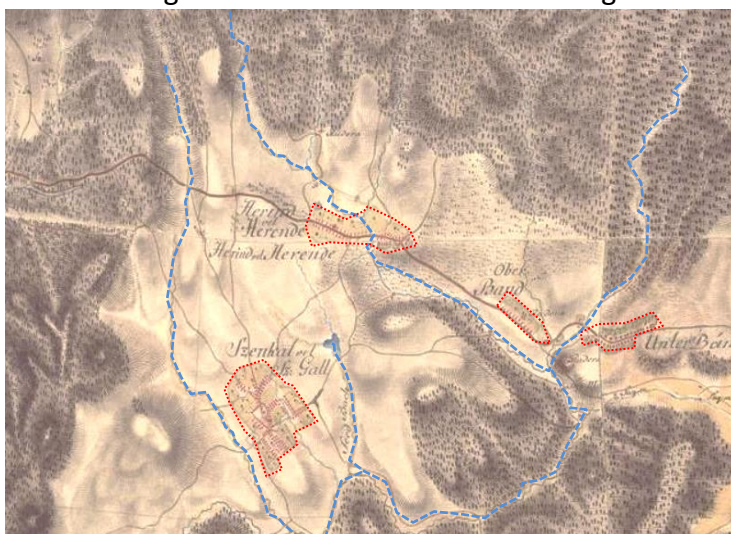
A Herenden talált leletek alapján már a késő római korban, a Kr.u. III-IV. században is lakott térség volt a város külterületén. Régészeti leletek alapján a területen katonai állomáshelyet feltételeznek itt, mely egy ellenőrző pontja lehetett Gyulafirátót irányába vezetett közlekedési útvonalnak.

A középkori XIII-XIV. században 5 kisebb, királyi vadászok által lakta település volt a közigazgatási területen: Bakonyszentistván, Herend, Horhi, Himháza és Németh.

A török időkben elnéptelenedett falvak a XVIII. században kezdtek betelepülni. A környék nagyrészt a Zichy család birtoka volt (akik általában vadászatra használták a térséget, nem volt szándékukban letelepülőket fogadni). A mai Herendi földeken sok szentgáli kisnemesnek is volt tulajdona.

1760 körül Herenden is megkezdődött a betelepítés. Német és magyar családok költöztek be a környező településekből, egy szlovák család Bakonybélről érkezett Herend pusztára. Az erdőirtások után kialakult a mai város keleti „egy utcás” faluszerkezete, az út magaslati súlypontjában a templommal. Egy éven belül Herenden már 115-en éltek, akik nagyrészt mezőgazdaságból, erdő és vadgazdálkodásból tartották fenn magukat.

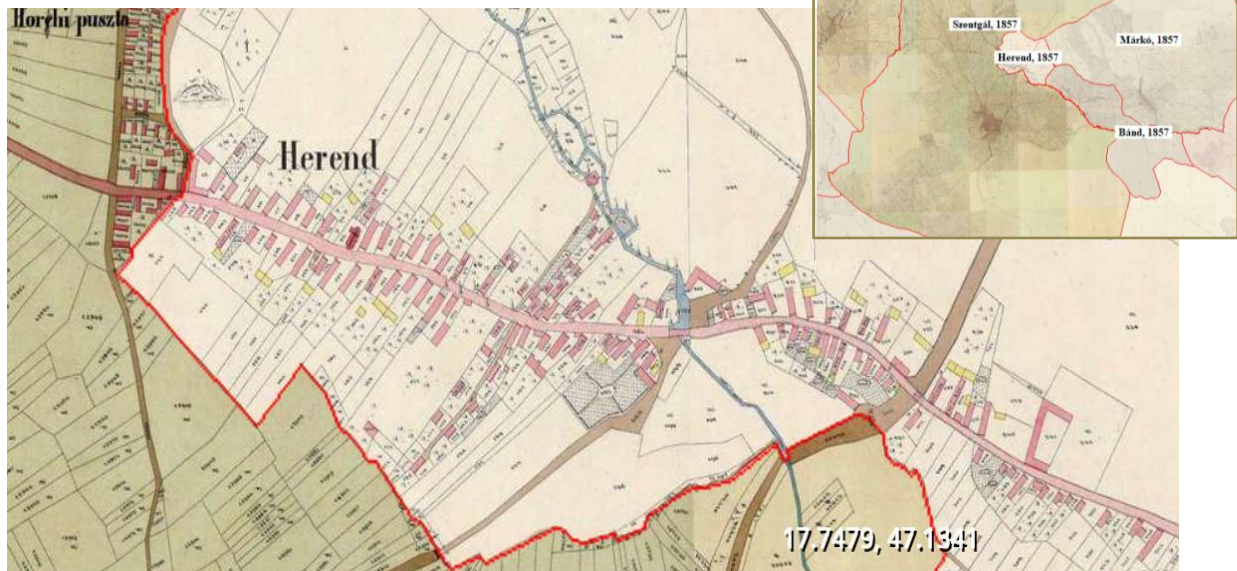
Az első katonai térképen már nem az első falut látjuk, hanem az 1800-as évek elején nagyobb fejlődésnek indult település figyelhető meg. A környéken is a lakott helyek a vízfolyások mellett, a közlekedési útvonalak mentén alakultak ki, körülöttük még nagy területet erdő borított.

Az első Katonai térkép a XVIII. században kiépülő települést mutatja, de már a XIX. század elején készült.

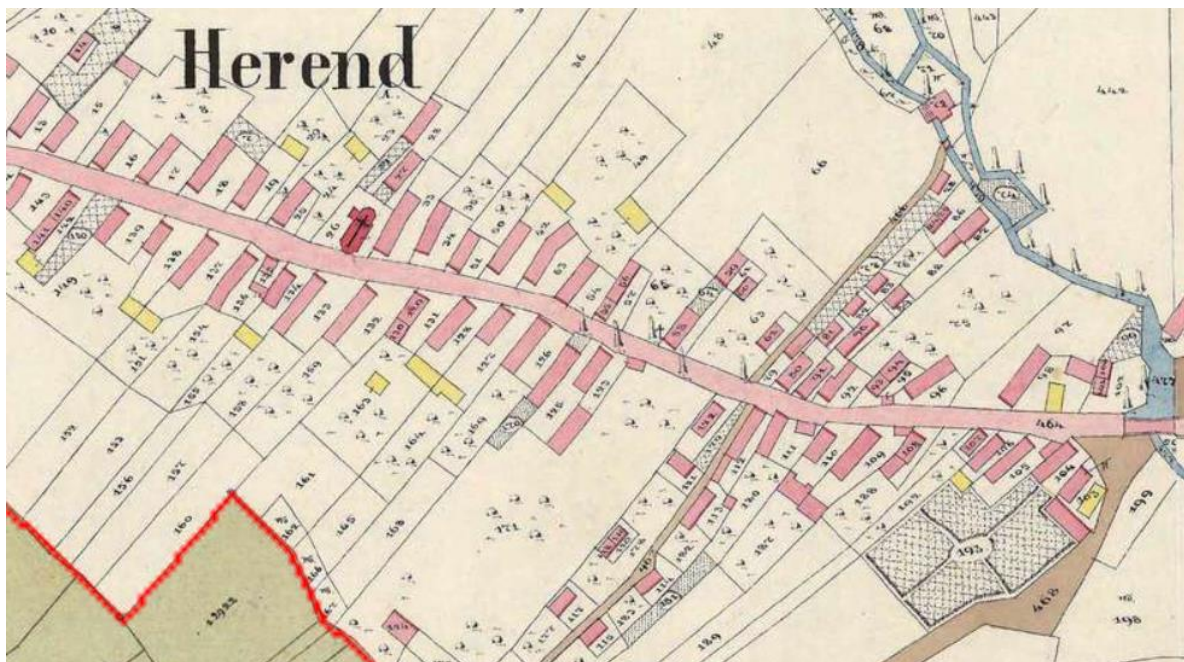
A település szorosan összenőtt Szentgállal, közigazgatási területe lényegesen kisebb, mint ma.

„A település legkorábban beépült területei a hagyományos falusias karakterű, lakódomináns területek, fésűs-beépítésű, hossztelkes, oldalhatáron álló hosszú, nyeregtetős, földszintes épületekkel. A fő utca a patak völgyétől húzódó dombra kapaszkodik ma is fel, míg a későbbi korokban kialakult merőleges kis szélességű utcák és sikátorok meredeken futnak a völgyekbe. A telkek eredetileg az utcára merőlegesek, keskenyek és hosszúkások délre voltak, mára gyakran rendkívül elaprózódottak.”

Habsburg kataszteri térkép 1857

A kataszteri térképen láthatóak a hosszú telkek, melyek első részei házikertek, majd állattartó udvarok és a házakhoz tartozó kiskertekre tagolódnak. A német házak hagyományos „keresztcsűrjei” is még megfigyelhetők. Az adózási törvények miatt egy-két teleknél a főépület után újabb házakat építettek, mivel csak az első épület után kellett adót fizetni. Az így kialakuló „zsel-lérközös” telek struktúra ezen a vidéken a telekrendezés után hamarosan átalakult.

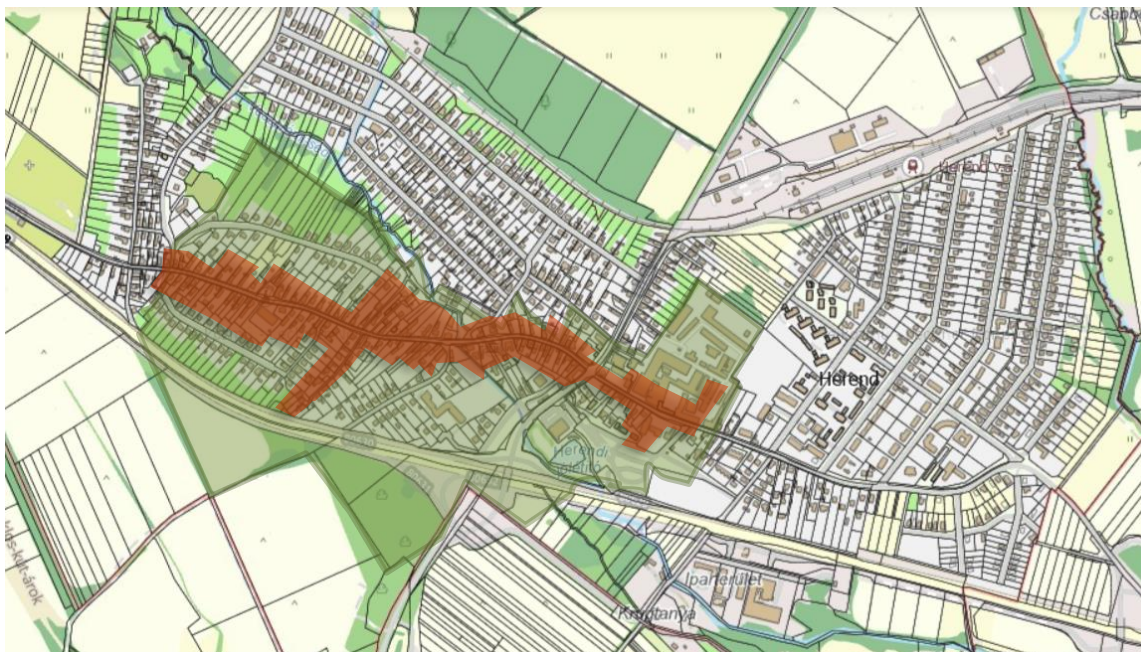

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

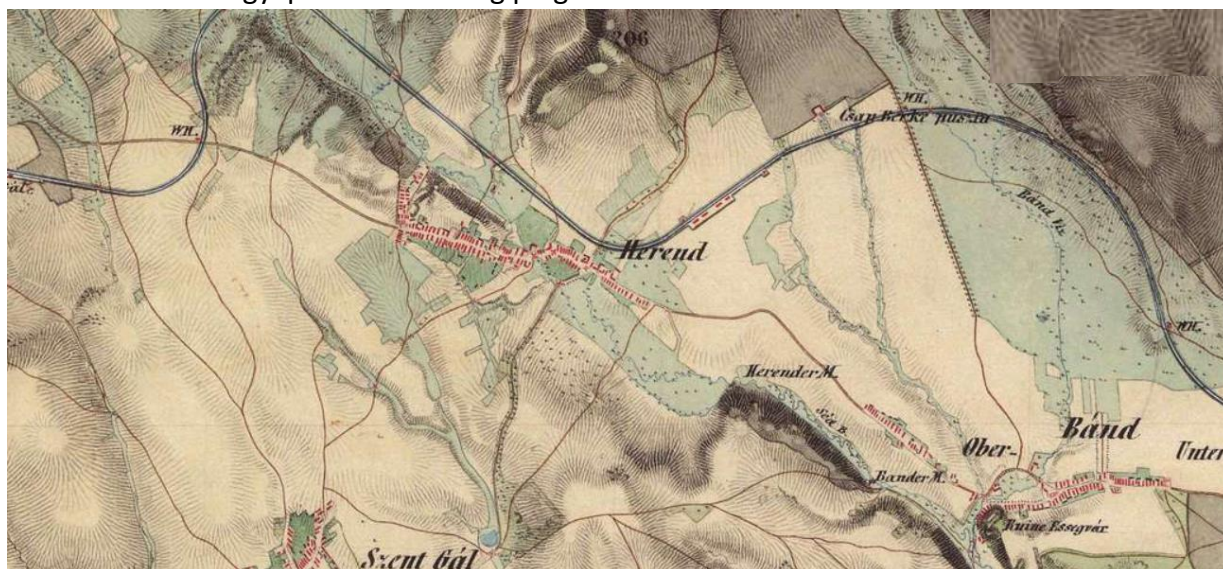
Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építészmérnök munkája alapján

Herend fejlődése a XIX. századtól folyamatosan felfelé ívelő pályán haladt. Stingl Vince 1826-ban megindította az első kőedény gyárat a Miklós-féle kúriában a helyi anyagokra alapozva (föld, agyag, homok, fa, víz) majd később 1850-től Fischer Mór egy korszerű porcelán üzemet hozott létre az utca felőli rész beépítésével, melyhez kaolint és kvarchomokot külföldről hozott. A kész termékeket művészi szintre fejlesztette és tette híressé.

A mai térképen ábrázoltuk a XVIII. századi falu határait.

A XIX. század közepétől a település közigazgatási területe, súlya fokozatosan megnőtt, beépült a Kossuth Lajos utca keleti oldala is. A kis mezőgazdaságból élő pusztai nép fiai, alig több, mint 100 év után már egy iparosodó község polgárai lettek.

Második Katonai térkép, a XIX. század végén készült.

A térképen már látható az évszázad végén épült vasútvonal, a (kastély) gyár területe, a Vasút utca vonala.

A katonai beruházások (reptér, fegyvergyár, Balaton-körút Graz felé) az első világháború után a környéket is megváltoztatták. A XX. század elején megnyitották a szénbányát.

Herendre is hatott a környék ipari és közlekedési fejlődése, új lakóterületek, intézmények épületek, kiépült a Kossuth utca keleti része és a vasút utca. Így a községben már 1912-ben a településvezetése döntést hozott az építések szabályozásáról (nem önszántából):

*„Miután a jelenlegi utcákat rendezni nem lehet, mert oly szilárd épületek állnak hogy azokat elbontani nem lehet, azonban újabb építkezéseknél tekintettel fog lenni arra, és az eljáráságot utasítja, hogy az építkezési engedélyek kiadásánál az épületek úgy legyenek építve, hogy az utca szélesebb maradjon és az épület szabályosabban álljon, ha esetleg új utca lenne létesítve, akkor ott az építkezési vonalakat a képviselőtestület fogja majd megállapítani. A képviselő testület utasítja az elöljáróságot, hogy a községi térképet amelyen a régi utca kék vonallal van jelezve, új építkezéseknél **a piros vonal lesz az irányadó s úgy némileg idővel kissé rendezve lesznek az utcák.**”*

Az iparosodó település lakosságszáma, beépített területe a XX. század végéig folyamatosan fejlődik, bár a község lakói XX. században többször viharos történelmi időket éltek át. A II. világháborúban bombatámadások (többek között 500 székely hadifoglyot szállító vonatot robbantottak fel az állomáson), megszállások, zsidók, németek, tehetős gazdák üldözése, lakosságcsere nehezítette az életben maradást. A szocialista idők kedveztek a település tovább fejlődésének, mivel az iparosodó térségek kiemelt támogatást élveztek. Így a növekvő községben új, intenzívebb lakóterületek, alap és középfokú intézményhálózat épült ki, közművesítés indult el.

A belterület a domborzati változatosság ellenére az utcakép, a beépítési forma homogénnek mondható. Legjellemzőbb a telkes, családi házas beépítés, mely a régi utcákban oldalhatáron álló, előkert nélküli, meredekebb magastetős házakkal, míg később a szélesebb, újabb telkeken szabadon-álló épületekkel épült ki. Az egyedi telkek között kiemelkednek a porcelán gyár melletti kisvárosias beépítésű, magasabb lakóházak tömegei.

A rendszerváltás után a népesség növekedés valamennyire lelassult, de Herenden belül máig is több fejlesztés, rendezés valósul meg. Az itt élőknek, letelepedőknek szinte 100%-os a közmű-kiépítettség, burkolt úthálózat, felújított közintézmények, megfelelő telekkínálat áll rendelkezésükre. A várossá lett község közterületei rendezettek, az épület állomány gondozott képet mutat, de a városközpont nem egységes arculatú. Különválnak a Porcelánium fogadó terei és a városi élet helyei, mintha a város csak egy közlekedő tér lenne a manufaktúra mellett. Már megkezdődött a városközpont, a városkapu átgondolása, átértékelése, fejlesztése.

Sok helyen a lakó utcákból hiányoznak a növények, fák. Zavaró a nyílt árkos vízelvezetés, a megmaradt felszíni transzformátorok, légvezetékek látványa.

A település külterületén, a volt bánya helyén,- annak észak-nyugati felén három horgásztó található, körülötte rendezett körülmények között horgászterület, kisméretű épületekkel. A beépítés intenzitása alacsony, a természeti környezet dominál.

A település déli gazdasági területei a XX. végén alakultak ki, itt épült fel a szennyvíztisztító. Gazdasági célra hasznosulnak továbbra is az egykori majorsági épületek is, ezek építészeti kialakítása egységes, telepítésük is logikus és rendezett építészeti környezetet eredményez. A Majolikagyár területe a legintenzívebben beépült gazdasági terület. Számos lakó ill. intézmény épület található a környezetében, szabadonálló beépítéssel vagy úszótelekkel. Elhelyezkedésük kedvezőtlen, az épületek állaga elavult, rendezetlen környezetet eredményeznek. Felújításuk részben megkezdődött.

1.14.3.2. régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A falu határa kétharmadrészt erdővel borított magaslat vagy fennsík. D-i harmada kisebb, 30-50 m relatív magasságú dombokkal tagolt, művelésre alkalmas terület; a dombok között számos forrással, vízmosással.

A település műúttal párhuzamosan futó régi postaút mellett K-Ny-i irányban elhúzódó hátságokon fekszik.

A régészeti lelőhelyek, melyek között nagyszámú a középkori elpusztult faluhely, egymáshoz közel, források mellett, a művelésre alkalmas D-i határrészen húzódnak, a mai falu fölött.

Hinrét

A domboldalon, de az országúttól D-re is sok középkori, főleg Árpád-kori cserép található a felszínen. Különösen érdekes egy, a belső oldalán hullámvonallal díszített edénytöredék. Találtak néhány későbbi peremtöredéket is (*Kelemen*, 1965.) Az egykori települést, ahogyan a hely neve is megőrizte, a középkori Himháza faluval azonosíthatjuk.

A Himházi és velük rokon Himfi család nevének legelső előfordulásainál (1315, 1330) a szomszédos Németi (vö. 23/2 sz. lelőhely) neve szerepel. 1353-ban, osztozkodás alkalmával is „Nempti sive Hymhaza” változatban említik, ugyanígy még 1373-ban is („poss. Nempti al. nom. Hemháza”), amikor a Szt. Miklós tiszteletére szentelt templomról szó esik. A település mindvégig e családok kezén volt, a döbrönteai vár tartozékaként is említik. 1488-ban már nem szerepel az adóösszeírásban, 1492-ben pusztaként sorolják fel. Csáki D. megjegyzi, hogy az Alásöny-Pápa vidékére tehető másik Himháza nevű település – ugyancsak a Himfiak birtokában – bizonytalanra teszi, hogy melyik említés vonatkozik tárgyalt falunkra.

Németi-Dűlő

Egy kisebb forrás fölötti magaslaton, az egykori Dines-tanya környékén, a bányaművelés miatt beszakadásokkal felszabdalt területen igen nagy számú, helyenként 10-20 cm vastagságú „rétegben” található középkori cseréptöredék. A lelőhelyet már a század elején ismerte a veszprémi múzeum, Tamás K. itteni földjén előkerült „kemencék” és edények szerepelnek a feljegyzésekben. A múzeumba került kerámiatöredékek részben Árpád-koriak, részben későbbiek. A lelőhely a középkori Németi helységgel azonosítható.

A falut először a vitatott hitelű 1086-os bakonybéli összeírásban, majd egy 1233-as határjárásnál említik. Mindvégig királyi népek lakták, pohárnokok, királyi vadászok. 1488-ban a jelentéktlenebb Hori lakóival együtt 21 Ft adót fizetett (vö. 23/4. sz. lelőhely-Németi-hegy keleti oldala), 1495-ben adója Szentgállal együtt 83 Ft volt. A XVI. sz. első felében az összeírásokban mint adót nem fizető nemesi közösség szerepel. Utoljára 1557-ben írták össze 10 lakott, 14 szegény és 6 elpusztult telkét. A későbbiek során pusztá.

A falu papját 1333-ban említik, egyházáról okleveles adatunk nincs. A terepbejárás során a bányateleptől Ny-ra észlelt „négyzetalakú, sáncszerűen készített rész „rejtetheti az egykori templom és temetője maradványait. A r.k. templom és plébániája 1550-ben még fennállott. Valószínűleg ehhez a településhez tartozhatott a 23/3. sz. – Németihegy lelőhely is.

Németihegy

A vízmosásokkal szabdalts dombon kis kiterjedésű középkori település nyomait figyelhetjük meg. A gyűjtött anyagban XII-XVI. századi edénytöredékek (fogaskerék-technikás díszűek, peremek) voltak. (Németh, 1965.) Nagy valószínűséggel köthetjük ezt a helyet az ÉNy-ra eső Németi településhez (vö. Németi-dűlő lelőhely), esetleg a DK-i szegélyén húzódó Hori elpusztult faluhoz (Németi hegy keleti oldala lelőhely). Mindkettőhöz kb. azonos távolságra van. Itteni, önálló településre középkori okleveles adatunk nincsen.

Németi-Hegy Keleti Oldala

A DK-i szegélyén meredek oldalú vízmosással, ÉNy-on völgygel elhatárolt területen több hamus folt figyelhető meg. A fogaskerék-technikás díszítésű, hullámvonalas, körbefutó bekarcolt vonallal díszített edénytöredékek, duzzadt peremrészek, pohártalpak stb. XII-XIII. századi településre utalnak. (Torma, 1965.) A mai Herend É-i végéhez közel eső részt a XIX. századi térképek Horchi néven jelzik. A középkori Horhi faluval azonosíthatják.

A település 1300-ban mint nemesi birtok tűnik fel. 1470-ben említik az itteni királyi vadászokat. Már a XVI. sz. elején teljesen elnéptelenedhetett, a rovásadó-összeírásokban nem szerepel. 1614-ben régóta pusztá faluhelyként említik.

Szentistván-Alja

A két patak között emelkedő domb oldalán elszíneződött foltok figyelhetők meg. Az ívelten kihajló peremek, háromszög keresztmetszetű fültöredékek, bütökfogantyúk későbronzkori településről tanúskodnak. A lelőhely K-i részén fenékbélyeges és más Árpád-kori, továbbá késő-középkori cseréptöredékeket is gyűjtöttek. (Torma, 1965.) Ez a lelőhely összefügg a Szentistván lelőhely alatti középkori falu területével.

Szentistván

A vizenyős rét melletti magaslaton középkori falu felszíni nyomai figyelhetők meg. A lelőhelyen igen sok középkori cserepet gyűjtöttek. Sok a fogaskerék-technikás díszítésű, hullámvonalas, körbefutó bekarcolt vonalas példány és az Árpád-kori edényperem. A XIV-XVI. századi anyagot is több peremtöredék képviseli.

A lelőhelyen egy vízszintes peremű, vízszintesen befésült római kori cserepet is találtunk. (Kelemen-Németh-Torma, 1965.) Ugyaninnen 1966 őszén egy XIV-XV. Századi feszítőzabla került a VBN-ba. Vízvezeték árkának ásása közben állítólag egy azóta elkallódott karddal együtt találták 1965-ben.

A település az egykori Szentistván faluval azonosítható. Az adatok két, egymáshoz aránylag közel eső, hasonló nevű település miatt (a másik a mai Királyszentistván) részben nem választhatók külön. Falunkat először 1319-ben említik, 1463-ban Bakonyszentistván néven is előfordul. Lakosai eredetileg valamennyien királyi vadászok lehettek, egyrésztük jobbágy sorba süllyedt. 1488-ban „Blasius” jobbágysai 1, az egytelkes nemesek 2 Ft adót fizettek. Lehetséges, hogy rész-birtokosok voltak benne a Himfiek, talán ez a település volt 1499-ben a döbrönte vár tartozéka. A település korán elpusztult, már 1536-ban lakatlan. Malmát 1545-ben a szomszédos Németi falu plébánosa birtokolja. Pákay szerint Palota tartozékaként 1563-66 között a töröknek adózik.

A VBM feljegyzése szerint Tamás S. szentgáli lakos a Szent István melletti Nyírba birtokon egy aranyláncot talált, melyen kereszt vagy medália van.

Szentistván – templomrom

A domb élén, 25-30 méter hosszú, alig fél méter magas törmelék kúp látható kövekből és téglákból. A helyi hagyomány szerint itt állott a középkori Szentistván falu temploma. A törmelékes részen embercsontokat is találtak. A templom az egykori falu észak-nyugati részén feküdt. (Kelemen – Németh – Torma, 1965.)

A kőből épített egytornyú templom a XVI. század második feléből származó leírás szerint „in edito colle” állott, Szent István tiszteletére szentelve. Más okleveles forrásunk nincs róla, valószínűleg a Királyszentistvánra vonatkoztatott adatok egy része ide tartozik. A romok a XVIII. Században még jól kivehetőek voltak, a II. József féle felmérés is jelzi, a leírásban ezt írják róla: „1000 Schritte nordlich [Herendtől] sind Rudera einer alten Kirche.”

Bergacker

Az alacsony dombon sok hamus folt figyelhető meg. A foltokból nagyszámú edénytöredéket gyűjtöttek. Ezek egy része Árpád-kori (fogaskerek-technikás díszítésű, hullámvonalas, fenékbélyeges töredék stb.), a legtöbb cserép azonban kései (perem, korsó-fültöredékek, pohártalp). (Torma, 1965.) A lelőhelyet a középkori, elpusztult Herend faluval azonosítjuk.

Herend a XIV. században királyi népeké (ugyancsak királyi népek lakták az akkor Zala megyei Herendet is, a Nevegy-völgyben, ezért az adatok felcserélhetők). 1358-ban említik először az itteni királyi népeket, azonban már 1362-ben részt szereznek a városlődi karthauziak. A XIV. század végén Vezsenyi családé. Kinizsi Pálé 1488-ban amikor 18 Ft adózik. 1386-tól a veszprémi káptalannak is van itt részbirtoka. A falu a XVI. században fokozatosan elnéptelenedik, 1587-ben már csak két telke lakott. A század végétől pusztá.

1550-ben önálló plébániája van, egyházáról más okleveles említésünk nincs. A II. József korabeli felmérés leírása szerint Herendnek fallal körülvett temploma van. Ez középkori eredetre utal.

A középkori falu összefüggésben lehet Szőlőmál I. sz. lelőhellyel is. A Dózsa utca végén az un. Ludvig-malomnál emelkedő dombon kavicsbányászás közben került elő középkori kerámiaanyag.

Szőlőmál I.

A hegy dél-nyugati lejtőjén őskori cserepek hevernek a felszínen, egy ívelten kihajló peremű edény töredéke a késő bronzkorra utal. Főleg a nyugati részen kevés középkori cserepet is találtak. (Németh- Torma, 1965).

Szőlőmál II.

A hegy észak-keleti lábánál a hárs hágyi csapás nyugati oldalán 6-7 erősen leszántott halom volt látható az 1910-es években. Az egyik halomból egy összetört urnát szántottak ki. Nyilván ezt tartja Lázár J. minden alap nélkül koravaskorinak. A halmoktól északra kb. 10 méterre egy kisebb római épület maradványait figyelték meg. (Kelemen, 1965.)

Téglaégető

Az alacsony domb tetején vöröses égett-földes foltok és gödrök vannak, az utóbbiak a múlt századi tégláégetőből származnak. Egy kisebb római kori foltból néhány jellegzetes cserép, egy fekete, festett peremtöredék és egy fésűs oldaltöredék került elő. A Herend felé eső részen kevés Árpád-kori cserepet is találtunk. (Torma, 1965.)

A MNM Ebenhöch F.-től közelebből ismeretlen lelőhelyű, Herendről származó csiszolt kőszköket vásárolt.

Rhé Gy. A győri múzeumban egy négy kis bütyökkel díszített füles edényt látott. Ez a késő bronzkori, díszítetlen urnasíros kultúrába tartozó edény 1955-ben csere útján került Győrből a VBM-ba.

1937-ben Szalóky J. egy római, hagymafejes bronzfibulát ajándékozott a VBM-nek. Laczkó említi, hogy a község határában szórványosan IV. századi római bronzérmék kerültek elő. Lehetséges, hogy a fenti leletek a 31/1. számú lelőhelyekhez tartoznak.

A KBM-ban a Darnay –gyűjteményből oda került, Herendről származó középkori „harci fejszét” őriznek.

1.14.3.3. védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A településen védett épített környezet kijelölve nincs, az egyetlen műemlék környezete a településrendezési eszközökben biztosított. A településközpont a Porcelánium környékén hordoz olyan utcaképet, mely helyi védelemre ajánlott. Jelenleg a Porcelánium környezete rendezett.

1.14.3.4. világörökségi és világörökségi várományos terület

A település területén nem található világörökségi és világörökségi várományos terület.

1.14.3.5. műemlék, műemlékegyüttes

Herend területén egyetlen műemléki védettségű épület található, a Porcelángyár főépülete, amely ma múzeum.

funkció	Múzeum
település	Herend
út/utca, házszám	Kossuth Lajos utca
hrsz.	589/5 hrsz
épület építési ideje	1840
beépítési mód	szabadonálló
szintszám	F+1
alapterület	484 m ²
állag	jó, felújított
homlokzat felületi képzése	Fehér simított vakolat
tetőhéjázat, anyaga	Barna cserép fedés

Az épület a porcelángyár tömbjének zárt sorban sorakozó, térfalat alkotó épületsorának egyik eleme.

A széles, emelet magas épületet domináns, kétszárnyú bejárati ajtaja osztja. Bal oldala négy, jobb oldala hat tengelyes. Homlokzata aszimmetrikus, tagolt, melyre az ereszcsonnak sötét vonala ráerősít. Az enyhén kiugró bejárati és keleti traktust három erőteljes osztópárkány tagolja, míg a többi falmezőt kettő.

Fa ablakai kétszárnyúak, osztottak, világosbarnára festettek. A földszintiek kisebbek, félköríves falmező található fölöttük. Ajtaja új, kétszárnyú faajtó, osztott, résekkel áttört. Fölötte négyosztatú ablak. Egyszerű, mindkét végén kontyolt, tagolatlan nyeregtető fedésű.

A településen kevés történeti emlék található. A temetőben is a szokásos települési emlékek lelhetők fel, sajátos arculatot nem hordoz.

Felvethető a katolikus templom műemléki védettségének felvétele, mely még nem szerepel a műemlékek között.

A település területén nem található sem nemzeti emlékhely sem műemléki terület.

1.14.3.9. helyi védelem

A településen helyi értékvédelmi terület nem került kijelölésre, ugyanakkor a Szabályozási terv és a Helyi Építési Szabályzat külön gondot fordított a város legősi területeinek egységes, kiemelt módon való kezelésére. A Diófa, Petőfi és a Kossuth utcára tekintő telkekre a településképp megőrzése érdekében szigorú előírásokat (tető pl. hajlásszög) tartalmaz a Településképp védelméről szóló, 23/2017. (XII.29.) önk. rendelet (TKR).

1.14.4. Az épített környezet konfliktusai, problémái

A település jellege (kisvárosias-kertvárosias) következtében kevés épített környezeti konfliktus van. Későbbi konfliktus forrása inkább a „beszorítottságból” fakad, mivel valójában a vasúton és a főúton túl az igazgatási határig kiépültség okán is területi fejlesztés nem lehet. Ez egyúttal előny is lehet, mivel ez a helyzet megkívánja az intenzitás növelését, ami elősegíti a városi jelleg erősödését. Ez a „barna” fejlesztés azonban nagyobb szervezést és nagyobb forrásokat igényel, az esetleges kisajátítások miatt is.

1.15. Közlekedés

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

A város közúti kapcsolata a 8-as számú főút fejlesztése révén jelentősen javult egy felől, mivel a megyeszékhellyel biztonságos és gyors 2x2 sávós kapcsolat épült ki. Egyúttal a lassújárművek és a kerékpáros közlekedés megoldása még várat magára, mivel a főúton ezek a járművek nem közlekedhetnek és részükre még nem épült meg a szükséges út.

A vasúti hálózatba is elvileg megfelelő kapcsolata van a településnek a 20-as számú Székesfehérvár-Szombathely fővonallal. Sajnálatos módon, az elmúlt időszakban már csak külön igény esetén állnak meg a személyvonatok, így e közlekedési mód erősen korlátozott.

Ennek következtében kevesen veszik igénybe a közeli települések irányába a vonatot.

1.15.2. Közúti közlekedés

A település úthálózata elég jó állapotban van. A belterületi utak nagy része, 95 %-a kiépítettnek (szilárd burkolattal ellátottnak) tekinthető. 2018-ban szilárd burkolatot kapott a belterületet a Bányateleppel összekötő út.

1.15.3. Községi közlekedés

Közúti

A településről a megyeszékhelyre és közeli városokba jó a közlekedés. Veszprémbe 20 -30 percenként indulnak hétköznapi járatok, de a hétvégi közlekedés is kielégíti az utazó közönség igényeit. A nagyobb vállalatok, multinacionális cégek saját maguk oldják meg a munkavállalók szállítását.

A kialakított Herendet a Bányateleppel összekötő vegyes használatú úton a Tanyagondnoki Szolgálat naponta 5-ször fordul, elértetést biztosítva a telepen élők számára is. A település keleti szélén lévő új lakóterületekhez az önkormányzat új körforgalom kiépítését tervezi.

Kötőpályás

Sajnálatos módon, az elmúlt időszakban már csak külön igény esetén állnak meg a személyvonatok, így e közlekedési mód erősen korlátozott

1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Kiépített kerékpárúttal nem lehet megközelíteni Herendet és mióta a 8. számú főutat kiszélesítették, nem megengedett rajta a kerékpárral történő közlekedés. Hiányzik a Veszprémbe vezető kiépített kerékpárút a kerékpáros turista forgalom és a munkába járók körében is. 2018-ban vegyes forgalmú utat alakítottak ki a belterület és Bányatelep között.

2021-ben átadásra került a Herend-Szentgál közötti 3,6 km-es útvonalon kerékpáros nyomvonalat létesítettek három új kerékpáros pihenővel.

1.15.5. Parkolás

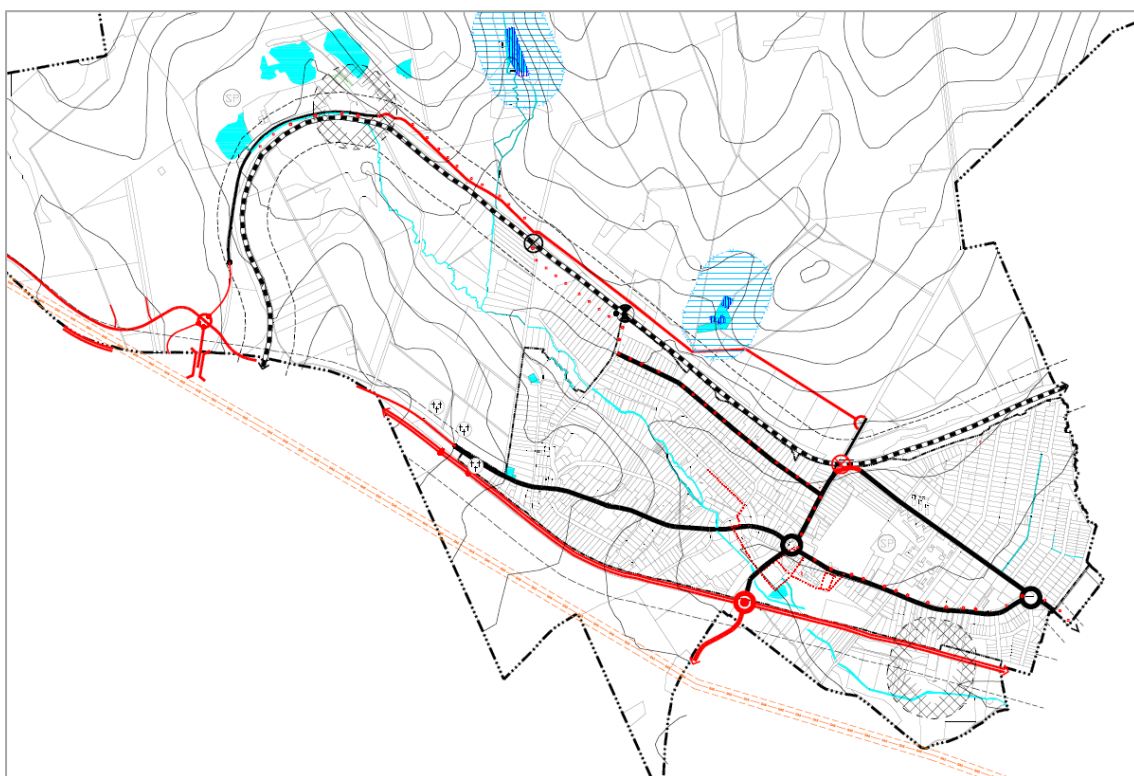
A településen egy nagy kiépített parkoló van, mely a Porcelánium turisztikai forgalmát hivatott kiszolgálni. Ennek nagysága és megközelíthetősége is megfelelő, mivel a 8-as számú főútról közvetlen lecsatlakozása van. Ez a parkoló szolgálhat a „Zöld Város projekt” kiszolgálására is.

Nagyobb parkolóval rendelkezik a bevásárló központ is, melynek mérete megfelelő.

A köztisztviselők közül a művelődési központ rendelkezik egy kisebb parkolóval, melynek mérete azonban rendezvények esetén nem megfelelő. A városháza két parkoló és egy mozgáskorlátozott parkolóval rendelkezik a Posta utcában, valamint további parkolóhelyek vannak kialakítva a Kossuth Lajos utca túloldalán.

Az egészségházzal szemben, az út túloldalán tudnak parkolni az oda érkezők.

1.16. Közművesítés

1.16.1. Víziközművek

1.16.1.1. vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)

Herend és Bánd község vízellátását közös rendszer biztosítja.

Bándi mélyfúrású kút

A Herend és Bánd község vízellátását szolgáló K-1 kataszteri számú vízműkút 1984-ben készült egy észak-déli melléktörésre telepítve. A fúrás 20 méterig fiatal dolomit és kvarcitkavicsos agyagot, majd talpig, 152 m-ig felső triász dolomitot harántolt. Próbaszivattyúzaskor hét méteres depresszió mellett 1040 l/p. vízhozamot értek el.

A kutat 800- 830 liter/perc hozammal üzemeltetik, mely öt méteres depresszióval vehető ki kútból. A bándi kút vize tipikus kalcium és magnézium hidrokarbonátos karsztvíz. A keménysége kissé ingadozó, 20-27 német keménységi fokú, - értéket tekintve kemény víz.

A bándi mélyfúrású kút vize és vízminősége fentiek figyelembevételével elsősorban a karsztba beszivárgott és tárolt víz, de a talajvíz a keveredés miatt hatást gyakorol a kút vízminőségére.

Szolimán-forrás

A Szolimán forrás Herendtől északra a Szolimán domb tövében fakad az oligo-miocén kavicskonglomerátumból. A domb tövében az agyagos fekvő feltorlódott víz több kisebb vízkilépés, szivárgó formájában lép a felszínre. A fakadások két közeli pontban lettek foglalva. Az egyik az ún. Szikla - forrás, mely a kavicskonglomerátum domb tövében fakad. A másik foglalás ettől kb. 60 méterre északra az ún. Felső - forrás. A vizek foglalására egy 7 m mélységű aknakút készült 1954 évben. Az üzem mód mindkét esetben gravitációs. A foglalásokból nyert vízhozam 160 liter/perc. A forrás vízminősége hasonló a térség karsztvizéhez, kissé alacsonyabb klorid tartalommal.

Kétbírókúti galéria - forrás

A Kétbíró - forrás a Szolimán forráshoz hasonlóan az oligo-miocén törmelékes összlet vizét csapolja meg. A forrás az észak-déli lefutású Királyfa-völgyben fakad. A forrásfoglalás egy 1.3 m mély aknával létesült 1963-ban. A forrás vízhozama 190 - 370 l/p. Az üzemeltetés típusa gravitációs. A forrás vízminősége jó. Keménység 22-23 német keménységi fok.

Porcelángyári kút

A Porcelángyár részére a Kétbírókúti forráscsoport területén egy 8.5 m talpmélységű aknakúttal vízkivételt létesítettek. A vízbázis kialakítása 1971-ben történt. A kút szivornyás üzem módban működik, vízhozama 240 - 300 l/p. Vízminősége megegyezik a galéria-forrás vízminőségével. A védőterület közös a galéria-forrás védőterületével.

A vízbázisok, és távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízi létesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII.18) Korm. rendelet előírásainak megfelelően megtörténtek a Herendi-Bándi vízbázisok diagnosztikai vizsgálatai és lehatárolásra kerültek a belső, külső és hidrogeológiai védőterületek. A településrendezési terv térképi munkarészein ábrázolásra kerültek a védőövezetek, elősegítve a jogszabályokban foglalt vízbázis védelmi szempontok érvényesülését.

Herend város belterületén a vízellátás és a csatornázottság 2022 óta teljeskörűen megoldott, üzemeltetője a Bakonykarszt Víz- és Csatornamű Zrt.

A vízellátó rendszer a külterületen és a települési utcákban húzódó vezetékekből áll. Az utcai gerinc és elosztó hálózat 80, 100, 150, 200 acny. csövekből épült. Az azbesztvezetékek cseréje az üzembiztonsági szempontok mellett elsősorban egészségvédelmi szempontból sürgető feladat. Az újonnan épített vezetékek már KPE csövekből kerültek és kerülnek lefektetésre. A

Kossuth utcai ivó víz gerincvezeték cseréje folyamatban van. A vezetékeken földalatti és újabban földfeletti tűzcsapok találhatók.

Herend város vízellátó rendszere összetett. Nagy előnye, hogy egyes részrendszerek kiesése esetén a szolgáltatás, ha korlátozottan is, de fenntartható.

Főbb létesítményei: Bándi mélyfúrású kút
Szolimán-források + 50 m³-es medence
Kétbírókúti galéria – forrás
Porcelángyári kút
Diófa utcai 2 x 50 m³-es medence és átemelő gépház
Új 500 m³-es medence és a régi 50 m³-es medence

A városi hálózat kétfázisú a Kossuth utca végén lévő 500 m³-es és a Szolimán források melletti 50 m³-es medencék magassági elhelyezkedésének megfelelően. Az 500 m³ –es medence max. tározási vízszintje 357,10 mBf., az 50 m³-es medence tározási vízszintje 335,44 mBf.

A temető és az 500 m³-es medence környéki lakások ellátását nyomásfokozó berendezés biztosítja.

A vízvételi helyeken az 1,5 – 6,0 bar között kell a nyomást biztosítani.

Herend vízhálózatának főbb jellemzői:

Vízbázisok együttes kapacitása min 2000 m³/nap
Vízszolgáltatásban részesülő lakások 1265 db
Nyomásövezetek száma: 2 db
Elosztóhálózat hossza: 25 km
Víz tároló medence 700 m³
Átlagos napi vízfogyasztás 405 m³/nap

A Herend város elkülönülő területe a külterületi lakott helyként nyilvántartott Herend-Bánya-telep a Majolikagyárral és azt övező lakóépületekkel. A terület önálló kúttal, tározó medencével és elosztó hálózattal rendelkezik. Az 1950-es években az akkori szénbányászat kiszolgálására kiépített vízellátó rendszerről kevés adat áll rendelkezésünkre. A rendszer korszerűtlen, elavult, biztonságos működtetése nem biztosított. A vízellátó rendszer jelenlegi üzemeltetője a Majolikagár Kft.

Herend Város Önkormányzata pályázati forrás bevonásával korszerű ivóvíz hálózatot akar kiépíteni a Bányatelepen, amely csatlakozik a település – Bakonykarszt Zrt. által üzemeltetett - belterületi ivóvíz-rendszeréhez.

Vízellátás fejlesztése

Herend város vízellátó rendszere szabad kapacitással rendelkezik a szakaszos fejlesztésekből keletkező többlet vízigény biztosítására. Az új beépítésre javasolt területek becsült vízigénye 150 m³/d nagyságrendű; mely nem azonnal, hanem az igények felfutásától függően a település területének különböző pontjain jelentkezik majd a beépítés ütemétől függően

A fejlesztésre javasolt területeknek a vízellátása vízvezeték hálózat bővítésével oldható meg. Az új fogyasztók részére a hálózati nyomást és a tározási vízszükségletet a víztároló medence biz-

tosítani tudja. Az új, beépítésre javasolt területeken, ahol megoldható, körvezeték épül az ellátás biztonságának növelése érdekében. A tervezett mellékkörök jellemzően, D 200, D 150, D 100-as méretűek. A hálózatok hidraulikai méretezésénél a tűzoltó-vízigény a meghatározó.

A beépítésre javasolt területeken max. 200 m-enként tűzcsapokat kell elhelyezni olyan módon, hogy minden védendő épületet 100 m-en belül el lehessen látni tűzoltóvízzel. A tervezett földfeletti tűzcsapokat jól látható, könnyen megközelíthető helyre kell elhelyezni.

A Petőfi utca ivóvíz gerinc- és bekötővezetékek teljes cseréjére szorulnak, mivel az elöregedett vezetékek rendszeresen meghibásodnak.

A jelenlegi rendkívül sérülékeny Bánd – Herendi és a Szentgáli vízbázis helyett egy Szentgál – Bánd közötti új vízbázis és a Bánd vízmű kút mellett egy aktív tartalék kút létesítését és a három település víziközmű rendszere összekötését tervezi az önkormányzat. Az új közös kút és a három település jelenleg működő kútjai így összeköttetésbe kerülnek és a vízellátás biztonságossá válik mind a három településen.

1.16.1.2. szennyvízelvezetés

Az 1990-es évekig a porcelángyár és a hozzá tartozó lakótelep rendelkezett szennyvízcsatorna hálózattal, mely a település mélypontjára a 8. számú főközlekedési út melletti csepegtetőtestes tisztítótelepre vezette a szennyvizet.

Herend 1996. évi várossá válását megelőzően teljeskörűen kiépült az elválasztó rendszerű csatornahálózat, és a szennyvíztisztító telep is átépült. A telep kapacitása 900 m³/d - re került méretezésre. Az átépítést követően először Bánd község szennyvize, majd Szentgál község szennyvize is a telepen kerül átvezetésre. A szennyvíztelep folyamatosan bővítésre és korszerűsítésre kerül a hatékonyabb tisztítás érdekében.

A telepet 1260 m³/d befolyó szennyvízre tervezték, de a telepre ténylegesen érkező szennyvíz ennél jóval kisebb mennyiségű. A három településről érkező szennyvízmennyiség nem éri el a napi 800 m³-t. A telep további korszerűsítése is tervezett.

A tisztított szennyvíz befogadója a Veszprémi – Séd patak.

A város teljes területén kiépült a szennyvízcsatorna hálózat. A község lakásainak 100 %-a csatornázott. A csatornahálózat mentén vannak még telkek, melyek csak beépítésüket követően kötnék rá a hálózatra.

A község szennyvízcsatorna hálózata D 315 és D 200-as KG PVC csővezetékekből épült meg.

A szennyvíz továbbítására 1 db szennyvízátemelő létesült.

Herend szennyvízelvezetésének főbb jellemzői:

Bekapcsolt lakások száma	1215 db
Gravitációs csatorna hossza:	15.0 km
Szennyvíz nyomóvezeték hossza:	0,2 km
Közcatornával elvezetett sz.v.:	360 m ³ /d

Herend város elkülönülő területe a Majolikagyár és azt övező lakóépületek. A területen önálló csepegtetőtestes szennyvíztisztító telep üzemel. Az 1950-es években az akkori szénbányászat

kiszolgálására kiépített szennyvízelvezető és tisztító rendszerről kevés adat áll rendelkezésünkre. A csatornahálózat és a tisztítótelep elavult, biztonságos működtetése nem garantálható. A szennyvízkezelő rendszer jelenlegi üzemeltetője a Majolikagyár Kft.

Herend Város Önkormányzata pályázati forrás bevonásával olyan korszerű szennyvíz hálózatot akar kiépíteni a Bányatelepen, amely csatlakozik a település – Bakonykarszt Zrt. által üzemeltetett - belterületi csatornarendszeréhez.

A településen 1299 lakóingatlan szennyvízcsatorna-hálózat kiépítettsége és elvezetése biztosított.

Nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz kezelés: A közigazgatási területen az 1311 lakóingatlanból 12 lakóingatlan nincs rákötve a közműves szennyvízcsatorna hálózatra. A 12 lakóingatlan tulajdonosa köteles igénybe venni a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésére vonatkozó közszolgáltatást. A közszolgáltató kiválasztása pályázat útján 2015. évre megtörtént, a szolgáltatást Herend közigazgatási területén Parrag György veszprémi egyéni vállalkozó biztosítja. Az összegyűjtött szennyvíz elhelyezésére a veszprémi szennyvíztisztító telepen és a pápai szennyvíztisztító telepen kerülhet sor.

Az önkormányzatunk továbbra is törekszik arra, hogy a Herenden képződött szennyvíz a herendi szennyvíztisztító telepen elhelyezhető legyen és ezzel a közszolgáltatás igénybevételének díja az igénybevevők számára csökkenjen.

Szennyvízelvezetés fejlesztése

A szennyvíztelep jelenlegi tisztító kapacitása 1260 m³/nap (7100 LE), azonban a telepre átlagosan 1330 m³/nap szennyvízmennyiség jut, amely csapadékos időben elérheti a 4000 m³/nap terhelést is. A telep emiatt túlterhelt, ezért annak fejlesztésére és kapacitásbővítésére van szükség. Az elkészült koncepcióterv szerint a tervezett szennyvíztisztító telep kapacitása 1670 m³/nap és 12.500 LE lenne. További csatornázási feladat az új beépítésre szánt területek csatorna hálózatának megépítése. A fejlesztési terület többsége gravitációs csatornahálózat építésével kiszolgálható.

A tervezett csatornák D 200-as keresztmetszettel építhetők meg, a meredek szakaszokon max. 50 ezrelékes lejtéssel készülhetnek és a meredek terepszakaszokon bukóaknak beépítésével kell számolni. A fejlesztési területek közül két helyen szükséges helyi szennyvízátemelő építése, melytől nyomóvezeték továbbítja a szennyvizet a település meglévő hálózatába. A szikkasztás nem engedhető meg a beépítésre szánt településrészek területén.

Kiemelten kezelendő feladat a meglévő és a tervezett szennyvízcsatorna hálózatra a csatornázatlan ingatlanok rákötése.

A szennyvíztisztító telep 150 m-es védőtávolságán belül további lakásépítés nem engedélyezhető

1.16.1.3. csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Herend közigazgatási területe több kisebb vízgyűjtő forrásterületéhez tartozik. A települési csapadékvíz befogadója a Veszprémi-Séd patak. A Séd patakba torkollanak be a település csapadékvíz-elvezetését szolgáló állandó és időszakos vízfolyások, vasúti övárkok.

Az állandó jellegű vízfolyások forráseredésűek, illetve medrüket források táplálják. A hegyoldalakokat többnyire erdők borítják, melyek csak részben tartják vissza a hirtelen lezúduló csapadékvizeket.

A Séd patak átfolyik a település belterületén. A belterületi szakaszokon a rendkívüli esőzések következményeként kiöntése nem zárható ki. A Posta utca környékét a patak mederből kilépő víz szabadon elöntheti.

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet 2. melléklete Herend települést az erősen veszélyeztetett „A” kategóriába sorolja. A település „A” kategóriába tartozik, ha a hullámtéren lakóingatlanokkal rendelkezik, illetőleg, amelyet a védmű nélküli folyók és egyéb vízfolyások mederből kilépő árvize szabadon elönthet.

A város területén több utcában - Kossuth, Vasút, Fasor - zárt csapadékvíz csatorna üzemel. A többi utcában az utak melletti nyíltárkok vezetik el a felszíni vizeket. Állapotuk változó, részben burkoltak, de többségükben földárkok. A kapubejárók áttereszai a legtöbb helyen nem megfelelő méretűek, vagy feliszapolódtak a rendszeres tisztítás hiányában.

A külterületen három gondozott horgásztó, a belterületen egy jó állapotú dísztó található. A Séd patak 8. számú főút alatti jelenlegi átvezetése kis keresztmetszetű. Az út tervezett fejlesztése során legalább 4 m szabad nyílású átvezetést kell biztosítani.

Felszíni vízelvezetés fejlesztése

A felszíni vízelvezetés szempontjából elsődleges a jelenlegi árokrendszer vízzállító kapacitásának szinten tartása, mely csak a rendszeres karbantartással érhető el. A jelenlegi ITS kiegészítése is tartalmaz felszíni vízelvezető árkok tisztítását.

A vízfolyások és a vízelvezető árkok partvonalától a vonatkozó jogszabályokban előírt parti sávot a karbantartás számára szabadon kell hagyni. A karbantartás számára szolgalmi jogot kell biztosítani.

Az új beépítéseknél az ingatlanokon az épületek tetőfelületén összegyűlő csapadékvizet tározókban javasoljuk felfogni, és azok vizét locsolásra felhasználni.

Új utak építésénél a vízelvezetés együttes kiépítése követelmény. Középtávon - főleg a város központi területén és annak környezetében - a zárt csapadékcatornás csapadékvíz elvezetés kiépítését javasoljuk, mert azzal korszerűbb, esztétikusabb, kisebb helyigényű, több parkolási és jobb fásítási lehetőséget adó és nem utolsósorban kisebb karbantartási igényű csapadékvíz elvezetést lehet biztosítani.

Elengedhetetlen a belterületi csapadékvíz hálózat rekonstrukciója, bővítése, további zápor-tározó építése, melyre külön projekt készül, és az önkormányzat fejlesztési tervei között szerepel. Vizsgálni kell a felszíni vizek helybetartásának lehetőségeit.

1.16.2. Energia

1.16.2.1. energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, távhőellátás és más ellátórendszerek)

A település rendelkezik az összes alapvető közművel. Minden közmű esetén tartalékokkal is bír, így a fejlesztések első szakasza különösebb közműfejlesztést nem igényel. A településen távhő ellátás nincs.

1.16.2.2. megújuló energiaforrások alkalmazása

Az Új Széchenyi Terv Környezet és Energia Operatív Program keretében benyújtott „Fotovoltaikus fejlesztés Herend Város Épületein” című eredményes pályázat alapján a Herendi Polgármesteri Hivatal az Egészség ház és a Herendi Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola, valamint Tornacsarnokának épületein napelemek elhelyezésére került sor, amely az érintett intézmények villamos energia üzemeltetési költségeinek csökkentéséhez járul hozzá.

Az Önkormányzat tervei között szerepel egy energiapark létrehozása is.

Egy vállalkozó tervei között egy napelempark kialakítása is szerepel, amely hozzájárul a település villamos energia üzemeltetési költségeinek csökkentéséhez, mely egy környezettudatos, környezetbarát beruházás. A tervezett napelemparkot a 8-as számú főút Bányatelepre vezető útja mellett tervezik megvalósítani.

A napenergia hasznosítása gyors növekedésre képes, nagy területen megoszló energiaforrássá vált, a nap energiáját közvetlenül elektromos árammá alakítja napelemek alkalmazásával, mely áram így felhasználható a település háztartásainak ellátásában.

1.16.2.3. az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az Önkormányzat továbbra is energia hatékonysági beruházásokkal fejleszti a meglévő közintézményeket a fűtőhatékonyság és melegvíz hatékonyság területén.

1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

Mind a vezetékes, mind a mobilhálózat (20-as, 30-a, 70-es), valamint a szélessávú internet elérhetőség biztosított.

1.17. Környezetvédelem

1.17.1. Talaj

A terület talajait tekintve jellemzőek a mészkövön kialakult rendzinák, valamint a löszös üledéken képződött agyagbemosódásos barna erdőtalajok. A Séd-patak mentén főként réti talajok jellemzőek.

1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek

A **felszíni vizeket** tekintve Herend a vízgyűjtő-gazdálkodás egyes szabályairól szóló 221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet alapján a „4. Általánosan védett befogadók” területi kategóriába tartozik.

Herend közigazgatási területének északi része vízfolyásokban viszonylag gazdag, a hegyek felől több ér és patak is érkezik, amelyek végül a Séd-patakban egyesülnek. Felszíni vizek tekintetében kiemelendő még a belterülettől északnyugatra, a Majolikagyár mellett található horgásztavak területe (ezek az egykori felszíni lignitkitermelés miatt kialakult bányatavak). Ezeket jelenleg horgásztóként használják.

Herend belterületének ivóvíz ellátását a Bakonykarszt Víz- és Csatornamű Zrt. szolgáltatja. A város ivóvíz hálózata Bánd község hálózatával egyesített.

A csapadékvizek befogadója a Veszprémi Séd, illetve a település keleti részén húzódó Pap-árok.

Herend a Séd 513 négyzetkilométeres vízgyűjtő területéhez tartozik, az itt áthaladó Sédet számos forrás táplálja.

A **felszín alatti víz** állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján felszín alatti víz szempontjából Herend fokozottan érzékeny területen fekvő település. A 9. és a 11. sz. fejlesztési területeket érinti az OTRT kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete.

A település közigazgatási területén belső, külső, hidrogeológiai 'A' és 'B' vízbázis-védőterületek is találhatóak. A belső védőterületek a település belterületétől északra elhelyezkedő két forrás, a Kétbírókút és a Szolimán-forrás területét érintik, amelyek egyben vízmű területek is. A külső védőterületek ezek körül helyezkednek el. A hidrogeológiai 'A' védőidom ezeket a területeket magukban foglalják, ezt pedig körülveszi a hidrogeológiai 'B' védőidom. A település közigazgatási területének mintegy negyede, a település belterületétől északra eső része vízvédelmi szempontból kiemelt terület. A fent említetteken kívül a Majolikagyár mellett, az ún. „Bányatelep” nevű részen is található egy vízműtelep. A fejlesztési területek közül a 9. sz. érint vízbázis-védőterületet: külső védőterületet, hidrogeológiai 'A' és 'B' védőterületet egyaránt.

A Veszprémi Bányakapitányság tájékoztatása szerint a település területén jellemzően magas a talajvízszint, ami a fejlesztések megvalósítását, különösen a beépítések kivitelezését nagyban megnehezítheti. A talajvíz kémiai jellege kalcium-magnézium-hidrogénkarbonátos.

Herend területének északkeleti részén nyílt karszt területek is találhatóak.

1.17.3. Levegőtisztaság és védelme

A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet alapján Herend az ún. 10. zónába (az ország levegőszennyezettség szempontjából külön kezelt térségein és városain kívüli területei) tartozik, ami a terület kedvező légszennyezettségi állapotát tükrözi, hiszen a 10. zóna az ország olyan területrészeit foglalja magában, ahol a légszennyezettség egyik főbb légszennyező anyag tekintetében sem haladja meg az immissziós határértékeket (az alsó vizsgálati küszöb alatt, vagy az alsó és a felső vizsgálati küszöb között van). Az alábbi táblázat Herend légszennyező anyagokénti besorolását mutatja be. (4/2002.(X.7.) KvVM rendelet D: a légszennyezettség a felső vizsgálati küszöb és a légszennyezettségi határérték között van. E: a légszennyezettség a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van. F: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.

	SO ₂	NO ₂	CO	PM ₁₀	Benzol	Talajkö- zeli ózon	PM10 Arzén	PM10 Kadmium	PM10 Nikkel	PM10 Benz(a) pirén
Herend	F	F	F	E	F	O-I	F	F	F	D

Herend besorolása szennyező anyagokként

Herend levegőminőségét a közlekedés okozta szennyezés és az időjárási körülmények együttesen befolyásolják. Az ipari üzemek által okozott légszennyezés nem jellemző. A földgáz kimagasló aránya használatával a téli fűtési időszakban sem kell számolni a levegő porral és korommal való szennyezettségével. A gázár drasztikus emelkedése azonban egyre nagyobb arányú szilárd tüzelőanyag felhasználással járt együtt, mely a levegő minőségét rontja.

A levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet 2. melléklete szerinti légszennyezettség szempontból ökológiailag sérülékeny területek, nagy kiterjedésű erdőterületek találhatóak a településen.

A város vezetősége a „zöldövezetes” város megtartása mellett voksolt. Ipari szennyezéssel járó vállalkozásokat, üzemeket a város belterületén és közelében nem szívesen fogad.

1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés

Herend területén a jelenlegi környezeti zajhatások főként a közlekedésből származnak (közúti és vasúti forgalomból egyaránt). A területet leginkább szennyező zajforrás a 8. sz. főút, ez azonban a lakóterületeket déli irányból elkerüli, továbbá a zajvédőfal kiépítésével a lakók zajterhelése viszonylag alacsony. A vasúti pálya a település belterületét északi irányból határolja, az innen származó zajterhelés sem érint közvetlenül lakóépületeket.

A területen ipari eredetű zajterhelés a Majolikagyár és a Porcelán Manufaktúra területeiről származik.

1.17.5. Sugárzás védelem

Sugárzás védelemmel kapcsolatos feladatok nem merültek fel.

1.17.6. Hulladékkezelés

Herenden a kommunális hulladékok intézményesített gyűjtése és elszállítása a Veszprémi Közüzeti Szolgáltató Zrt. útján megoldott. Az önkormányzat tagja az Észak-balatoni Szilárdhulladék Kezelési Önkormányzati Társulásnak. A herendi kommunális hulladék a Királyszentistváni Hulladéklerakó telepen kerül elhelyezésre.

A hulladékgyűjtő szigetek a város különböző pontjain rendelkezésre állnak, ahonnan elszállítják a szelektíven gyűjtött települési hulladékot. Emellett 2016. februárjától Herend közigazgatási területén bevezetésre került a háztartásonkénti szelektív hulladékgyűjtés is.

Évente egyszer lomtalanításra is sor kerül. A lomtalanítások közti időszakban azonban problémát jelent a lakosság számára a kisebb mennyiségű, nem kommunális hulladék elhelyezése, valamint a hulladékudvar hiánya miatt a lakosságnál keletkező veszélyes hulladékok teljes körű helyi kezelése sem megoldott.

átdolgozta: Pro Arch. Építész Stúdió

R. Takács Eszter É, TT/1 01-2883, 06-20-960-50-41, proarch.epstudio@gmail.com

63

Planteus Kft. Témavezető: Németh Ferenc okl. építésmérnök munkája alapján

1.17.7. vizuális környezetterhelés

A város viszonylagosan fiatal volta és rendezettsége okán kirívó vizuális környezetterhelési problémával nem szembesül. A lakóterületeken egyedül a külterületi lakott hely és környezetének kismértékű rendezetlensége nevezhető vizuális környezetterhelésnek. A gazdasági és iparterületek közül a vasútvonaltól északra a márkói határban lévő gazdasági terület használata szintén kis mértékben vizuális környezetterhelésnek nevezhető. Mindkét terület egyszerű módszerekkel rendezettebbé tehető, így kijelenthető, hogy Herenden kirívó vizuális környezetterhelés nem található.

1.17.8. árvízvédelem

A 18/2003. (XII.9.) KvVM-BM együttes rendelet a települések ár- és belvíz veszélyeztetettség alapján történő besorolása alapján Herend város területe az erősen veszélyeztetett „A” kategóriába tartozik, ahol hullámtéren lévő lakóingatlan található, illetve a védmű nélküli Séd vízfolyás mederből kilépő árvize lakóingatlanokat szabadon elönthet.

1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Környezetvédelmi konfliktust, problémát Herenden az iparterületeken folyó tevékenységek okozhatnak. Mivel a jelenlegi ipari tevékenységek mindegyike megfelelő védelmi rendszerekkel ellátott ezért jelentős környezetvédelmi probléma nem áll fenn, konfliktushelyzet nincs. Ennek ellenére a település központjában lévő Porcelánium esetleges szennyező kibocsátásait folyamatosan figyelemmel kell kísérni, hasonlóképpen a majolikagyár kibocsátási értékeit is.

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1. A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

Demográfia

Az utóbbi évek vizsgálatai alapján megállapítható, hogy Herend lakosság száma lassú növekedést mutat a férfiak vannak többen, ez előre vetítheti a természetes szaporodási ráta csökkenését. A lakosság az országos átlaghoz képest kevésbé öregszi, de a tíz évvel ezelőtti tendenciához képest romlott. A bevándorlási egyenleg évenként változó számokat mutat. A népesség több, mint 90%-a magyar, jelentős kisebbséget a németek alkotnak. Egyre több lakást építenek minden évben, amit nem csak a népesség növekedés indokol, hanem megjelenik a minőségi lakásfejlesztés is (az eddigi 1-2 szobás lakások helyett több szobás ingatlanok épülnek).

Gazdaság

Az aktív keresők, adót fizetők száma nem változott az elmúlt évtizedben, míg a vállalkozások száma ingadozott a külső behatások (gazdasági válság, COVID járvány...) függvényében. A legnagyobb foglalkoztató továbbra is a Herendi Porcelán Manufaktúra, mellette a Majolikagyárban és az Árkossy Bútor Kft-ben dolgoznak többen. Az ingatlanárak jelentősen emelkedtek, az elmúlt öt évben több, mint 2,5-szeresére nőttek. Nagyobb lett az önkormányzat költségvetése is, a 2024-es tervezet már 2000 millió Ft. fölötti. Az önkormányzat terveiben szerepel új gazdasági területeket kialakítása a 8-as főúttól délre.

Településfejlesztési és -rendezési kérdések

Településszerkezet

A település adottságai miatt a belterület területileg kis mértékben fejleszthető tovább mivel a vasútvonal és a 8. számú főút közé, valamint Márkó, Bánd és Szentgál községek igazgatási határáig nyúlik a belterülete. Ez részben hátrány a beszorítottság miatt, de lehet előny is mivel még hosszútávra a fejlesztési területek rendelkezésre állnak és a „barnamezős beruházások” révén a meglévő beépített területek intenzitás növekedésével még városiasabb és gazdaságosabb területfelhasználások érhetők el.

Lakóterületek

Herend városában jelmezűen alacsony intenzitású lakóterületek vannak, a városközpontban találhatók csak magasabb házak, kisvárosias beépítés. Az épületállomány általánosságban jó minőségű, a közművesítettség 100%-os. Külterületi lakott hely a Bányatelep, itt a több emeletes épületek felújítása, korszerűsítése folyamatban van.

A településszerkezeti terven új kertvárosias lakóterület van kijelölve a jelenlegi lakóterületek keleti végén Bánd felé és a nyugati részén a mezőgazdasági területek felé. Bánd felé azóta a parcellázott és közművesített telkek nagy része beépült, további növekedési lehetőség csak köz-igazgatási határ módosításával lehetséges (*Érték és problématérkép*). A nyugati szélén a Petőfi Sándor utca – vasút kereszteződésében további 15 telek van, azonban a beépítése még nem kezdődött meg.

Intézményi területek

A városközpont belső területe, illetve az izgatási és oktatási intézmények épületei, környezetük rendezett. Több épületnél energetikai korszerűsítés zajlott, illetve folyamatban van. A város belső területén problémát jelent a központi terek városias arculatának hiánya.

2021-ben a „Zöld Város” projekt befejezésével elkészült a településközpont fejlesztésének I. üteme. Ebbe tartozott a Manufaktúra és 8-as főút közötti közterületek egységesítése és megújítása, a tó és körülötte lévő közpark kialakítása, városkép szempontjából zavaró épületek megszüntetése, központi zavaró légkábelek kiváltása. Ez az I. ütem biztosított kapcsolatot nyugati irányba a Polgármesteri Hivatal és a régi városrész felé, keleti irányba a Manufaktúra terei és épületei felé, valamint északi irányba a Kultúrház és a Kossuth u. felé. Ennek a folytatásaként a II. ütem az „Élhető Város” TOP pályázat.

Gazdasági és iparterületek

A meglévő iparterületeken szükséges a kibocsátási normák folyamatos ellenőrzése, a technológiák korszerűsítése. Az önkormányzat a 8. főúttól délre a szentgáli bekötőúttól nyugatra tervezi új ipari területek kialakítását. Egy új pályázat keretében kiépítik az alpinfrastruktúrát, valamint fejlesztik az iparterület elérhetőségét és feltárását segítő vonalas infrastruktúrákat.

Zöldterületek

A településközpontban lévő zöldterület fejlesztés megtörtént a „Zöld Város projekt”-tel és részben folytatódik az „Élhető Város” keretein belül. A belterületen lévő zöldterületek folyamatos karbantartást és folyamatos használatot igényelnek, melyhez szükséges fejlesztésük is. Ez vonatkozik a Séd melletti tervezett parkerdő területre is. Herend egyes utcáin hiányzik a fasor, aminek pótlása nem csak az utcaképen tudna javítani, hanem az időszakosan lezúduló csapadékvíz elvezetésében is szerepet játszhat. A település külterületén található zöldfelületek megfelelő állapotban vannak. Fontos feladat a döntően gazdasági területek körüli védelmi erdősávok fenntartása és az új gazdasági területek körüli véderdők kialakítása.

Közlekedési infrastruktúra

A 8. számú főút 2x2 sávossá való bővítése fontos szerepet játszik Herend életében, amit több lehajtón keresztül lehet elérni. Egyetlen hátránya, hogy az elsőrendű főúton tilos a kerékpáros közlekedés, így megszűnt az eddigi kerékpáros összeköttetés a megyeszékhellyel. Tervben van egy kerékpárosút kialakítása a megyeszékhely irányába, de még nem kezdődött meg az építés. Vegyes használatú utat építettek Herend belterülete és Bányatelep között, így az már közvetlenül elérhető szilárd burkolatú úton is, amin naponta ötször fordul meg helyi buszárat. Valamennyi közintézmény parkolása megoldott. A belterületi utak majdnem mind szilárd burkolatúak, legutóbb a Hóvirág utcát építették ki járdával, árokkal. A Szentgálra vezető úton 2021-ben létesítettek kerékpáros nyomvonalat és kiépítettek 3 pihenőt is. A meglévő vasúthálózat alulhasznosított.

Közművek

A város belterülete teljes közművesítettséggel rendelkezik, problémát jelent a felszíni vízelvezetés és a település központján kívül a légkábelek. További lakó és gazdasági területek bővítése esetén a vízbázis és a szennyvíztisztító kapacitásának bővítése szükséges.

Herend belterületi csapadékvíz hálózata rekonstrukcióra és bővítésre szorul, aminek fejlesztése folyamatban van. Az egyes helyszíneken ütemezve fejlesztik a burkolt, a zárt, vagy a lefedett vízvezető árkokat. A villámárvizek egyre gyakoribbak, ezen probléma kezelésére határozta el az önkormányzat egy záportározó létesítését a belvízzel veszélyeztetett területen (*Érték és problématérkép*), így a vízhozamok kiegyenlítettebbek lesznek, valamint az érkező uszádék, hordalék nagy részét visszatartja. A záportározók megoldást nyújtanak a hirtelen záporok, zivatarok során lehulló csapadék átmeneti vagy tartós tározására, illetve azok méretezett elvezetésére, a normális vízvezetési kapacitás és az esőzések alatt kialakult vízhozam csúcsok közötti különbségek kezelésére. Az önkormányzat a szennyvíztisztító telep fejlesztését tervezi, valamint az új kút létrehozásával biztosítani a Bánd-Herend-Szentgál települések vízbázisát.

Mező- és erdőgazdasági területek

A település külterületén lévő mező és erdőgazdasági területek adottságuknak és lehetőségüknek megfelelő állapotban vannak. A külterület jelentős részét katonai erdőterületek borítják, ami sok potenciált rejt a természeti turizmusban. Jelenleg egy vendégház és egy turistaház várja a vendégeket a külterületen.

Sport és különleges területek

Herend Város Önkormányzatának pályázati tanulmányterve alapján megvalósította a horgászturizmus komplex fejlesztését a Herendi Horgásztavaknál. Az „Élhető település” pályázat keretein belül pumpapálya készül az 581/8 hrsz-ú ingatlanon.

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1. A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

Társadalmi és gazdasági folyamatok

Herend város régebben tapasztalt egyértelmű pozitív növekedése az elmúlt években veszélybe került, ezért fokozottan figyelni kell a település vonzerejének megtartására. Ezt a folyamatot segítheti az új munkahelyek teremtése, a jó közlekedési lehetőségek és a minőségi lakhatási körülmények biztosítása.

Településfejlesztési és -rendezési kérdések

Lakóterületek

A szabad lakóterületek lassan elfogynak. Érdemes lenne megvizsgálni, hogy a Petőfi és az Orgona utca közötti beépítetlen területek alkalmasak-e új lakóterület kijelölésére. További fejlesztés nyugati irányban lehet, kelet felé a közigazgatási határ módosítása szükséges hozzá.

Településközponti területek

A településközponti területek fejlesztése a városközpontban a 8-as számú főút és az oda csatlakozó utak kiépítése után vált lehetővé a végleges közlekedési rendszer kialakulásával. A városközpont kereskedelmi, szolgáltatási és turisztikai központja ezáltal fejleszthetővé vált. A fejlesztések megkezdődtek a „Zöld Város” projekt keretében. A program sikeresen lezárult és folytatódik az „Élhető település” pályázat keretein belül. Továbbra is hiányossággként érzékelhető az építési telkek intenzitásának növekedése a városközpontban és az igényes városi terek.

Gazdasági és iparterületek

A településen a két hagyományos iparterület (Porcelánium és Majolikagyár) mellett a volt majorsági terület és a vasútállomáshoz csatlakozó nagyobb iparterület jött létre. A városközponti Porcelánium területe körbezárt, minimális fejlesztési terület csak a lakóterületek mellett lehetséges. A külterületi gazdasági területek fejlesztését telken belül érdemes megvalósítani. A korszerűsítésre megfelelő terület rendelkezésre áll.

A 8-as főúttól délre található, meglévő iparterület még kisebb fejlesztési lehetőséget biztosít, de hosszabb távon szükség lehet a 8. főút és a szentgáli bekötőút által határolt új iparterület (ipari park) igénybe vételére. Ezt a nyugati iparterületet az önkormányzat egy új projekt keretében kezdi meg kialakítani.

Zöldterületek

Szükséges a meglévő zöldterületek ártértékelése, bővítése és több funkcióval való ellátása. A Séd mellett érdemes lenne turisztikai tanösvényt, élőhely bemutatásra alkalmas területet kialakítani, illetve a mellette lévő domboldalakon parkerdőt telepíteni. A parkerdő és a központi terület zöldterületei külön pályázatok keretein belül újulnak meg. Egyes utcák fásítása még hiányzik a településen.

Közlekedési infrastruktúra

A közúti közlekedésben az új fejlesztési területeken szükséges csomópontrendezést érdemes minél előbb megvalósítani. A belső hálózat rendezett útjai mellett több helyen érdemes lenne gyalogos felületeket kialakítani, fasorokat telepíteni.

A vasútvonalat keresztező utak paraméterei kedvezőtlenek, az aluljáró csak egy sávós. Így a vasút keresztezése nehézkes, kevésbé biztonságos és a fejlesztéseket is gátolja az iparterületek és a külterületi lakott hely felé.

A Porcelánium nagy parkolóján és a bevásárló központ parkolóján kívül a közintézményeknél (polgármesteri hivatal, kormányablak, iskola, egészségház) is ki van alakítva parkolási lehetőség. Az intézményi parkolók törvényben előírt fásítása szükséges lenne.

Közművek

A település ivóvíz és szennyvíz hálózata fejlesztést igényel, melyre több pályázaton indult az önkormányzat.

Herend közigazgatási területén a csapadékvíz hálózat alapvetően adhoc jelleggel került kialakításra. A településen többször okozott már károkat a nem kellő áteresztő képességű csapadékvíz elvezető hálózat, mely nem tudja befogadni az esőzések során lezúduló vízmennyiséget, valamint a kisvízfolyásokon levonuló árvizek, melyek meghaladják a meder vízzsálító képességét veszélyeztetik a település belterületét, leginkább a lakóterületeket, ahol jelentős anyagi károkat is okoznak. A felszíni csapadékvíz elvezetése és záportározó építése is szerepel az önkormányzat projektjei között.

Mező- és erdőgazdasági területek

A települést körbe vevő erdő lehetőségeit jobban ki kéne használni. A vendég- és turistaházon kívül más szálláslehetőség nincs a külterületen, ami fontos alapszolgáltatás lenne az idelátogató turisták helyben tartásához. Külterületen tervezi az önkormányzat felépíteni a több funkciós kilátót, amiben helyet kap egy rendezvénytér is. Az erdőterületek alkalmasak lehetnek erdei tanösvény kialakítására is.

3.2. SWOT analízis

SWOT- analízis

Társadalmi, gazdasági kérdések, országos-térségi fejlesztési elképzelések, tendenciák

Erősségek	Gyengeségek
• az országos átlaghoz képest kevésbé öregszik a lakosság • az országos átlaggal ellentétben a lakosság nem csökken jelentősen • a településen az országos átlaghoz képest kisebb a munkanélküliség • a település gazdasága, hírneve, identitása alapvetően függ a Porcelánmanufaktúra Zrt- től, amely világszínvonalú és jól prosperáló cég. • megfelelő adóbevétel • honvédségi területek • „több lábon álló” gazdasági fejlesztések	• a lakosság előregedése itt is jelentkezik • a lakosságszám növekedése az utóbbi években lassú emelkedést mutat • a Manufaktúra mellett kevés turisztikai fejlesztés, kevés a kapcsolat a manufaktúrába látogatók és a városban időt töltők között • „néhány órás turizmus” - nincs megfelelő szállás, attrakció • térségi kerékpárút hálózat megszűnt a 8-as közút átépülésével, • munkahelyi kerékpárút hiánya
Lehetőségek	Veszélyek
• népesség megtartó erő növelése-új munkahely teremtés (adókedvezmény, telek stb.) • lakáspolitikai- bérlakások, lakóterületek • turisztikai vonzerő növelése (cél buszjáratok, szállás, attrakciók, „zöld” turizmus • nem zavaró, a porcelánmanufaktúrát erősítő, illetve kiegészítő gazdasági funkciók letelepedésének ösztönzése • 8-as főút melletti fejlesztések gyors összeköttetéssel (Veszprém, Várpalota...) • a vasúti hálózat felújítása, korszerűsítése	• a városfejlesztést jelentősen korlátozzák az országos közlekedési hálózat elemei. Azok környezeti hatásait csökkenteni kell az új fejlesztési területeken is • elköltöző, értelmetlen fiatalok • kialakuló gazdasági válság • infláció növekedése

Környezet: földrajzi adottságok, környezeti adottságok, intézményellátottság, települési infrastruktúra, lakás állomány, gazdasági létesítmények

Erősségek	Gyengeségek
• közlekedés-földrajzi szempontból kifejezetten előnyös elhelyezkedés /8. számú főút, vasútvonal, Veszprém és Ajka közelsége, stb. / • a település értékes táji környezetben fekszik • a város nagyságrendjéhez mérten megfelelően jól felszerelt, intézményekkel ellátott. /oktatási, egészségügyi, kulturális, igazgatási, sport, és rendészeti/ • A város vonalas infrastruktúrája /út, közmű/ a központi belterületen megfelelő és folyamatosan fejlesztett, teljes közművesítettség • a város településszerkezete átlátható, jó szervezett, a településkép országos viszonylathoz képest is kiemelkedően rendezett • a porták, épületek rendezettek • a manufaktúra épületei, illetve a jelentősebb középületek építészeti minősége az országos átlaghoz viszonyítva is kiváló	• a város fejlesztési lehetőségeit behatárolja a vasútvonal és a 8.számú főút közelsége • zajhatások • a csapadékvíz elvezetés jelentős hiányosságokkal bír • városközpont arculata nem kiforrott, a város nem rendelkezik tényleges városközponttal, a Kossuth u. csak bizonyos szakaszon tölti be a főutcára jellemző funkciót. • Településszerkezeti szempontból nem volt előnyös a SPAR üzletház felépítése a központi helyen • a „Bányatelep” településszerkezetileg rendezetlen
Lehetőségek	Veszélyek
• a letelepedni szándékozók részére biztosítani kell a lakhatási lehetőségeket, lakóterületek fejlesztését, • -vállalkozást ösztönző ipari, kereskedelmi és szolgáltató lehetőségeket, területeket kell fejleszteni • a turisztikai profil erősítése érdekében javasolt: - az üdülési, illetve kereskedelmi szolgáltató területek kijelölése, - turistautak, és az ehhez csatlakozó infrastruktúra kijelölése, - bányatelep és a horgásztavak fejlesztésének népszerűsítése - új turisztikai célpontok-kilátó, kerékpárút - erdei turizmus - szálláshelyek • városközpont központi jellegének erősítése • lakóterület fejlesztéssel együtt kulturális, sport és szórakoztató intézmények fejlesztése szükséges, • a település értékes táji környezetben fekszik, amely jó kihasználható lenne a turizmus fejlesztésére	• „falakkal” lehatárolt városszerkezet • növekvő forgalom a 8-as úton • megfelelő infrastruktúra (vízbázis, szennyvíztisztító kapacitás, felszíni vízrendezés, hálózat) nehezítheti a fejlesztéseket • nagyobb népesség növekedés esetén intézményi infrastruktúra hiánya merülhet fel • a Manufaktúra hírneve, termelési lehetőségei korlátozódhatnak a gazdasági fejlesztésekkel • termőterületek csökkennek

3.3. Érték- és problématérkép

A városfejlesztésre vonatkozó vizsgálatok, térségi tervi előzmények alapján egy összegző térkép készült, melyben a legfontosabb pozitívumokat és feladatokat ábrázoltuk.

A város legnagyobb erőssége a világhírű **Herendi Porcelánmanufaktúra Zrt.** A cég iparüzési adója mellett Herendet a biztos munkahelyekkel épp úgy segíti, mint a turisztikai vonz-erejével. A város kistérségi alközponti helyzete, körjegyzőségi státusza is szerencsés.

A 8-as számú főút Székesfehérvári (jelenleg üzemén kívüli) vasútvonal mellett felépült város jó közlekedési helyzete nem csak az ideutazóknak, itt dolgozóknak, de az ingázóknak is kedvező. A térség újra indított katonai üzei (lőszergyár Inotánál), Veszprém fellendült turizmusa is munkahelyeket jelenthetnek a városlakóknak.

A város közigazgatási területét egy fejlesztési akcióterületnek tekinthetjük, melyen belül a belterületen a beáll területek rendezettek, megfelelő adottságú lakó és gazdasági fejlesztési területek rendelkezésre állnak. A gazdasági terület fejlesztésére a 8-as út mellett nagyobb terület rendelkezésre áll – **előkészített és távlati fejlesztési lehetőségek.**

A városközpont egyéni arculatának további formálását, turisztikai kínálatának bővítését szolgálhatná a közterületek zöldfelületeinek átépítése, fásítása, egyes területeken intenzívebb, városias beépítések kialakításának szorgalmazása. Vendéglők, szálloda építésének támogatása elősegítheti, hogy a Porcelánmanufaktúrához érkező turisták tovább maradjanak a városban, s felfedezhetik a környéket, a város nyújtotta lehetőségeket (horgászat, kirándulás, biciklitúrák, vadászat) - **fejlődő városkapu.**

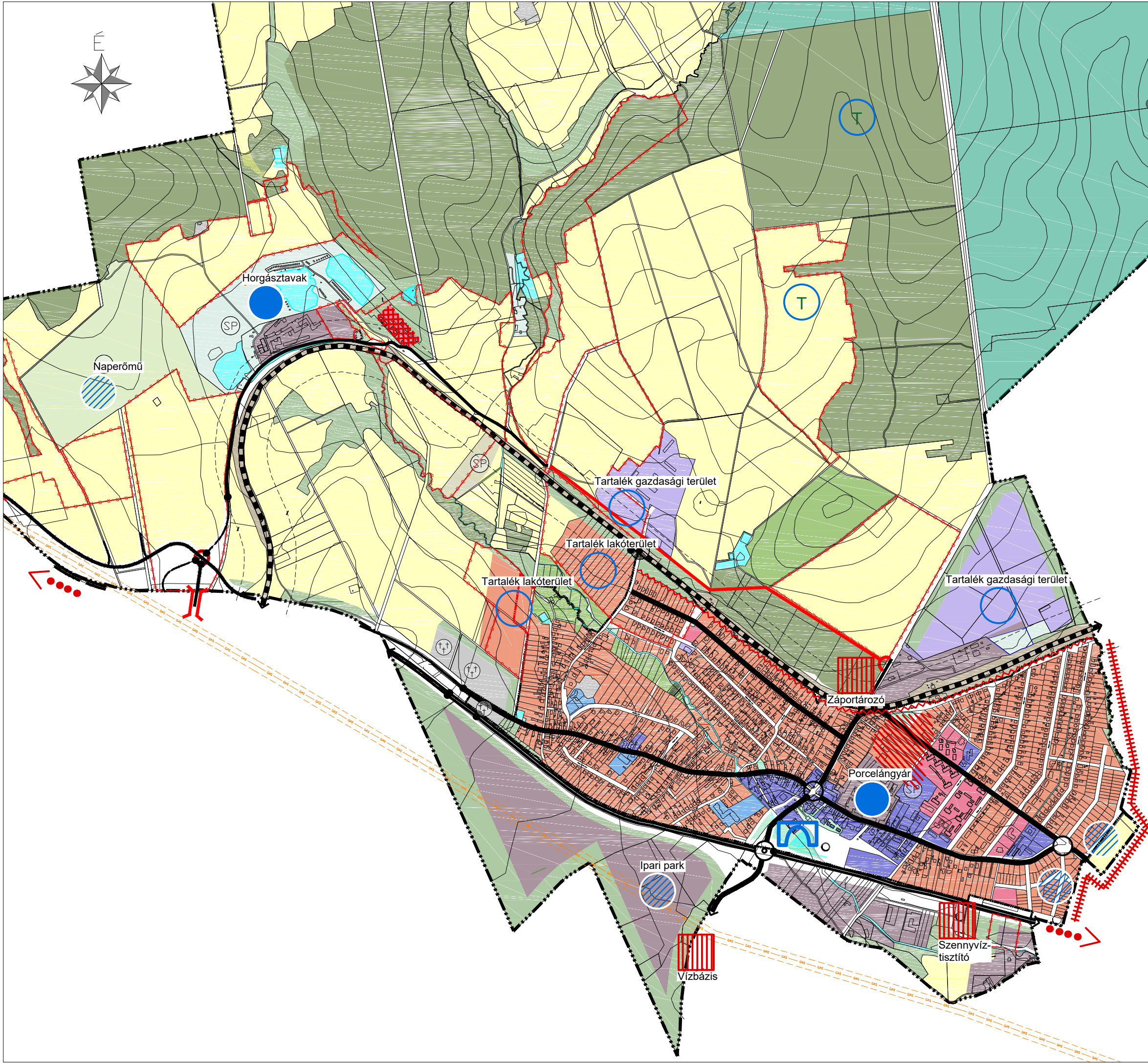
A külterületen már mai is van rendezett rekreációs terület a tavak mellett, de érdemes lehetőségeket adni a lankás domboldalak, erdős tájak felfedezésének. A természeti turizmushoz új kerékpárutakra, turista utakra, kilátóra lenne szükség – **természeti turizmus.**

A belterületi és a külterületi úthálózata rendezett, az új fejlesztési területeken fokozatosan épülnek ki a közterületek. A **vasúti személyközlekedés visszaállítása, a térségi kerékpár hálózat megerősítése** szükséges lenne.

A külterületi lakott helyen, a bányatelepen élő szegényebb lakosokon segíthet a város szegregációs programja, melyben a Bányatelep B épület felújítása folyamatban van.

Herenden városban 100%-os közműellátás van, de egy-egy esős időszakban a felszíni vízelvezetés gondot okoz. Az Önkormányzat ütemezetten fejleszti a felszíni árokrendszert, a vízelvezetést a felszíni vizek felé. Emellett a vízháztartás helyreállítása érdekében a vizek helyben tartásáról is gondoskodni kell.

A város fejlődéséhez, új lakóterületek ellátásához feltétlenül szükséges a vízbázis bővítése és a szennyvíztisztító folyamatos fejlesztése.

HEREND Integrált Településfejlesztési Stratégia módosítás

Értékek

- Meglévő adottságok
- Előkészített fejlesztési lehetőségek
- Távlati fejlesztési lehetőség
- Természeti turizmus lehetősége
- Fejlődő városkapu

Problémák

- Korábbi kerékpáros kapcsolat megszűnése
- Belvízzel veszélyeztetett terület
- További fejlesztéshez közigazgatási határ módosítás szükséges
- Szegregált terület
- Zajvédő fal hiánya
- Közmű műtárgyfejlesztés szükséges

Készült a 2020.09.21-től hatályos, 7/2011. (II.23.) sz. határozattal jóváhagyott Településszerkezeti terv (Planteus Kft., Németh Ferenc TT-1 19-0221) felhasználásával.

Megbízó: Herend Város Önkormányzata, 8440 Herend, Kossuth u. 97.
Tervező: Pro Arch. Építész Stúdió, 1085 Budapest, József krt. 36.

Érték és problématérkép

II. INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

1. Jövőkép

Herend város hírnevéhez méltó környezetet, lakhatási, megélhetési feltételeket, hasznos időtöltési lehetőségeket biztosít az itt élőknek, az ideköltözőknek és idelátogatóknak egyaránt.

2. Középtávú célok, és azok összefüggései

2.1. A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

1. számú stratégiai cél

Herend város lakosságszámának megőrzése, majd növelése.

Annak érdekében, hogy a város tovább tudjon fejlődni, fontos lenne a lakosság számot növelni a mostani stagnáló folyamattal szemben. Az üres lakóterületek a város nyugati felén lassan elfogynak, ezért vagy a közigazgatási határ módosítása szükséges, vagy az új lakóházak építését a nyugati szélén lévő területekre kell fókuszálni. A településszerkezeti terven jelölve vannak új lakóterületek, amiknek a beépítését még nem kezdték meg. A szabad lakóterületi kapacitás fejlesztése elengedhetetlen a lakosságszám növeléséhez.

2. számú stratégiai cél

Herend város területén vonzó város kialakítása.

Herend város önkormányzata nagy hangsúlyt fektet a város fejlesztésére. Számos projektet zártak sikeresen az elmúlt évtizedben és jelenleg is több fejlesztésen dolgoznak, pályázatot adnak be. Ahhoz, hogy a település vonzó cél legyen, a kevésbé látványos fejlesztések (közművesítés, infrastruktúra kiépítés) mellett fontosak a látványos beruházások is. Ilyen pl. a 'Zöld Város' projekt már befejezett I. üteme, vagy a folytatásának tekinthető 'Élhető település' projekt. A település központja, fogadó kapuja még további fejlesztéseket igényel, melyek részben folyamatban vannak.

3. számú stratégiai cél

Munkahely teremtés

Mivel a közeli megyeszékhely már könnyen és gyorsan elérhető a 8-as főútnak és a sűrű volánbusz menetrendnek köszönhetően, a pozitívum mellett veszély is jelent Veszprém vonz ereje. A herendi lakosságot, munkaerőt úgy lehet sikeresebben helyben tartani, ha megfelelő mennyiségű és minőségi munkalehetőséget tud kínálni a város. Az elmúlt évtizedekben a főúttól délre, a Szentgál felé menő összekötő út keleti oldalán több gazdasági szereplő is megjelent, akik folyamatos munkát biztosítanak. Ennek a fejlesztésére tervezik a szentgáli út nyugati oldalán lévő, településszerkezeti terven is feltüntetett ipari terület kialakítását. Ahhoz, hogy ide települjenek új gazdasági szereplők, szükséges az alpinfrastruktúra kiépítése, valamint az iparterület elérhetőségét és feltárását segítő vonalas infrastruktúrák fejlesztése.

2.2. A tematikus és a stratégiai célok közötti összefüggések bemutatása

Tematikus cél: A lakosság jobb minőségű kiszolgálása, új lakosok vonzása, letelepedésük elősegítése

lakóterületek előkészítése, új gazdasági területek, jó tömegközlekedés, alapellátás intézményeiben szabad kapacitás biztosítása

Tematikus cél: Az oktatás és kultúra és az egészségügy színvonalának erősítése.

középületek **további** felújítása, szolgáltatások mennyiségének és minőségének növelése

Tematikus cél: A meglévő munkahelyek megőrzése, új munkahelyek elősegítése.

közlekedés, infrastruktúra fejlesztések Iparterület fejlesztési projekt előkészítése, belső közlekedés és infrastruktúra fejlesztési projektek.

Tematikus cél: A turizmus fejlesztése, a helyi lakosság bevonása a turisztikai szolgáltatásokba.

a városközpont fejlesztése (új „attrakciók”, a városi turizmus is jelenjen meg a Porcelán Manufaktúra mellett, fogadó terület előtere legyen, - fogadó tér, parkoló fásítás, üres telkek, szálloda, tájház-programok, kerékpárutak, turista utak, külterületi célok, kilátó

Tematikus cél: A lakosság és a vagyoni javak megvédése, a környezetvédelem erősítése.

Herend belterületi csapadékvíz hálózat felújítása, vízgazdálkodás, helyben keletkező csapadékvíz hasznosítása, bővítése, záportározó építése, földkábel

stratégiai célok	A lakosság jobb minőségű kiszolgálása, új lakosok vonzása, letelepedésük elősegítése	Az oktatás és kultúra és az egészségügy színvonalának erősítése.	A meglévő munkahelyek megőrzése, új munkahelyek elősegítése.	A turizmus fejlesztése, a helyi lakosság bevonása a turisztikai szolgáltatásokba.	A lakosság és a vagyoni javak megvédése, a környezetvédelem erősítése.
lakosság-számának megőrzése, majd növelése.					
vonzó város kialakítása.					
munkahelyteremtés					

2.3. A megvalósítást szolgáló beavatkozások

A megvalósításra kerülő fejlesztések összefoglaló jellegű bemutatása, a fejlesztések ütemezése

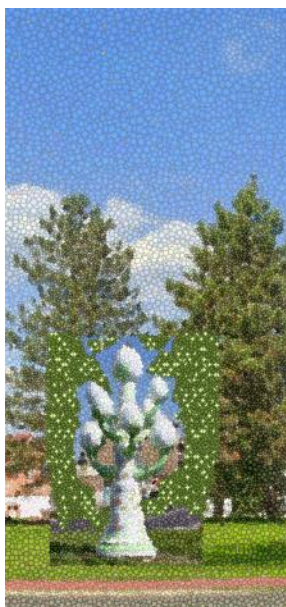
1.	Élhető települések A projekt a 'Zöld Város' II. üteme, céljai között szerepel a városközpont további fejlesztése, vizes játszótér kialakítása, vízlépcső építése, szökőkút létesítése a jóléti tó közepén, járdák építése, okos zebrák kialakítása, 8- as számú főút és a buszpályaudvar között elhelyezkedő park újra tervezése, pumpa pálya (bringa hullámpálya) építése, valamint a csapadékelvezető árokrendszer felújítása, kiépítése: I. ütem: Táncsics, Dózsa Gy és Árva utcában, II. ütem: a Fazor, Ág, Rózsa Kossuth utcában, III. ütem: Pipacs, Rózsa, Vadvirág utcában, köztéri térfigyelő kamerarendszer fejlesztése.	TOP_Plusz-1.2.1-21. Költségkeret: 497 889 624 Ft
2.	Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése A projekt keretében a Herend, Kossuth u. 45. szám alatti Idősek Klubjának helyet adó épület teljes felújítása, korszerűsítése, napelemmel történő ellátása valósul meg, eszközbeszerzéssel, illetve új busz beszerzéssel	TOP_Plusz-3.3.2-21 Költségkeret: 151 268 289 Ft
3.	Szociális célú városrehabilitáció (infrastruktúra fejlesztés) A projekt keretében a Herend, Bányatelep (Majolika liget) B épülete kerül felújításra, ennek során hőszigetelés, nyílászáró csere, vízszigetelés, földémszigetelés valósul meg, a bejárat akadálymentesítésére, lépcsőn járó lift kiépítésére, a folyosó felújítására, új villanyvezeték kiépítésére, parkoló kialakítására és napelem rendszer kiépítésére kerül sor. Valamint az önkormányzati tulajdonú bérlakás is felújításra kerül, melyet utána a közösségi rendezvények helyszínéül fognak használni.	TOP_Plusz-1.2.2.-21 Költségkeret: 157 188 499 Ft
4.	Fenntartható városfejlesztés (önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése) A projekt segítségével a Herend, Kossuth u. 105. alatti önkormányzati tulajdonban lévő épület energetikai korszerűsítésére kerül sor. Külső hőszigetelés, nyílászáró, aljzat és földem szigetelés, napelemes rendszer kiépítése valósul meg.	TOP_Plusz-2.1.2-21 Költségkeret: 14 340 000 Ft
5.	Környezetfejlesztés (belterületi utak fejlesztése) A projekt keretében felújításra kerül az Ág, Rózsa, Pipacs és Ady utca, a Hóvirág utcában kiépülne az aszfaltos út, és körforgalom kialakítása valósulna meg a Kossuth-Tölgy-Ág és Nagyfa utca csomópontban.	TOP_Plusz1.2.3-21
6.	Gazdaság fejlesztés (kis és Közép vállalkozások)	

7.	Aktív turizmusfejlesztés A projekt keretében kerékpáros nyomvonal kerül kijelölésre Herend és Farkasgyepű között , megállókkal, kerékpár bérleti lehetőséggel, attrakciókkal.	TOP_Plusz-6.1.4-23
8.	Szociális célú városrehabilitáció (program) Helénke programsorozat! A projekt fejlesztésének célja: Herend-Bányatelepen élő lakosok közösségi és egyéni szintű társadalmi integrációja, legyen jobb Herend-Bányatelepi lakosnak lenni, lehessen nagyobb biztonságban élni. A projekt fejlesztésének rész célja, hogy a Herend-Bányatelepi lakosok életlehetőségei javuljanak, elérhetővé váljanak a foglalkoztatást, társadalmi integrációt, közösségfejlesztést, oktatást, iskolai felzárkózást, családsegítést, gyermekjóléti szolgáltatást, életvezetési tanácsadást, egyéni fejlesztést és szociális munkát biztosító programok.	TOP_PLUSZ-3.1.2-21 Költségkeret: 60 938 319 Ft

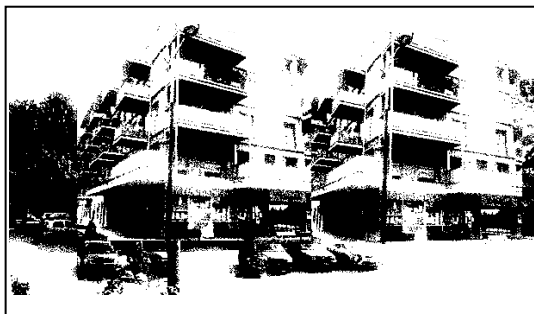
Távlati fejlesztési projektek

8.	Gazdaságfejlesztés Iparterület kialakítása a 8. út mellett A településszerkezeti tervben a 8-as számú főút vonal Szentgál felőli oldalán iparterület kialakítása, alapinfrastruktúrájának kiépítése és az iparterület elérhetőségét és feltárását segítő vonalas infrastruktúrák fejlesztése.	Projekt költségigénye: 600 000 000 Ft
9.	Infrastruktúra fejlesztés	
	9.1. Herend szennyvíztisztító telep fejlesztése Fontos a szennyvíztisztító telep fejlesztése, mert a napi tisztítandó szennyvízmennyiség így is meghaladja a kapacitást.	Projekt költségigénye: 1 500 000 000 Ft
	9.2. Csapadékvízvezető rendszer kialakítása, felújítása az egész településen	
	9.3. Herend-Bánd-Szentgál ivóvízbázis fejlesztése A projekt megvalósulása révén a jelenlegi rendkívül sérülékeny Bánd – Herendi és a Szentgáli vízbázis helyett egy Szentgál – Bánd közötti új vízbázis és a Bánd vízmű kút mellett egy aktív tartalék kút létesülne és a három település víziközmű rendszere összekötésre kerülne.	Projekt költségigénye: 1 015 000 000 Ft
	9.4. Petőfi utca víz és szennyvízvezetékrendszer cseréje	Projekt költségigénye: 160 000 000 Ft

		Az elhasználódott, több mint 5 éves azbeszt cement anyagú gerincvezetékek rendszeres csőtörést eredményeznek a Petőfi utcában. A csőtörések komoly károkat okoznak az útalapban és veszélyeztetik a közlekedés biztonságát.	
10.	Turisztikai kínálat növelés (Kilátó létesítése) Az új attrakcióval nem csak egy kilátó valósulna meg, de helyet kapna az építményben VR szemüveges bemutatóterem a Bakonyról, egy multifunkciós kiállító és rendezvénytér		Projekt költségigénye: 1 100 000 000 Ft

Érdeemes lenne, rövidtávon a város „bejárta”nál egy új köztéri megjelenés. Akár a buszmegálló előterében egy herendi szökőkút elhelyezése.

Távlatban szükséges lenne a város legfontosabb megérkezési pontjának továbbfejlesztése. Elképzelhető lenne a bevásárló központ felett többszintes szolgáltató-szálloda építése.

2.4. Akcióterületek

Herend város közigazgatási területének nagysága miatt nem vált szükségessé részterületek kijelölése, az egész község egységes akcióterületnek tekinthető. A településen belül kijelölésre kerültek a középtávú és a távlati fejlesztési projektek területei (*Fejlesztési projektek című tervlap*).

3. Szegregáció

A 2011-es népszámlálás alapján Herenden a Bányatelepet jelölték ki szegregált területnek. Az Önkormányzat fejlesztései (Helyi Esélyegyenlőségi Program) megkezdték a lakhatási körülmények javítását. A 2022-es népszámlálási adatok még nem kerültek feldolgozásra, így a további szükséges intézkedések nem realizálódtak.

4. A stratégia külső és belső összefüggései

A stratégia összhangban van az országos, térségi, megyei fejlesztési koncepciókkal, a város gazdasági, környezetvédelmi és esélyegyenlőségi programjával.

5. A megvalósítás eszközei és nyomon követése

5.1. A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

Koncepció felállítása, stratégia kidolgozása, testületi elfogadása.

Projekt pályázatok kidolgozása, benyújtása, menedzselése.

Pályázati lebonyolító kiválasztása, képviselői és főépítési részvétel biztosítása.

Pályázati önrészek folyamatos biztosítása, kontrolling csoport felállítása.

A megvalósításoknál műszaki ellenőrök megbízása, folyamatos konzultáció az önkormányzattal.

5.2. Az ITS megvalósításának szervezeti kereteinek meghatározása

A stratégia végrehajtásának szervezeti háttere alapvetően két fő szervezeti egységből áll, kiegészülve a monitoring feladatok elvégzéséért felelős szervezeti egységgel:

- stratégiai menedzsment,
- operatív menedzsment,
- monitoring szervezet.

A **stratégiai menedzsment** szervezeti kereteit egyrészt az önkormányzat SZMSZ-ében rögzítettek szerint, az általános gyakorlatnak megfelelően a város *polgármestere, képviselő testülete* és annak *szakbizottságai* – kiemelten a Pénzügyi, Településfejlesztési és Ügyrendi *Bizottság* – adják, amely testületek egyben a szükséges döntési kompetenciával is rendelkeznek.

Specifikusabb szakmai kérdésekben a *szakbizottságok véleménye is kikérhető*.

A bizottságok egyben a társadalmi partnerség fórumai is, miután azokban nem képviselő tagok is közreműködnek, akiket a bizottság hatáskörébe tartozó kérdésekben a képviselőkkel azonos

jogkörök illenek meg. A társadalmi partnerek bekapcsolását biztosítja továbbá, hogy mind a képviselő testület, mind a bizottságok nyilvános ülésein részt vehet a lakosság és a különböző társadalmi és gazdálkodó szervezetek képviselői.

A stratégiai menedzsment meghozza a hatáskörébe utalt döntéseket, vagy javaslatot tesz a képviselőtestületnek a szükséges döntések meghozatalára. Felügyeli továbbá a stratégia megvalósulását (monitoring szerep) és szükség esetén döntést hoz vagy javaslatot tesz visszacsatolási lépésekre-intézkedésekre.

A stratégiai menedzsment fő feladatai a következőképpen összegezhetők:

- A hatáskörébe utalt döntések meghozatala az ITS megvalósulási folyamatában;
- Javaslat tétel a képviselőtestület felé a szükséges döntések meghozatalára;
- Az ITS, valamint a fejlesztések megvalósulásának monitoringja, valamint hatásuk értékelése;
- A külső környezet (pl. jogszabályváltozás, gazdasági, társadalmi változások stb.) változásának nyomon követése, ITS-re gyakorolt hatásainak értékelése;
- Az ITS módosításának, felülvizsgálatának kezdeményezése, amennyiben indokolt.

A stratégiai menedzsment működésével kapcsolatban központi kérdés a döntési kompetencia. Az ITS elfogadásához, felülvizsgálathoz, módosításához a képviselő-testület döntése szükséges. Ebből következően a stratégiai jellegű kérdésekben történő döntés kompetenciája a képviselő-testület kezében összpontosul. A speciálisabb kérdésekben szakbizottságok véleményét is ki lehet kérni, és/vagy külső szakértőket bevonni.

Az **operatív menedzsment** alapvető feladata a stratégiai célok érdekében hozott intézkedések megvalósítása. Ez a menedzsment lényegében projekt előkészítési és projekt menedzsment feladatokat lát el, felügyeli a projektek végrehajtását. Jelenleg az operatív tevékenységet (a stratégiai döntés előkészítéssel és a monitoring megalapozásával együtt) a Herendi Polgármesteri Hivatal, mint a Képviselő-testület végrehajtó szervezete végzi és koordinálja. Szervezet felelős vezetője a jegyző. Az egyes alprogramok megvalósítására a jegyző a polgármester egyetértésével a hivatali szervezeten belül külön munkacsoportot un. **projekt csapat** hozhat létre, melybe az érintett külső intézmények képviselői és indokolt esetben szakértő is bevonható.

Az operatív menedzsment munkáját a projektek előkészítésénél, megvalósításánál az önkormányzati főépítész segíti és több területen szakmailag koordinálja.

Az önkormányzati főépítész feladatai a projekt előkészítés és megvalósítás időszakában:

- Koordinálja, vagy részben készíti a településrendezési eszközök tervezési folyamatát.
- Ellátja az épített környezet helyi védelmét
- Szakmai konzultációt biztosít
- Véleményt ad építési engedélyekhez (polgármester szakmai előkészítőjeként)
- Településképi véleményezési eljárást folytathat le (polgármester szakmai előkészítőjeként)
- Településképi bejelentési eljárást folytat le (polgármester szakmai előkészítőjeként)
- Településképi kötelezést folytat le (polgármester szakmai előkészítőjeként)
- Közterület-alakítási tervet készített
- Településfejlesztési koncepciót előkészíti az önkormányzat testülete részére.

- Integrált településfejlesztési stratégiát előkészíti az önkormányzat testülete részére, évente felülvizsgálja.
- Út-, közmű- és parkoló-építési (közművesítési) hozzájárulás dokumentumait készítteti elő.

5.3. Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

A településközi koordináció megvalósulása:

- a projekt előkészítés időszakában, a szomszédos települések koncepcióinak, programjainak összevetésével,
- a projekt tervezés időszakában,
- a pályázat készítés időszakában,
- majd a projekt megvalósítás érintett szakaszaiban.

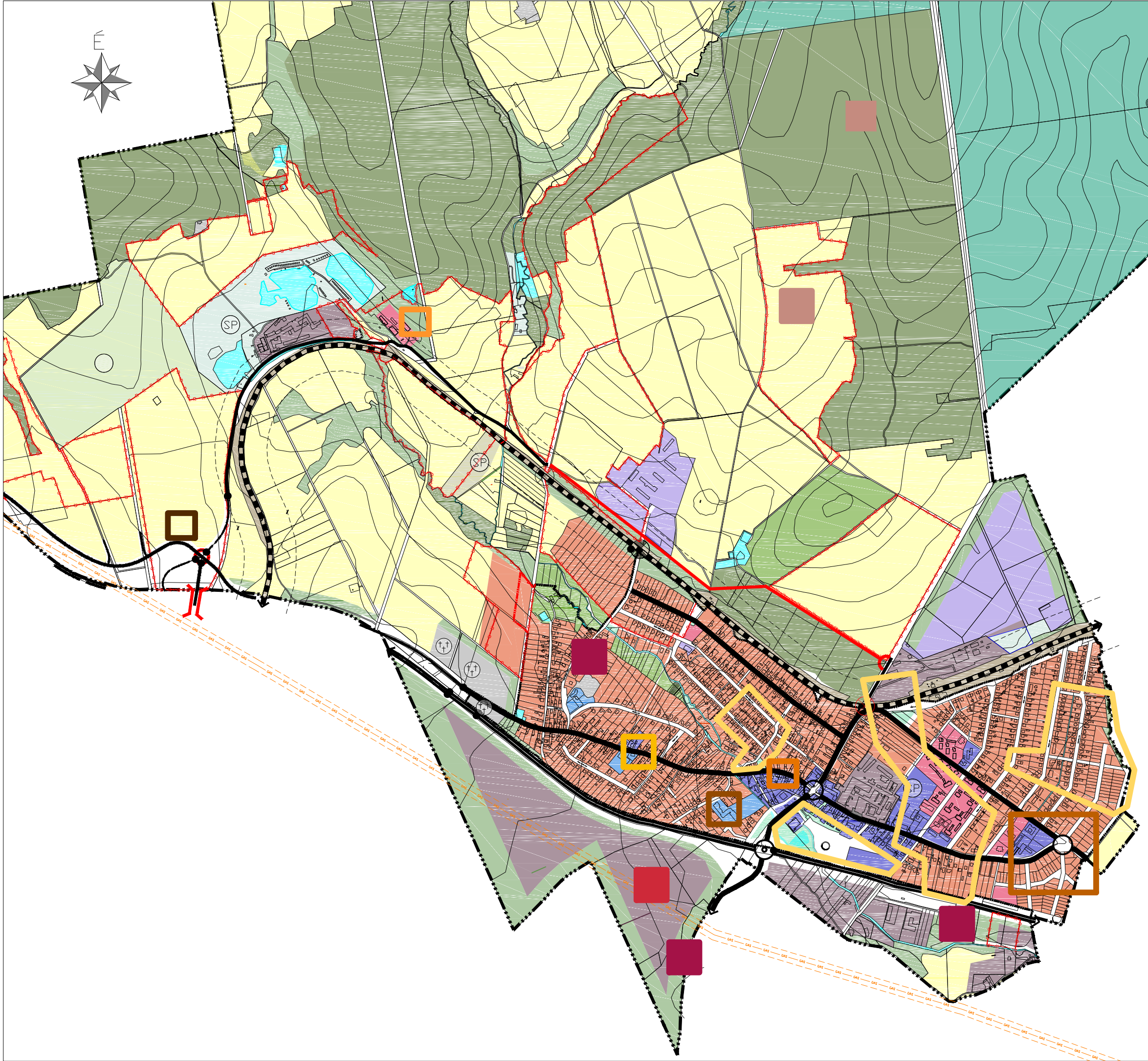
A koordinációt elsősorban az önkormányzati főépítész végzi, az illetékes önkormányzati hivatali szakemberek és a megbízott projekt előkészítő szakemberekkel.

A koordinált eredményeket előterjesztik az önkormányzat illetékes bizottságának, majd annak véleményével a képviselő testület dönt a projekt aktuális fázisáról, annak végrehajthatóságáról.

A döntéseket a megbízott projekt megvalósítók az illetékes polgármesteri hivatali projekt felelősökkel együtt hajtják végre, illetve ellenőrzik az önkormányzati főépítész bevonásával.

5.4. Monitoring rendszer kialakítása

A pályázati úton megvalósuló fejlesztéseknél a monitoring rendszere már a pályázatban kifejtésre kerül. Ennek betartását a kijelölt projektfelelősök, illetékes kijelölt polgármesteri hivatali szakemberek és a polgármester az önkormányzati főépítészen keresztül végzi.

HEREND
Integrált Településfejlesztési Stratégia
módosítás

Fejlesztési projektek

- 1. Élhető települések
- 2. Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztés
- 3. Szociális célú városrehabilitáció
- 4. Fenntartható városfejlesztés
- 5. Környezetfejlesztés, belterületi utak
- 6. Helyi gazdaságfejlesztés
- 7. Aktív turizmusfejlesztés

Távlati fejlesztési projektek

- 8. Gazdaságfejlesztés
- 9. Infrastruktúra fejlesztés
- 10. Turisztikai kínálat növelése

Készült a 2020.09.21-től hatályos, 7/2011. (II.23.) sz. határozattal jóváhagyott Településszerkezeti terv
(*Planteus Kft., Németh Ferenc TT-1 19-0221*) felhasználásával.

Megbízó: Herend Város Önkormányzata, 8440 Herend, Kossuth u. 97.
Tervező: Pro Arch. Építész Stúdió, 1085 Budapest, József krt. 36.

Fejlesztési projektek

Településtervezés: proarch.epstudio@gmail.com, +3620/960-5041
R. Takács Eszter, É. TT/1 01-2883
okl. építész-mérnök, vezető településtervező

Leel-Össy Zsolt
okl. településmérnök

2024. április